

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra církevního práva

Teologické nauky

Mgr. Vladimír Učeň, DiS.

*Náboženský život ve skryté katolické církvi
v Československu očima kněze Bohdana Sroky*

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. Tomáš Parma, Ph.D. et Ph.D.

2023

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil jsem přitom jen uvedené prameny a literaturu.

V Radostíně nad Oslavou dne 11. 4. 2023

Mgr. Vladimír Učeň, DiS.

Obsah

Úvod	2
1 Teoretická část.....	4
1.1 Vymezení pojmu skrytá církev	4
1.2 Historický kontext vzniku skryté církve	4
1.3 Kolaborace kněží.....	7
1.4 Skrytá církev	9
1.5 Felix Maria Davídek a vznik společenství Koinótes	10
1.6 Koberžický synod	12
1.7 Dopady Koberžického synodu a další vývoj	13
1.8 Skrytá církev po roce 1989	14
1.9 Osobnosti	19
2 Metoda Orální historie	22
2.1 Cíl výzkumu a proces získávání dat.....	23
3 Příběh otce Bohdana Sroky	24
3.1 Studium na střední a vysoké škole.....	24
3.2 Pracovní umístění (1954-1959).....	25
3.3 Práce u Pozemních staveb Jihlava (1959-1968)	26
3.4 Normalizace (70. léta).....	27
3.5 Skryté studium, tajné svěcení, kněžství a rodina (1968-1976)	29
3.6 V registru StB (1976-1989).....	33
3.7 Působení na střední zdravotnické škole (1968-1989)	39
3.8 Po roce 1989	40
3.9 Založení církevních škol v Jihlavě (od roku 1991).....	42
3.10 Uvedení do duchovní správy (1991-1996).....	44

4	Archivní rešerše.....	46
5	Závěr.....	48
	Seznam použitých pramenů a literatury	49
6	Přílohy	53
6.1	Příloha č. 1: záznam rozhovoru s otcem Bohdanem Srokou ze dne 18. 8. 2022... 53	
6.2	Příloha č. 2: záznam rozhovoru s otcem Bohdanem Srokou ze dne 15. 9. 2022... 61	
6.3	Příloha č. 3: záznam rozhovoru s otcem Bohdanem Srokou ze dne 21. 2. 2023 ... 67	
	Příloha č. 4: vyjádření Archivu bezpečnostních složek.....	73

Úvod

Během komunistické totality, která se nejen v Československu snažila potírat svobodný náboženský život, vznikla v rámci katolické církve takzvaná skrytá církev, která v podmínkách represe a útlaku rozvíjela skryté pastorační postupy, jenž ve veřejné sféře praktikovat nešly. Díky mnoha dispenzím a úlevám v podobě mexických fakult nebyla skrytá katolická církev sešňerovaná kodexem kanonického práva, což nabízelo prostor pro nová originální řešení a postupy, při jejichž realizaci ovšem docházelo k nezbytným přehmatům, omylům a chybám. Z mého úhlu pohledu se jedná o jedinečný historický fenomén, který se pravděpodobně ve stejné podobě opakovat už nebude, ale i tak stále nabízí řadu nových inovativních postupů. Domnívám se, že fenomén skryté církve má důležitou výpovědní hodnotu, jak pro katolickou církev dneška, tak pro katolickou církev zítřka. Nově prošlapané cesty a originální řešení nás mohou inspirovat, přehmaty a omyly nás mohou poučit. Čím více jednotlivých svědectví budeme mít, tím jasnější celkový obraz o této konkrétní době budeme moci sestavit. Čím lepší obraz budeme mít, tím lépe se z něj budeme moci učit. Svou bakalářskou práci bych chtěl přinést jeden příběh, jeden konkrétní střípek ze života skryté církve, ze kterého pak po přidání dalších střípků, půjde sestavit výsledný obraz. Cílem této práce tedy je zachytit příběh tajně vysvěceného kněze otce Bohdana Sroky.

O tématu jsem začal přemýšlet na základě doporučení pana docenta Tomáše Parmy, s nímž jsem se setkal během výuky církevních dějin a který nám zpracování tématu ze života tajné katolické církve v rámci bakalářské práce doporučil. Odhodlání zpracovat toto téma ve mně narostlo v okamžik, kdy mi došlo, že osobně znám člena tajné podzemní církve z farnosti na Vysočině, kam se příležitostně podívám jako návštěvník a kterého od nepaměti znám jako otce Bohdana. Při oslovení otce Bohdana Sroky jsem dostal se sepsáním bakalářské práce souhlas s úsměvem a se slovy: „To byla tak krásná doba, všechno ti to řeknu.“ Na doporučení vedoucího práce jsem do okruhu narátorů přidal i dceru Bohdana Sroky, Janu Pechovou rozenou Srokovou.

Ze studia dosud vydaných pramenů jsem v první kapitole bakalářské nastínil historický kontext, ve kterém se životní příběh otce Bohdana Sroky odehrává.

Jako metodu ke sběru dat a jejich interpretaci, jsem vybral orální historii, kterou definuji ve druhé kapitole a která je vhodná: „...v oblasti moderních soudobých dějin, kdy je zkoumán

*historický proces (historické události), jehož aktéři, účastníci a svědkové dosud žijí a mohou se k němu na základě svých zkušeností a prožitků (uchovaných v paměti) vyjadřovat.*¹

Ve třetí kapitole prezentuji výsledky výzkumu, tedy samotný příběh otce Bohdana Sroky doplněný pohledem jeho dcery Jany. Získaná data jsem analyzoval na základě odborné literatury. Poznatky získané díky metodě orální historie jsem na závěr bakalářské práce podrobil archivním rešerším, aby byla výsledná bakalářské práce pokud možno co nejvíce validní.

Na závěr úvodu bych chtěl poděkovat svému vedoucímu práce panu docentovi Tomáši Parmovi Ph.D. et Ph.D. za vedení mé práce, mé manželce Mgr. Ludmile Učňové, která mi byla všestrannou oporou a vynikala nekonečnou trpělivostí při psaní této práce, Evě Vybíralové Ph.D. z Ústavu pro studium totalitních režimů, která mi skrze emailovou korespondenci byla velmi nápomocna při archivních rešerších a při sestavování vhodných otázek pro narátora, Janě Pechové, že souhlasila s poskytnutím rozhovoru pro účely bakalářské práce a především otci Bohdanovi Srokovi za to, že si našel čas a důvěru pro sdílení svého jedinečného životního příběhu.

¹ VANĚK, Miroslav. Orální historie ve výzkumu soudobých dějin. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2004, s. 5.

1 Teoretická část

1.1 Vymezení pojmu skrytá církev

Definovat pojem skrytá církev není vůbec jednoduché. Tato nesnadnost je zapříčiněna chybějící definicí základního pojmu v sousloví skrytá církev. Definice církve se nenachází ani v Kodexu kanonického práva ani v Dokumentech druhého vatikánského koncilu. Skrytou církev pro účely této práce definuji podle užšího pojetí pojmu uvedeného Fialou a Hanušem jako: „...vytváření neoficiální církevní struktury a přípravu i působení tajných kněží. Pod tento pojem lze zahrnout jednak hierarchicky vytvářená společenství s vlastními biskupy, ale také skupiny, které organizovaly studium kandidátů kněžství a zprostředkovávaly jejich tajná svěcení v zahraničí.“² Pro účely této práce se pojem církev v sousloví skrytá církev vztahuje výlučně na církev katolickou.

1.2 Historický kontext vzniku skryté církve

Cílem této kapitoly není detailně popsat situaci skryté katolické církve v Československu během komunistické totality. Cílem je nastínit dějinný kontext, ve kterém se odehrává příběh otce Bohdana Sroky. Proto v této kapitole budu uvádět pouze ty informace, které jsou podstatné pro pochopení jeho příběhu, anebo které s jeho příběhem významně souvisí. On sám svůj příběh začíná od roku 1948, kdy se nacházel v sextě jihlavské gymnázia a klade důraz na rok 1950, kdy maturoval.

Po Vítězném únoru roku 1948, kdy komunisté převzali moc, nastalo zabírání církevní půdy, čímž dochází k likvidaci hospodářského zabezpečení církve.³ V témže roce stát přebírá kontrolu nad církevním školstvím vydáním Zákona o jednotné škole⁴, zakazuje jakýkoliv katolický tisk, zřizuje náboženské a církevní komise, se kterými mají farní úřady projednávat všechny církevní a náboženské záležitosti⁵ a dosazuje národní správu do Charity.⁶

² BALÍK, Stanislav, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945-1989*, Brno 2013, Centrum pro studium demokracie a kultury, s. 12.

³ Tamtéž, s. 16.

⁴ VAŠKO, Václav. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II*. Praha: Zvon, 1990, s. 19.

⁵ Tamtéž, s. 46.

⁶ Tamtéž, s. 46.

V roce 1949 přicházejí další církevní zákony, zákon 217/1949 sb., jímž se mimo jiné založil Státní úřad pro věci církevní a zákon 21/1949 sb., o hospodářském zabezpečení církvi. Paragraf 7 tohoto zákona ustanovil praxi státního souhlasu, kdy duchovní mohou působit pouze se státním souhlasem, který jim může být kdykoliv odňat.⁷ Na slavnost Těla a krve Páně byl po slavnostní mši internován kardinál Josef Beran, který byl držen až do roku 1963.⁸ V roce 1949 dochází k prvním perzekucím kněží a řeholníků. Zatím nejde o rozsáhlé politické „monstrprocesy“, které začnou v 50. letech, ale o individuální procesy jako např. u odsouzení velehradského faráře Rudolfa Vašíčka.⁹ Mezi roky 1948 až do dubna roku 1950 bylo odsouzeno přes 50 řeholníků.¹⁰

Na počátku roku 1950 je v souvislosti s číhošťským zázrakem umučen farář Josef Toufar.¹¹ Ve velkém procesu zvaném „Machalka a spol.“ je odsouzeno několik čelních řeholních představitelů. Následuje Akce K, kdy jsou internováni řeholníci, Akce Ř, kdy jsou internovány řeholnice a Akce P, kdy došlo po právní stránce ke zrušení řeckokatolické církve a internaci řeckokatolických kněží.¹² V tomto roce je v několika politických procesech odsouzeno mnoho řeholníků, řeholnic, laiků i diecézních kněží. Počet internovaných kněží se pohyboval mezi 120 až 150.¹³ V témže roce je internována významná část biskupů např. Mořic Pícha, Josef Karel Matocha, Josef Hlouch, Stanislav Zela, Ladislav Hlad. Další ještě následovali, i když už se nejednalo o tak velký počet jako v roce 1950.¹⁴

„Na středních a vysokých školách probíhaly tzv. studijní prověrky, které však se studijním prospěchem měly málo společného.“¹⁵ Při prověrkách vysokých škol během školního roku 1948/1949 bylo podle neúplných údajů vyloučeno ze studia 5 576 studentů a více než 2 330

⁷ BALÍK, Stanislav, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945-1989*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, s. 26.

⁸ Tamtéž, s. 77.

⁹ VAŠKO, Václav. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II*. Praha: Zvon, 1990, s. 110.

¹⁰ BALÍK, Stanislav, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945-1989*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, s. 156.

¹¹ VAŠKO, Václav. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II*. Praha: Zvon, 1990, s. 126.

¹² Tamtéž, s. 149, s. 189 a s. 169.

¹³ BALÍK, Stanislav, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945-1989*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, s. 115.

¹⁴ Tamtéž, s. 78.

¹⁵ VAŠKO, Václav. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II*. Praha: Zvon, 1990, s. 52.

se k prověrkám nedostavilo.¹⁶ Vaško zmiňuje pouze vysokoškolské studenty. V dostupné literatuře jsem nenašel informace o dopadech prověrek na středoškolské studenty.

Dne 16. 3. 1950 vyšel zákon o vysokých školách, který bohoslovecké fakulty vyňal ze svazku univerzit. Většina bohosloveckých fakult byla zrušena a zůstal jen seminář v Litoměřicích pro české země a seminář v Bratislavě pro Slovensko.¹⁷ Pro Litoměřický seminář se profesorovi Nového zákona Janu Merrelovi, proděkanovi tohoto semináře, podařilo získat neoficiální utajenou cestou kanonickou misi od intervenovaného Josefa Berana.¹⁸ Generální semináře mezi bohoslovci budily nedůvěru a otázky. Nedůvěra panovala nejen mezi bohoslovci, jak dokazuje následující citát z knihy Václava Vaška: *„Na otázku, zda se mají bohoslovci nařízení o generálních seminářích podříditi, nedostávali bohoslovci jednoznačnou odpověď. V některých diecézích konzistoře a představení zrušených diecézních seminářů bohoslovcům výslovně zakazovali podávat si přihlášky do generálních seminářů, v jiných ponechávali rozhodnutí na vůli a svědomí bohoslovců. Častá rada: ‚Rozhodnout se musíte sám. Já však na vašem místě, bych do generálního semináře nešel.‘ Vatikánský rozhlas se v českém vysílání vyjádřil k novým fakultám a generálním seminářům negativně.“*¹⁹ Z předpokládaného tisíce bohoslovců se do nového litoměřického semináře přihlásilo 138 bohoslovců.²⁰ Bohoslovci, kteří nepřešli do nového litoměřického semináře, dostali začátkem září roku 1950 povolávací rozkaz k nástupu do vojenské prezenční služby, kde byli zařazeni k pomocným technickým praporům ve zkratce PTP.²¹

Jak můžeme vidět z předchozího vývoje, události od února roku 1948 do roku 1950 byly dramatické a plné změn. Totalitní režim sérií zákonů zásadním způsobem omezil fungování církve a ty činnosti, které nezakázal, podrobil silné kontrole, při čemž vytvářel tlak na věřící ve všech patrech církevní hierarchie od laiků po biskupy. Na tento tlak šlo odpovědět různým způsobem. Dá se říci, že kolaborace s režimem byla jedna extrémní poloha, při čemž otevřený vzdor anebo členství ve skryté církvi stálo na opačném pólu této polohy. Mezi těmito dvěma póly pak existuje celá řada postojů, které kněží mohli zaujmout. Ti, kteří se nechovali vůči

¹⁶ Tamtéž s. 52.

¹⁷ BALÍK, Stanislav, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945-1989*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, s. 112.

¹⁸ Tamtéž, s. 210.

¹⁹ VAŠKO, Václav. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II*. Praha: Zvon, 1990, s. 210-211.

²⁰ Tamtéž, s. 211.

²¹ Tamtéž, s. 213.

totalitnímu režimu poddajně, riskovali potrestání, při čemž přeložení do málopočetné farnosti anebo odebrání státního souhlasu patřily mezi ty ještě mírnější tresty.

1.3 Kolaborace kněží

Protože v příběhu otce Bohdana Sroky vystupují kněží, kteří byly členy Pacem in Terris popřípadě agenty StB, rozhodl jsem se tuto kapitolu z období komunistické totality objasnit, uvést důvody kněží pro vstup do těchto organizací a také vyjasnit, zda se členství v těchto organizacích rovnalo kolaboraci s režimem. Za období totality existovaly dvě organizace, které jsou označovány za kolaborantské. Jedná se o Mírové katolické hnutí a Sdružení Katolického duchovenstva Pacem in terris dále SKD PIT. Tyto organizace vůči moci totalitního státu vystupovaly přátelsky a nekonfliktně. Mírové katolické hnutí fungovalo od roku 1951 do roku 1968, navazující SKD PIT působilo od roku 1971 do roku 1989.

V roce 1950 na Velehradě proběhlo setkání 400 kněží, kteří zakládají Velehradský výbor katolického duchovenstva. Mnozí ze zakládajících byli na setkání z donucení státních orgánů. V roce 1951 probíhá První celostátní sjezd katolického duchovenstva, kterého se zúčastní na 1700 kněží a biskupové Štěpán Trochta, Antonín Eltschkner a Ambróz Lazík. Hnutí se pojmenovalo Celostátní mírový výbor. Předsedou hnutí se stal s režimem kolaborující kněz Josef Plojhar. V roce 1966 dochází k přejmenování na Mírové hnutí katolického duchovenstva. Od roku 1965 vliv hnutí značně slábne.²²

Po krátkém uvolnění režimu známém jako Pražské jaro dochází vpádu armád Varšavské smlouvy na území Československa a to s sebou přináší návrat do totalitních poměrů a přechod do období známého jako normalizace. Už nedochází k obnově Mírového katolického hnutí, ale je z rozhodnutí ÚV KSČ v roce 1971 založena nová organizace SKD PIT, při čemž pro její pojmenování byl zneužit název encykliky Jana XXIII. Předsedou sdružení byl zvolen olomoucký kapitulní vikář Josef Vrana, od roku 1973 biskup olomoucké arcidiecéze. V sedmdesátých letech se členy SKD PIT stalo na 726 kněží, což tvoří asi třetinu kléru v českých zemích.²³

Velmi podrobné důvody pro účast v těchto hnutích, které lze podle mého názoru vztáhnout i na členství v StB, udávají Balík s Hanušem: „*Spolupráce pod hrozbami existenčního ohrožení jich samotných, příp. jejich nejbližších, spolupráce pod hrozbami zveřejnění jejich*

²² BALÍK, Stanislav, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945-1989*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, s. 131.

²³ Tamtéž, s. 134.

osobních provinění proti ideálnímu modelu kněžského života, spolupráce zapříčiněná osobní nestatečností, snahou na sebe neupozorňovat, mít klid apod., spolupráce motivovaná snahou ‚zachránit pro církev, co se dá‘, příp. získat výhody pro církev, spolupráce motivovaná snahou o dosažení vyšších postů – děkanských, proboštských, kanovníckých, konzistorních, vysokoškolských apod., spolupráce motivovaná snahou o získání materiálních i nemateriálních požitků (možnost cestovat do zahraničí apod.), spolupráce motivovaná neshodami s nadřízenými či kněžskými spolubratry, spolupráce z přesvědčení o dějinném poslání komunistického režimu, jemuž je nutno pomáhat.“²⁴

Z předešlého výčtu je patrné, že ne všechny důvody k členství v těchto organizacích nutně směřují ke kolaboraci. Jak dokládá Balík s Hanušem: „*Příslušnost ke SKD PIT přinejmenším v sedmdesátých letech rozhodovala o tom, zda mladý kněz získal státní souhlas k výkonu kněžské činnosti. I z toho důvodu byla řada kněží vyložene formálními členy, aniž by to znamenalo souhlas či ztotožnění s ideologií sdružení.*“²⁵ Neztotožnění se s myšlenkami hnutí dokládá např. Alojz Tkáč, který na výroční schůzi v roce 1974 ostře kritizoval církevní politiku státu, přičemž mu byl vzápětí odebrán státní souhlas.²⁶ Stejně tak za kolaboranta nelze označit litoměřického biskupa Štěpána Trochu, který se navenek vůči totalitnímu režimu choval vstřícně a např. se zúčastnil zasedání Celostátního mírového výboru, ale neveřejně zastával vůči režimu odbojný postoj a vysvětlil několik desítek tajných kněží.

Ani spolupráce s StB není jasným kritériem kolaborace. „*Je zřejmé, že mnoho podpisů spolupráce s StB bylo vynucených, ať již výhrůžkami směřující přímo k oslovenému či blízkým. U mnoha spisů navíc schází podepsaný vázací akt.*“²⁷ Do seznamu agentů StB se pod krycím jménem Sekretářka anebo také Orava, dostala i Ludmila Javorová, generální vikářka tajného biskupa Felixe M. Davídka, která podle svých slov dokládá, že k podpisu spolupráce ji motivoval sám Felix Davídek a k opravdové spolupráci ve smyslu vynášení informací o skryté církvi nikdy nedošlo.²⁸

Že členství v těchto organizacích není nesporným kritériem kolaborace, dokládá i příběh Františka Tomáška, který je od roku 1954 veden mezi agenty StB, při čemž o míře jeho spolupráce nelze nic zjistit, protože jeho svazek byl skartován. Byl člen ústředního výboru

²⁴ Tamtéž, s. 146.

²⁵ Tamtéž, s. 134.

²⁶ Tamtéž, s. 134.

²⁷ Tamtéž, s. 145.

²⁸ O důvodech a bližších souvislostech podpisu spolupráce Ludmily s StB viz JANČAŘÍK, Zdeněk. TY JSI KNĚZ NAVĚKY Rozhovor s Ludmilou Javorovou. Praha: Portál, 2020, s. 52-53.

Mírového hnutí katolického duchovenstva a později i člen SKD PIT. Členství v těchto organizacích pravděpodobně vytvořilo dojem, že František Tomášek bude s totalitním režimem spolupracovat, což mu pravděpodobně otevřelo cestu k pražskému biskupství místo nepohodlného Josefa Berana. Jako jeden z mála československých biskupů se mohl zúčastnit všech zasedání II. Vatikánského koncilu a v roce 1977 se stal kardinálem. Naděje na vstřícný postoj vůči totalitnímu režimu nejenže nenaplnil, ale nakonec se stal symbolem katolického odporu.²⁹

1.4 Skrytá církev

Jednou z možností, jak mohla katolická církev svobodně a opravdově vykonávat své poslání, bylo převést svou činnost do utajení, působit neveřejně a skrytě. Dá se říci, že činnost skryté církve začíná v okamžiku, kdy litoměřický biskup Štěpán Trochta³⁰ přivezl na konci roku 1948 z Říma tzv. mexické fakulty, které mu daroval Pius XII. Mexické fakulty byly vypracovány na počátku 20. století se souhlasem Pia X., který jimi vybavil mexickou církev, aby mohla fungovat během velkého pronásledování. Jedná se o soubor privilegií a úlev z Kodexu kanonického práva organizační, liturgické a disciplinární povahy, které mohly být aplikovány i v ČSSR. Některé úkony vyhrazené papeži nebo biskupům mohly být v případě nouze přeneseny na nižší stupně hierarchie kléru.³¹ Fakulty mimo jiné umožňovaly světit biskupy bez souhlasu Říma, sloužit mši svatou v rodinách, ve vězeňských celách, v šachtách uranových dolů, absolvovat utajená studia teologie, tajná svěcení kněží apod.³² Jak podotýká Eva Vybíralová, fakulty nebyly totožné s fakultami pro mexickou církev, ale šlo o mimořádné fakulty vypracované pro země spadající pod komunistickou sféru vlivu. Mexické fakulty sloužily jako základ při jejich vypracování. V Československu byly aplikovány i další fakulty a instrukce např. pro olomouckého arcibiskupa Matochu, fakulty pro jezuitský řád a další

²⁹ KRISTÝNA HIMMEROVÁ, *Hrdinou se nerodíš, ale stáváš. Kardinál Tomášek se proměnil v morální autoritu* [online]. 5. 8. 2022 [Cit. 23. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/pribehy/hrdinou-se-nerodis-ale-stavas-kardinal-tomasek-se-promenil-v-moralni-autoritu>.

³⁰ Kdo přivezl mexické fakulty do Československa, není jasné. Ke Štěpánu Trochtovi se kloní nejvíce odborníků např. Václav Vaško anebo Balík s Hanušem, ale např. Eva Vybíralová se kloní k hypotéze, že fakulty šířil zástupce internunciatury Ottavio de Liva.

³¹ VAŠKO, Václav. Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II. Praha: Zvon, 1990, s. 54.

³² BALÍK, Stanislav, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945-1989*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, s. 68.

řeholní společenství.³³ Ze strany skryté církve ovšem nedošlo k jejich jednoznačnému rozlišování.³⁴ Spojení neznalosti jejich obsahu, který mimochodem nebyl publikován dodnes, a ústním předáváním fakult, vedlo k mnoha omylům, mylné interpretaci a tvůrčímu uchopení např. Felixem Maria Davídkem.³⁵

V roce 1949 byli tajně na biskupy vysvěceni František Tomášek, Štefan Barnabáš, Ladislav Hlad a v roce 1950 Karel Otčenášek. Tato svěcení se ještě děla se souhlasem Říma. Od roku 1951 probíhá vlna svěcení bez souhlasu Říma.³⁶

1.5 Felix Maria Davídek a vznik společenství Koinótes

Vzhledem k tomu, že Bohdan Sroka studoval ve skryté univerzitě patřící do struktur společenství Koinótes a příslušnost ke světitelské linii Felixe Davídka značně ovlivnila Srokovu směřování po roce 1989, budu se této organizaci a jejímu zakladateli podrobněji věnovat.

V roce 1951 rožňavský biskup Robert Pobožný tajně konsekroval na biskupa Pavola Hnilicu, před útekem do exilu v témže roce vysvětil Jána Chryzostoma Korce. Biskup Korec v roce 1955 vysvětil Dominika Kalat'u. Ten v toce 1961 vysvětil Petera Dubovského. Ten vysvětil Jana Blahu, který měl podle svých slov po návštěvě Říma zplnomocnění od Pavla VI. Jan Blaha pak vysvětil Felixe Maria Davídka³⁷.³⁸

Felix Maria Davídek se narodil 12. 1. 1921 v Chrlicích u Brna.³⁹ Během války vystudoval bohosloví a na kněze byl vysvěcen 29. 9. 1945.⁴⁰ Jako kaplan v Horním Štěpánově začal budovat Katolické Athenenum, což mělo být zřejmě přípravné studium pro absolvování bohosloveckých fakult. Činnost Athenea chtěl Felix Maria Davídek zvláště rozvíjet po únoru 1948. Nejen pro tuto činnost byl pak v roce 1952 odsouzen. Na svobodu byl propuštěn v roce

³³ VYBÍRALOVÁ EVA, *Mimořádné fakulty v Československu v letech 1948-1989*. Revue církevního práva, 2019, č. 1, s. 44.

³⁴ Tamtéž, s. 59-60.

³⁵ Tamtéž, s. 60.

³⁶ BALÍK, Stanislav, HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945-1989*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, s. 68.

³⁷ Tamtéž, s. 69.

³⁸ K problematice nevyjasněných kompetencí a privilegií v této posloupnosti svěcení viz LIŠKA, Ondřej. *Církev v podzemí a společenství Koinótes*. Tišnov: Sursum, 1999, s. 74-80.

³⁹ FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótes*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 21.

⁴⁰ Tamtéž, s. 27.

1964. Přednáškovou činnost započal již ve vězeňských podmínkách. V roce 1965, tedy rok po svém propuštění, začal pořádat první utajené semináře a přednášky.⁴¹ Po určité době měl dostatečně připravené kandidáty na jáhenské anebo kněžská svěcení, ovšem jejich vysvěcení bylo problematické. Existovaly dvě pomyslné cesty. Buď svěcení v zahraničí, což bylo za prvé nebezpečné a za druhé obtížné při získávání povolení vycestovat. Druhá možnost se jevila přes domácí biskupy. Tato cesta se ale ukázala jako neschůdná, protože domácí biskupové nebyli ochotni svolit k tajnému svěcení, jelikož tato činnost byla příliš riskantní.⁴² Biskupských stolců bylo obsazeno jen několik a biskupové, kteří směli zastávat svůj úřad, byli monitorováni. Felix Maria Davídek tedy hledal další cestu, jak kandidáty na kněžství světit, a ta se mu otevřela 29. 10. 1967, když byl na tajného biskupa vysvěcen již zmíněným Janem Blahou.⁴³ Sám Felix Maria Davídek světil na biskupy další zástupce skryté církve. A to z různých důvodů, jak organizačních (pro velký počet kandidátů na kněžství), tak bezpečnostních.

Mezi inovaci, kterou přinesl Felix Maria Davídek, bylo svěcení římskokatolických mužů na kněze řeckokatolické církve. Této skupině dal zkratku O.V.E.S (Opus vocationum ecclesiae silentii tj. dílo povolání umlčené církve). Tímto krokem chtěl Felix Maria Davídek zajistit pastorační činnost mezi řeckokatolickými věřícími, kteří byli po akci P v podstatě v ilegalitě a neměli kněze, který by mezi nimi mohl pastorační činnost vykonávat. Ondřej Liška uvádí, že pastorační činnost věřících řeckokatolické církve se takto vysvěcení věnovali jen výjimečně.⁴⁴ Další motiv tohoto kroku byl zřejmě bezpečnostní, který vycházel z předpokladu, že z tajného vysvěcení na kněze nikdo nebude podezřívat ženatého muže.⁴⁵ Ondřej Liška pak přidává ještě třetí motiv tohoto postupu a tedy předpoklad Felixe Maria Davídka, že po příjezdu vojsk Varšavské smlouvy může dojít k masivnímu pronásledování církve po vzoru Ruska a může se stát, že žádný z neutajených kněží nebude k dispozici. Kněze řeckokatolického ritu tedy světil v podstatě „do zálohy“ pro případ brutálních represí,⁴⁶ ke kterým naštěstí nikdy nedošlo.

Liška uvádí, že pravomoci pro svěcení řeckokatolických kněží Felix Maria Davídek získal od řeckokatolického biskupa Petera Gojdiče, který své pravomoci v padesátých letech

⁴¹ Tamtéž, s. 62.

⁴² Tamtéž, s. 82.

⁴³ FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. KOINÓTES Felix M. Davídek a skrytá církev. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1994, s. 98.

⁴⁴ LIŠKA, Ondřej. Církev v podzemí a společenství Koinótés. Tišnov: Sursum, 1999, s. 86.

⁴⁵ FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 21.

⁴⁶ LIŠKA, Ondřej. Církev v podzemí a společenství Koinótés. Tišnov: Sursum, 1999, s. 86.

subdelegoval na Ivana Ljavince a ten je v roce 1968 subdelegoval na Felixe Maria Davidka. Podle Lišky, aniž by uvedl zdroj citace, právní působnost těchto privilegií v okamžiku subdelegování na Felixe Maria Davidka již vypršela.⁴⁷ K prvním svěcením ženatých mužů došlo v roce 1969 tedy po vpádu vojsk varšavské smlouvy na území Československa.

1.6 Koberický synod

Důsledky Koberického synodu měly dopad, podle hodnocení otce Bohdana Sroky, na vnímání činnosti skryté církve ze strany oficiální československé církve po roce 1989 a zprostředkovaně i na něj. Z tohoto důvodu jsem se rozhodl události Koberického synodu blíže popsat.

V noci z 25. 12 na 26. 12 1970 proběhl na faře v Kobericích pastorální synod, kterého se zúčastnili tajní biskupové společenství Koinótes: Bedřich Provazník, Josef Dvořák, Jiří Pojer, Jan Blaha, Felix Maria Davídek se svou generální vikářkou Ludmilou Javorovou, dále ženatí kněží např. Josef Javora, Fridolín Zahradník, neženatí tajně svěcení kněží např. Přemysl Coufal, ale i zástupci laiků a ženských řeholí. Důvod pro uspořádání tohoto synodu zadala zřejmě Vojtěcha Antonie Hasmandová, boromejka vězněná od roku 1952 do roku 1960. Od roku 1970 do roku 1988 byla generální představená Kongregace milosrdných sester svatého Karla Boromejského.⁴⁸ Podle vzpomínek Ludmily Javorové v roce 1969 Vojtěcha Hasmandová seznámila Felixe Davidka s nuznou situací žen ve věznicích, s jejich utrpením, kteří muži ve věznicích zažít nemohli a se kterým církev nic nedělá, a naléhala na Davidka: „Ty ženy jsou opravdu ve veliké nouzi. To vám dosvědčuji! ‘Dělejte pro to něco!’“⁴⁹ Rozhovor s Vojtěchou Hasmandovou byl zřejmě impulsem k uspořádání synodu, na kterém se projednávala otázka svěcení žen. Podle Fialy s Hanušem mělo jít o svěcení pouze v tzv. druhé lince. To znamená, že by vysvěcené ženy nezastávaly farní úřady, ale pastorovaly by pouze v utajení mezi ženami,⁵⁰ především v ženských věznicích, tedy tam, kde pastorence chyběla.⁵¹ Proti projednání otázky o postavení žen v církvi byli tajní biskupové Josef Dvořák a Jiří Pojer

⁴⁷ Tamtéž, s. 84.

⁴⁸ USTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ, S. M. Vojtěcha Antonie Hasmandová (*25. 3. 1914 – † 21. 1. 1988) [on-line]. [Cit. 25. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.ustrcr.cz/uvod/odboj-a-perzekuce-krestanu-v-dobe-nacismu-a-komunismu/rimskokatolicka-cirkev/vojtecha-antonie-hasmandova>.

⁴⁹ JANČAŘÍK, Zdeněk. TY JSI KNĚZ NAVĚKY Rozhovor s Ludmilou Javorovou. Praha: Portál, 2020, s. 90.

⁵⁰ FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótes. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 101.

⁵¹ JANČAŘÍK, Zdeněk. TY JSI KNĚZ NAVĚKY Rozhovor s Ludmilou Javorovou. Praha: Portál, 2020, s. 89.

anebo např. tajný ženatý kněz, pozdější tajný biskup Fridolín Zahradník. Tajný biskup Bedřich Provazník se postavil jako mluvčí těch, kteří s projednáváním nesouhlasili.⁵² Oponenti namítali, že účastníci synodu nejsou dostatečně připravení na projednávání této otázky, napadli legitimitu synodu s tím, že není v pravomoci synodu o této otázce rozhodnout, že se jedná o hazard a také, že by toto rozhodnutí narušilo diplomatické vztahy s Vatikánem a existenci samotné skryté církve.⁵³ Jak vzpomíná Ludmila Javorová, synod probíhal ve vzrušené atmosféře a nešlo o dialog.⁵⁴ Hlasování proběhlo po celonoční debatě o páté hodině ranní dne 26. 12. 1970. Podle Fialy s Hanušem anebo např. podle Ondřeje Lišky hlasování skončilo nerozhodně.⁵⁵ Nicméně podle vzpomínek Ludmily Javorové k opravdovému přepočítání hlasů nedošlo.⁵⁶

1.7 Dopady Koberického synodu a další vývoj

Felix Maria Davídek se rozhodnutí synodu nepodvolil a na Svátek Mláďátek betlémských vysvětil Ludmilu Javorovou na kněze. V říjnu roku 1971 suspendoval z jejich funkce biskupy Bedřicha Provazníka, Josefa Dvořáka, Jiřího Pojera a kněze Fridolína Zahradníka a Přemysla Coufala. Trest suspenze Felix Davídek používal celkem běžně při nedodržení bezpečnostních podmínek, nicméně vždy na omezenou dobu např. tři měsíce. V tomto případě ale Davídek už suspenzi neodvolal. Suspendování se pak pokoušeli suspenzi anulovat v roce 1974 u biskupa Petera Dubovského, který jim další činnost povolil.⁵⁷ Podle Lišky tajní biskupové nedostali od Petera Dubovského povolení k činnosti, ale ujištění, že Felix Maria Davídek k tomuto rozhodnutí neměl pravomoc. On sám s činnostmi těchto tajných biskupů nesouhlasil.⁵⁸ Sám Fridolín Zahradník mluví o sněti suspenze.⁵⁹

⁵² FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 98.

⁵³ FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. KOINÓTES Felix M. Davídek a skrytá církev. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1994, s. 106-107.

⁵⁴ JANČAŘÍK, Zdeněk. TY JSI KNĚZ NAVĚKY Rozhovor s Ludmilou Javorovou. Praha: Portál, 2020, s. 89.

⁵⁵ Viz FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 101., LIŠKA, Ondřej. Církev v podzemí a společenství Koinótés. Tišnov: Sursum, 1999, s. 98.

⁵⁶ JANČAŘÍK, Zdeněk. TY JSI KNĚZ NAVĚKY Rozhovor s Ludmilou Javorovou. Praha: Portál, 2020, s. 96.

⁵⁷ FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 106.

⁵⁸ LIŠKA, Ondřej. Církev v podzemí a společenství Koinótés. Tišnov: Sursum, 1999, s. 98.

⁵⁹ ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ, *Fridolín Zahradník (1935)* [online]. [Cit. 24. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/predstavitele-a-aktivni-clenove-cirkvi/fridolin-zahradnik>.

Josef Dvořák později rezignoval na své kněžské a biskupské funkce. Jiří Pojer emigroval do Švýcarska, kde také rezignoval na své kněžské a biskupské funkce.⁶⁰ Fridolín Zahradník byl na konci roku 1970 vysvěcen Bedřichem Provazníkem na tajného biskupa a stal se prvním ženatým tajným biskupem v Československu. Byl vězněn od roku 1983 do roku 1987.⁶¹ Přemysl Coufal byl nalezen mrtvý za velmi podezřelých okolností. Veřejná bezpečnost případ uzavřela jako sebevraždu.⁶² Bedřich Provazník přestal spolupracovat s Davídkem a nezávisle na něm pokračoval ve své světitelské činnosti. Nadcházející situace se dá interpretovat tak, že po Koberžickém synodu se společenství Koinótes rozpadlo,⁶³ popřípadě se pro názorové neshody někteří členové osamostatnili a už spolu neudržovali tak časté kontakty.⁶⁴

1.8 Skrytá církev po roce 1989

V listopadu roku 1989 proběhla Sametová revoluce a došlo k rozpadu SSSR. Československo přešlo z totalitního politického řízení na demokratické a to s sebou přineslo řadu politický společenských a církevních změn. Tyto změny se samozřejmě musely promítnout do života skryté církve, protože utajeného fungování již nebylo potřeba.

Při návštěvě Jana Pavla II. v Československu v roce 1990 zaznělo od papeže mnoho povzbudivých slov, kdy poděkoval za práci všem členům tajné církve, ocenil jejich práci a rizika, která snášeli během pronásledování, a zdůraznil, že není skrytá a oficiální církev, ale jen jedna církev, která má bratrsky sdílet své plody.⁶⁵ Přes tato povzbudivá slova papeže proces začlenění skryté církve do oficiálních struktur katolické církve neprobíhal hladce bez komplikací a nedorozumění. Skrytá církev měla několik vrstev a některé její části neměly

⁶⁰ FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótes. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 106.

⁶¹ ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ, *Fridolín Zahradník (1935)* [online]. [Cit. 24. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/predstavitele-a-aktivni-clenove-cirkvi/fridolin-zahradnik>.

⁶² ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ, *PŘEMYSL COUFAL (1932-1981)* [online]. [Cit. 25. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.ustrcr.cz/uvod/odboj-a-perzekuce-krestanu-v-dobe-nacismu-a-komunismu/rimskokatolicka-cirkev/premysl-coufal-1932-1981>.

⁶³ FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótes. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 106.

⁶⁴ NEDOROSTEK M., „Moravská“ skrytá církev. [netištěná disertační práce] Praha, Fakulta humanitních studií, Integrované studium člověka-obecná antropologie, 2016, s 147-148.

⁶⁵ FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótes. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 106.

s přijetím do oficiálních struktur žádné potíže.⁶⁶ Problémy se objevily u skupiny kněží v apoštolské posloupnosti Felixe Maria Davidka. Dnes lze konstatovat, že začlenění této části skryté církve do oficiálních struktur neproběhla zrovna šťastně.

V následujících bodech se stručně pokusím uvést faktory, které ovlivňovaly proces začlenění tajné církve v Československu:

- 1) Felix Davídek zemřel 16. 8. 1988 tedy rok před sametovou revolucí a nepřipravil za sebe vhodného zástupce,⁶⁷
- 2) díky vysoké míře utajení od sebe byly jednotlivé skupiny izolované. Někdy neměly o své činnosti tušení. Např. Jan Konzal vzpomíná, že se o světitelské posloupnosti k Janu Blahovi dozvěděl až v roce 1990.⁶⁸ Za dalšími důvody oddělení jednotlivých skupin tajné církve mohly být názorové rozdíly, které se projevovaly v rozdílném přístupu práce v utajení, osobnostní rozdíly a neshody. Skrytá církev potom při vyjednávání podmínek pro působení po roce 1989 neměla jednoho zástupce ani společně domluvený postup,⁶⁹
- 3) nedostatečný dialog ze strany jak skryté tak oficiální církve,⁷⁰
- 4) nezáměr vatikánských úřadů jednat s jednotlivými zástupci skryté církve, ale vše řešit úřední cestou přes Československou biskupskou konferenci,⁷¹
- 5) apriorní nedůvěra z obou stran.⁷²

V této složité atmosféře byly vydány Normy (latinsky Normae), které upravovaly vstup kněží z apoštolské posloupnosti Felixe Davidka. Normy byly Českou Biskupskou konferencí (dále ČBK) zveřejněny v červenci 1996. Jednalo se ovšem o výtah zřízení ČBK.⁷³ Ve zprávě ČBK stojí, že Normy schválil Jan Pavel II. 27. 1. 1992 a byly vydány 5. 2. 1992. Kongregací pro nauku víry vedené kardinálem Josefem Ratzingerem, pozdějším papežem Benediktem XVI. ČBK se rozhodla nezveřejnit obsah norem v plném znění, ale pouze na listinách bez

⁶⁶ Viz LIŠKA, Ondřej. *Církev v podzemí a společenství Koinótés*. Tišnov: Sursum, 1999, s. 154.

⁶⁷ JANČAŘÍK, Zdeněk. *TY JSI KNĚZ NAVĚKY* Rozhovor s Ludmilou Javorovou. Praha: Portál, 2020, s. 62.

⁶⁸ KONZAL, Jan. *Duch a nevěsta: z dějin církevního podzemí ve 2. polovině 20. století*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010, s. 58.

⁶⁹ FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. *Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 188.

⁷⁰ Tamtéž, s. 202.

⁷¹ Tamtéž, s. 188.

⁷² LIŠKA, Ondřej. *Církev v podzemí a společenství Koinótés*. Tišnov: Sursum, 1999, s. 158.

⁷³ Tamtéž, s. 158.

hlaviček, jednacích čísel a podpisů,⁷⁴ v mnoha případech pouze čtených a to ke všemu v latinském v originále.⁷⁵

Nestandardní způsob vydání Norem vedl k interpretacím jejich původu, které shrnují Fiala a Hanuš: 1) Normae nevznikly v Římě, 2) obsah Normae byl širší, než bylo zveřejněno a původní text obsahoval návrhy řešení, které pro zástupce tajné církve byly přijatelnější, 3) Normae vypracované Kongregací pro nauky víry jsou obecné a nechávají návrhy konkrétních řešení na místní ČBK.⁷⁶ Plné znění Norem je zveřejněno v Liškově publikaci s odvoláním na Spisovnu pražského arcibiskupství.⁷⁷ Nedorostek k tomu poznamenává, že v „...podstatě až do dnešních dnů není zcela vyjasněno, zda verze Norem otištěna v knize studenta Ondřeje Lišky v roce 1999.... je úplná, případně, zda to jsou skutečně ‘římské’ Normy. Jejich otištění bez autorizace ostatně kritizoval nuncius Giovanni Coppa. Několik aktérů skryté církve dostalo neoficiálně jinou verzi Norem psanou v italštině, která zdaleka nebyla tak striktní, např. nevyžadovaly plošné přesvěcení pod podmínkou. Navíc latinské i italské verzi chybí veškeré náležitosti oficiálního dokumentu, včetně podpisu, tj. není zřejmé, kdo byl autorem. Dokonce se v těchto dokumentech objevují chyby a zdá se, že latinské Normy byly dílem více autorů. Zda skutečně vznikly v Římě, či zda se jedná o dopracování a rozvinutí původní verze ze strany Československé biskupské konference či některého z biskupů, není jasné.“⁷⁸

Obsah Norem přinesl tato rozhodnutí: ženatí biskupové nemohou dosáhnout biskupské „zplatnění“ ani kněžského, pouze podmíněčné svěcení na trvalé jáhny. Svobodným tajným neženatým kněžím umožnila podmíněčné svěcení (sub conditione neboli pod podmínkou) a zařazení do oficiální církve, pokud k tomu svolí příslušný biskup, pokud si dotýčný doplnění studium. Tajně svěcení ženatí kněží si měli také doplnit studium s podmíněčným svěcením od řeckokatolického biskupa, povolení kněží vysvěcených v řeckokatolickém obřadu sloužit v římskokatolickém obřadu má řešit Svatý stolec, popřípadě ženatí kněží vysvěcení v latinském ritu mohli získat podmíněčné jáhenské svěcení s dovolením

⁷⁴ Tamtéž, s. 159.

⁷⁵ KONZAL, Jan. Duch a nevěsta: z dějin církevního podzemí ve 2. polovině 20. století. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010, s. 68. Na témže místě v poznámce pod čarou Jan Konzal uvádí, že písemný text od kardinála Vlka získal až o šest let později.

⁷⁶ FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 194.

⁷⁷ LIŠKA, Ondřej. Církev v podzemí a společenství Koinótés. Tišnov: Sursum, 1999, s. 159.

⁷⁸ NEDOROSTEK M., „Moravská“ skrytá církev. [netištěná disertační práce] Praha, Fakulta humanitních studií, Integrované studium člověka-obecná antropologie, 2016, s. 191.

Apoštolského stolce, svěcení žen jsou neplatná,⁷⁹ ženatí kněží vysvěcení v latinském ritu mohli získat podmíněčné jáhenské svěcení s dovolením Apoštolského stolce, ženaté kněze latinského ritu, kteří ovdověli, mohou biskupové sub contione vysvětit.⁸⁰

Představitelé tajné církve vyhodnotili postup norem jako příliš tvrdý,⁸¹ což ostatně potvrzuje Nedorostek ve své disertační práci, kdy metodou orální historie zjistil, že všech 16 narátorů, kteří souhlasili s výzkumem, se s tímto hodnocením Norem ztotožňují.⁸² Jak je vidno zvláště ženatým biskupům a kněžím byl znemožněn výkon kněžské služby a i výkon jáhenské služby se jim značně zkomplikoval. Podmínka doplnění studia se neukázala jako závažnou překážkou,⁸³ na rozdíl od požadavku svěcení sub conditione.⁸⁴ Z následujícího postupu je patrné, že církev nemínila využít zavedené způsoby pastorace skryté církve a dovolovala pastoraci pouze skrz farní církevní struktury.⁸⁵ Jakékoliv alternativy, používané ve skryté církvi, vytěsnila. ČBK tímto zvolila návrat ke stavu před rokem 1948.⁸⁶ Neumožnění jiných způsobů pastorace s sebou nutně muselo přinést i další problémy se začleněním tajné církve.

Dá se říci, že proces začlenění skryté církve komplikovalo 1) několik faktorů podmíněných historickým vývojem událostí, 2) vydání Norem s dodnes nevyjasněným původem, 3) které podmínky přijetí nastavily až příliš drakonicky.

Další vývoj uzavřel cestu kněžské služby i ženatým kněžím řeckokatolického ritu v Čechách i na Moravě, když se od nich řeckokatolický biskup Ján Hirka distancoval. Tím je předal do pravomoci římskokatolických biskupů, u nich ale jako ženatí kněží mohli s dovolením Apoštolského stolce získat pouze jáhenské svěcení sub conditione.⁸⁷ Nepříznivému stavu ženatých tajně vysvěcených kněží řeckokatolického ritu, nakonec vyšla

⁷⁹ LIŠKA, Ondřej. Církev v podzemí a společenství Koinótés. Tišnov: Sursum, 1999, s. 162.

⁸⁰ Tamtéž, s. 189.

⁸¹ Tamtéž, s. 163.

⁸² NEDOROSTEK M., „Moravská“ skrytá církev. [netištěná disertační práce] Praha, Fakulta humanitních studií, Integrované studium člověka-obecná antropologie, 2016, s. 191.

⁸³ KONZAL, Jan. Duch a nevěsta: z dějin církevního podzemí ve 2. polovině 20. století. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010, s. 95.

⁸⁴ Tamtéž, s. 96.

⁸⁵ KONZAL, Jan. Duch a nevěsta: z dějin církevního podzemí ve 2. polovině 20. století. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010, s. 96.

⁸⁶ NEDOROSTEK M., „Moravská“ skrytá církev. [netištěná disertační práce] Praha, Fakulta humanitních studií, Integrované studium člověka-obecná antropologie 2016, s. 98.

⁸⁷ FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 194.

vstříc ČBK, když umožnila zřízení katolického exarchátu v roce 1996, v jehož čele stanul biskup Ivan Ljivanec, který byl konsekrován Felixem Davídkem, ale přijal sub conditione biskupskou reordinaci a v roce 1997 vysvětil 18 ženatých tajně vysvěcených kněží, kteří se pak mohli zařadit do služeb exarchátu a působit v oficiálních strukturách církve.⁸⁸ Ovšem ne všechny diecéze se k začlenění těchto kněží postavili stejně, např. brněnská diecéze dovoľovala řeckokatolíkům celebrovat jen ve staroslověnštině, zatímco např. královehradecká diecéze umožňovala celebrovat v mateřském jazyce.

Pro úplnost a vyváženost textu jsem se rozhodl přidat vysvětlení pro pochybnosti platných svěcení a z toho plynoucí podmínky reordinace sub conditione. Důvody přehledně shrnuje Liška: 1) sám Felix Maria Davídek provedl několik svěcení sub conditione osobám, které světil on sám, 2) pochybnosti některých svěcenců o svém vlastním svěcení, 3) podmíněčná svěcení u řádových kněží anebo kněží, kteří odešli do exilu, 4) neprůhledná doložitelnost totožnosti svědků svěcení anebo samotných světitelů.⁸⁹ Právě poslední bod je některými členy tajné církve napadán jako neoprávněný, protože v podmínkách represivního totalitního státu bylo vysoké utajení nutné.⁹⁰ Proti podmínce sub conditione přednesly teologické argumenty, významné kapacity jako např. Hans Jorissen anebo Bernard Häring, kteří argumentují tím, že „svěcení *‘sub conditione’* stojí zejména na otázce, zda se v případě svěcení *‘sub conditione’* nejedná o svatokrádež, protože v podobných případech církev obvykle uplatňuje přístup *ecclesia supplet*, ukotvený v kanonickém právu (CIC 144), spočívající v tom, že církev od počátku doplní to, co schází k plné právoplatnosti.“⁹¹ Tvrdý přístup Norem vůči příslušníkům skryté církve, jenž se počítali mezi věrné a právoplatné členy církve, a kteří mnohdy o porušení Kodexu kanonického práva neměli ani tušení, při čemž při svých aktivitách mnohdy riskovali tvrdé postihy, kontrastuje se vstřícným přístupem ke kněžím, kteří kolabovali s režimem, byli členy SKD PIT anebo spolupracovali s StB.

⁸⁸ Tamtéž, s. 205.

⁸⁹ LIŠKA, Ondřej. Církev v podzemí a společenství Koinótés. Tišnov: Sursum, 1999, s. 159.

⁹⁰ KONZAL, Jan. Duch a nevěsta: z dějin církevního podzemí ve 2. polovině 20. století. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010, s. 96.

⁹¹ NEDOROSTEK M., „Moravská“ skrytá církev. [netištěná disertační práce] Praha, Fakulta humanitních studií, Integrované studium člověka-obecná antropologie, 2016, s. 230-231.

1.9 Osobnosti

V této kapitole představím jednotlivé osobnosti, které v příběhu otce Bohdana vystupují. Tuto kapitolu řadím před samotný příběh otce Bohdana, protože se domnívám, že to zvýší přehlednost práce, protože než jednotlivé osobnosti budou zmíněny, bude s nimi čtenář již obeznámen

Bohuslav Vitula (1919-1990)

Do duchovní správy ustanoven v toce 1943. V roce 1949 odsouzen na tři roky. Od roku 1954 do roku 1958 kaplan ve velkém Meziříčí, poté v Jemnici. Od 1. 4. 1960 do roku 1979 administrátor ve farnosti U svatého Jakuba a zároveň jihlavský děkan.⁹² Od 21. 10. 1970 veden v seznamu agentů StB pod krycím jménem Ignác.⁹³ Z Archivu bezpečnostních složek přišla odpověď, že tento svazek byl pravděpodobně skartován v roce 1989. Nějaký čas působí ve stejné farnosti jako Bohdan Sroka.

Alois Bumbálek (1921-2006)

Vysvěcen na kněze v toce 1950, po té je na tři roky zařazen k PTP. Od roku 1953 zařazen do duchovní správy. Od roku 1980 do roku 1990 administrátor u svatého Jakuba v Jihlavě a jihlavský děkan.⁹⁴ Člen Pacem in terris. Od 1. 6. 1977 veden jako agent StB pod krycím jménem Leoš.⁹⁵ Z Archivu bezpečnostních složek přišla odpověď, že tento svazek byl pravděpodobně skartován v roce 1989. Nějaký čas působí ve stejné farnosti jako Bohdan Sroka.

Bedřich Provazník (1936-2007)

Od roku 1968 vysvěcen na tajného kněze. Felix Maria Davídek v roce 1967 vysvětil na tajného biskupa Eugena Kočiše, který se měl starat o řeckokatolickou větev československé církve. Po Kočišově návratu na Slovensku se o birituální kněze měl starat Bedřich Provazník,

⁹² ENCYKLOPEDIÉ BRNA, P. *Bohuslav Vitula*. [online]. [Cit. 26. 2. 2023]. Dostupné na https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=15173.

⁹³ ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK, [online]. [Cit. 26. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.abscr.cz/jmenne-evidence>.

⁹⁴ FARNOST TELČ, *Bumbálek Alois* [online]. [Cit. 24. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.farnost-telc.cz/content/bumbalek-alois>.

⁹⁵ ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK, [online]. [Cit. 26. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.abscr.cz/jmenne-evidence>.

který byl na tajného biskupa vysvěcen v roce 1969 Eugenem Kočišem.⁹⁶ Na Kobeřickém synodu figuruje jako jednoznačný odpůrce jeho zahájení.⁹⁷ Po synodu suspendován Felixem Davidkem, ale dále funguje nezávisle na něm. V příběhu otce Bohdana Sroky vystupuje jako jeho světitel.

Josef Blahník (1919-1989)

Katolický kněz. Vězněn od roku 1953 do roku 1959. Ve vězení se setkal s Felixem Maria Davidkem. V roce 1968 mu byl vrácen státní souhlas a mohl působit ve Vyskytné nad Jihlavou. Dne 28. 9. 1970 byl Felixem Davidkem vysvěcen na tajného biskupa. Svou činnost měl započít, pokud by po vpádu vojsk Varšavské smlouvy začalo kruté pronásledování.⁹⁸ V našem příběhu vystupuje jako prostředník pro tajná studia otce Bohdana Sroky s kontaktem na Bedřicha Provazníka, u kterého domluvil Srokovo tajné svěcení. Podle svědectví pamětníků ve výjimečných případech světil i on sám.⁹⁹ Zemřel 23. 11. 1989.

Jindřich Vacek (1927-2011)

Tajně vysvěcený kněz. Po druhé světové válce studoval bohosloví v Hradci Králové. Po zrušení semináře nepřestoupil do státního semináře v Litoměřicích. Zařazen k PTP. Po ukončení vojenské služby pracoval u Pozemních staveb Jihlava jako jeřábník. Oženil se a měl šest dětí. Znal se s Josefem Blahníkem. Vysvěcen na tajného kněze na počátku 70. let. V našem příběhu vystupuje jako svědek svěcení otce Bohdana. Od roku 1997 člen Apoštolského exarchátu řeckokatolické církve v České republice.

Oto Mádr (1917-2011)

Římskokatolický kněz, teolog a publicista. Zatčen v roce 1951 a vězněn do roku 1966. Ve vězení se věnoval přednáškové činnosti a zde se setkal s Felixem Davidkem.¹⁰⁰ Od roku 1969 do 1970 působí jako odborný asistent na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě

⁹⁶ FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 92.

⁹⁷ JANČAŘÍK, Zdeněk. TY JSI KNĚZ NAVĚKY Rozhovor s Ludmilou Javorovou. Praha: Portál, 2020, s. 94.

⁹⁸ FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 94.

⁹⁹PAMĚŤ NÁRODA, *Milan Beran (*1950)* [online]. [Cit. 26. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.pametnaroda.cz/cs/beran-milan-20181015-0>.

¹⁰⁰ FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 61.

v Litoměřicích. Od roku 1970 do 1975 rehabilitován. V roce 1975 nuceně odešel z fakulty a nastoupil do duchovní správy do Dolního Žandova v Praze Modřanech. Od roku 1978 vydává samizdatem teologické texty.¹⁰¹ V rámci utajeného studia s otcem Bohdanem Srokou konzultoval probíranou látku, ze které ho pak zkoušel.

Josef Zvěřina (1913-1990)

Římskokatolický kněz, teolog a publicista. Od roku 1950 do roku 1952 zařazen do PTP. Vězněn od roku 1952 od roku 1965. Ve vězení přednášel. Po propuštění zaměstnán na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Litoměřicích. V roce 1970 nuceně odešel z fakulty a od roku 1970 do roku 1974 zařazen do duchovní správy v Praskolesích u Zdic. V roce 1974 mu je odebrán státní souhlas a neoficiálně se věnuje zájemcům o teologii a samizdatem vydává teologické texty.¹⁰² V rámci utajeného studia s otcem Bohdanem Srokou konzultoval probíranou látku, ze které ho pak zkoušel.

¹⁰¹ USTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ, *MÁDR, Oto (15. 2. 1917 Praha – 27. 2. 2011 Praha)* [online]. [Cit. 25. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.ustrcr.cz/uvod/skupina-vyzkumu/madr-oto-15-2-1917>.

¹⁰² USTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ, *ZVĚŘINA, Josef (3. 5. 1913 Stráž u Třebíče – 18. 8. 1990 Netunno, Itálie)* [online]. [Cit. 25. 2. 2023]. dostupné na <https://www.ustrcr.cz/uvod/skupina-vyzkumu/zveina-josef-3-5-1913>.

2 Metoda Orální historie

Pro získání dat jsem použil metodu orální historie. Metoda je vhodná v případě „...kdy je zkoumán historický proces (historické události), jehož aktéři, účastníci a svědkové dosud žijí a mohou se k němu na základě svých zkušeností a prožitků (uchovaných v paměti) vyjadřovat.“¹⁰³ „Jedná se o řadu propracovaných, avšak stále se vyvíjejících a dotvářejících postupů, jejichž prostřednictvím se badatel v oblasti humanitních a společenských věd dobírá nových poznatků, a to na základě ústního sdělení osob, jež byly účastníky či svědky dané události, procesu nebo doby, které badatel zkoumá, či osob, jejichž individuální prožitky, postoje a názory mohou obohatit badatelovo poznání o nich samých, případně o zkoumaném problému obecně.“¹⁰⁴ „Cílem této metody je získání pramenů: tzv. orálních archivů, jejichž smysl spočívá v pouhém zachycení svědectví narátorů a jejich uložení pro budoucí badatele“.¹⁰⁵ „Rozhovory vycházejí z minulých prožitků jednotlivce, jsou ovlivňovány časovým odstupem, ale i prostředím, ve kterém vznikají, závisejí na osobních motivech dotazovaného, a proto jsou údaje v nich obsažené v porovnání s jinými prameny bytostně subjektivní.“¹⁰⁶

„Prostřednictvím orální historie se tedy badatel dostává k novým informacím, poznatkům a faktům, které obohacují, rozšiřují nebo korigují jeho dosavadní obraz dějin, a díky prožitkům a sdělením z úst dotazovaného má možnost dodat svému dějinnému líčení jeho individuální rozměr.“ Hlavní prioritou orální historie nejsou objektivní data, ale „...v centru zájmu orální historie stojí sledování člověka jako lidské bytosti.“¹⁰⁷ Zvolená metoda se mi zdá zvláště vhodná pro splnění cíle mé bakalářské práce, jímž je zachytit příběh tajně vysvěceného kněze otce Bohdana Sroky. U metody orální historie badatel získaná data podrobuje analýze a snaží se o dosažení objektivních výsledků.¹⁰⁸ Získaná data jsem analyzoval na základě dostupné literatury a pomocí archivních rešerší.

¹⁰³ VANĚK, Miroslav. Orální historie ve výzkumu soudobých dějin. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2004, s. 5.

¹⁰⁴ MÜCKE Pavel, PELIKÁNOVÁ Hana, VANĚK Miroslav. NASLOUCHAT HLASŮM PAMĚTI Teoretické a praktické aspekty orální historie. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007, s. 11.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 13.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 14.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 21.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 21.

2.1 Cíl výzkumu a proces získávání dat

Cíl výzkumu je shodný s cílem mé bakalářské, tedy zachytit příběh tajně vysvěceného kněze otce Bohdana Sroky.

S otcem Bohdanem jsem první rozhovor realizoval 18. 8. 2022 a druhý 15. 9. 2022. Oba rozhovory se odehrály v prostředí, které vybral sám otec Bohdan. Ve svém vyprávění byl stručný, držel se faktů a nepopisoval události příliš do hloubky. Výsledkem bylo, že oba rozhovory trvaly přibližně 45 minut. Při prvním rozhovoru jsem nechal otce Bohdana mluvit a snažil se co nejméně do rozhovoru zasahovat vyptáváním. Po přepisu a analýze prvního rozhovoru jsem stanovil otázky pro druhý rozhovor, kdy už jsem se v souladu s použitou metodou doptával na skutečnosti uvedené v prvním rozhovoru. Při první rozhovoru jsem se několikrát dopustil chyby spočívající v pokládání uzavřených otázek. Po realizaci druhého rozhovoru mi otec Bohdan předal kontakt na dceru Janu, se kterou jsem realizoval rozhovor 10. 10. 2022. Ten trval přes dvě hodiny a přiblížil mi atmosféru doby, ve které Bohdan Sroka žil a také celý příběh obohatil o její úhel pohledu, kdy popsané události vnímala jako dítě a adolescent a popsala dopad událostí na rodinu. S dcerou Janou jsem další rozhovor již neprováděl, protože byl dostatečně vyčerpávající. Nicméně ukázalo se, že mi chybějí ještě další informace k otci Bohdanovi. Dcera Jana přinesla zajímavé informace, že na střední zdravotnické škole, kde její tatínek pracoval, proběhly pokusy o jeho propuštění a také že nedovoleně kopíroval materiály. Zajímalo mě pro koho a za jakým úkolem materiály kopíroval a také detaily nátlaku ve škole. Dále jsem si uvědomil, že jsem se dostatečně nevyptal na nelegální pastorační mládeže a také mě zajímal jeho pohled na osoby jihlavských děkanů. Proto jsem se rozhodl realizovat třetí rozhovor dne 21. 2. 2023. Rozhovor dcery Jany jsem rozhodl do příloh bakalářské práce nepřidávat, protože za prvé obsahoval osobní vzpomínky a výpovědi, u kterých si nepřála, aby byly zveřejněny, a za druhé vzhledem k nastavenému cíli práce, šlo o doplňující rozhovor, jehož zveřejnění se mi v této práci nezdálo nutné. V souladu s etickou perspektivou metody jsem postupoval v situacích, kdy jsem vycítil, že nějaké téma je nevhodné, anebo že ho narátor nechce hlouběji probírat tak, že jsem respektoval osobu narátora a na nevhodná témata se dále nevyptával.

Narátoři dostali výsledný text ke kontrole, dcera Jana v elektronické formě a otec Bohdan Sroka v tištěné. Oba text připomínkovali. Jejich připomínky a poznámky jsem zapracoval do textu práce.

3 Příběh otce Bohdana Sroky

V této kapitole představím poznatky získané metodou orální historie od narátorů Bohdana Sroky a jeho dcery Jany. Získaná data jsem analyzoval na základě dostupné literatury. Pro větší přehlednost výsledky analýzy prezentuji rovnou v této kapitole.

Otec Bohdan Sroka se narodil v roce 1932 v Jihlavě. Jeho tatínek Jan Sroka byl před první světovou válkou učitelem, během první světové války narukoval do armády, po válce se stal úředníkem. Po druhé světové válce ještě krátký čas pracoval jako úředník a pak onemocněl tuberkulózou. Maminka, Anna Sroková, pracovala jako mzdová účetní. Po druhé světové válce pracovala v kuchyni. Rodina otce Bohdana Sroky byla nábožensky založená a počítala se ke katolické církvi, navštěvovala pravidelně nedělní mše a otec Bohdan docházel do náboženství.

3.1 Studium na střední a vysoké škole

Na jihlavské gymnázium se Bohdan Sroka přihlásil po ukončení války v roce 1945. V únoru roku 1948 byl v sextě. Maturoval v roce 1951. Na svá středoškolská studia a následné umístění na vysokou školu vzpomíná takto: *„Druhou světovou válku jsem prožil jako kluk. Za Němců bylo jihlavské gymnázium, zrušené. Po skončení války jsem mohl jít na gymnázium a dělal jsem zkoušky do tercie. Když jsem byl v sextě, tak byl vítězný únor. A tak jsme to prožívali tak nějak divně. No a při maturitě, a to byl rok jednapadesát, už byly zrušený semináře a byl jen ten státní seminář, před kterým nás kněží varovali. Tak jsem se tak nějak přeorientoval na svou druhou lásku a to byla kantořina. V roce 1951 už byly takový divný maturity, protože nemohl být ples, žádný tablo, nic takového, z toho byl tehdy strach, protože dělnická třída si to nepřála a maturovali jsme ve svazáckých košilích. A při maturitě, když už jsme měli odevzdány přihlášky na vysoké školy, tak mi soudruh předseda řekl: ‘Myslíš, že dělnická třída dovolí, aby někdo nevědecky vzdělával mládež?’ No tak tím byl můj osud zdánlivě zpečetěn, ale ono to všechno dopadlo jinak. Já jsem šel do práce, těšil jsem se tenkrát, že budu mít čtyři měsíce prázdnin, neměl jsem tehdy ani čtrnáct dní, ale to je jen taková glosa, no a zkrátka, že se na všechno vykašlu, že to stejně brzy všechno praskne. No byl jsem tehdy kluk. Mamince se to nezdálo, a tak se šla zeptat za panem ředitelem gymnázia, jestli bych mohl teda dělat nějakou jinou vysokou školu, no tak on řekl, na technické obory ho pustíme, tak jsem se hlásil na stavárnu. No tam jsem vydržel měsíc a zkrátka...nebyl jsem z toho šťastný. Potkal jsem kamaráda, který dělal pedagogickou fakultu a ten mi řekl: ,No tak*

přestup. O nic nejde. ' Tak jsem šel plný naděje na děkanství pedagogické fakulty. No a tam mě pokropili studenou vodou, že teda mají plno, a že když tak až po prvním semestru a tak dále, abych se když tak zeptal. Tak jsem byl nešťastný a vycházím ven a najednou za sebou slyším hlas: ‚Sroko, co ty tady děláš?‘ On to byl můj bývalý profesor výtvarný výchovy z gymnázia, který se stal odborným asistentem na té fakultě, tak jsem mu to všechno vyklopil a on mi povídá: ‚Pojď se mnou!‘ Tak jsme šli nahoru a to co před tím nebylo možný, tak najednou bylo možný, ovšem s jedinou výhradou, máme jediný volný obor, matematika, fyzika. Já jsem ty předměty neměl rád, ale ne že bych byl špatný z toho, že nemám na výběr, ale zkrátka jsem to bral s takovou radostí, že můžu být na pedagogické fakultě. A tak jsem tam vydržel....“ Jednalo se o Pedagogickou fakultu Jana Evangelisty v Brně, obor pro střední školy v kombinaci s matematika-fyzika a hudební výchova. Dále vystudoval obor hudební věda na Filozofické fakultě v Brně.

V příběhu bych ještě zdůraznil, že Bohdan Sroka během studia na gymnáziu uvažoval o službě kněze, ale na radu jemu známých kněží od tohoto opustil, protože ke státnímu semináři v Litoměřicích, nebyla důvěra. „...a jak jsem Vám říkal, kněží nás zrazovali od toho, abychom šli do státního semináře.“

3.2 Pracovní umístění (1954-1959)

Od roku 1954 do 1958 pracoval otec Bohdan Sroka jako pedagog celkem na třech místech ve Slezku. Nejdříve na střední škole ve Vítkově: „...kde jsem po roce vyletěl, protože jsem chodil do kostela. Dali mě na tu nejhorší štaci v okrese a to byla nějaká Březová, taková vesnička úplně na vršcích, no a tam jsem se manželkou seznámil, protože jsme chodili do kostela. Takže ten vyhazov pro mě měl nakonec šťastný důsledek.“ Budoucí manželka Bohdana Sroky se za svobodna jmenovala Jana Cihlářová, počítala se k německé menšině a její rodina nebyla jako jedna z mála odsunuta. Po propuštění ze základní školy v Březové učil na střední škole v Odrách. V roce 1956 začal dálkově studovat na Přírodovědecké fakultě v Olomouci a v roce 1958 byl propuštěn i ze střední školy v Odrách a v podstatě z pozice kantora definitivně: „... protože se tam zjistilo, že Sroka chodí do kostela a dokonce se žehná před obědem, tak mě po těch čtyřech letech v osm a padesátým vyhodili úplně a šel jsem do fabriky.“ Továrna, do které Bohdan Sroka nastoupil, byla pobočka ROMO Fulnek v Jakubčovicích nad Odrou, kde pracoval manuálně a kde, jak sám otec Bohdan říká, „na něj byli hodní“ a vydali mu povolení k pokračování ve studiu na Přírodovědecké fakultě Olomouc. Na záležitost s potvrzením otec Bohdan vzpomíná takto: „...když mě vyhodili (ze

střední školy v Odrách), tak pan soudruh inspektor dal příkaz, aby oznámili na přírodovědeckou fakultu, že teda se mnou skončili. No na fakultě z toho byli zděšení, ale byl tam skvělý vedoucí katedry profesor Havelka, optik, a ten řekl: 'No tak ať si donese potvrzení od nového zaměstnavatele, že může studovat. 'No tak ve fabrice mi to potvrzení dali. Tak tím pádem jsem dokončil studium v devětapadesátém roce.‘“

Celý tento příběh, i když s drobnými odchylkami, připomíná poznámku z knihy Václava Vaška v podkapitole věnující se vysokoškolským prověrkám ve školním roce 1948/1949. „... celkem na deset tisíc příslušníků mladé inteligence odešlo ze škol do továren, stavebních a jiných podniků, obvykle na nekvalifikovanou práci. Většinou se však neztratili a postupem času se propracovali na lepší místa, některým se dokonce podařilo vrátit na vysoké školy jako dělnické kádry.“¹⁰⁹

3.3 Práce u Pozemních staveb Jihlava (1959-1968)

V roce 1959 otec Bohdan dokončil dálkové studium na přírodovědecké fakultě, oženil se a v tomtéž roce se vrátil teď již jako ženatý zpět do Jihlavy. Novomanželé Srokovi bydleli u manželů Srokových starších. Jan Sroka byl již vážně nemocný, měl tuberkulózu. Bohdan Sroka začal pracovat u pozemních staveb. „Tenkrát už jsem pracoval v Jihlavě, ve Stavoprojektu. Dostal jsem se tam díky tomu, že jsem neměl žádné mzdové nároky, tak jsem měl jedenáct set platů. Když se mi potom narodily děti, tak jsem měl třináct set, no takže jsme chodili pro podmásli za osmdesát halířů a brambory k večeři.“ U Stavoprojektu Bohdan Sroka pracoval až do roku 1968. Během let u pozemních staveb se otci Bohdanovi narodily tři dcery, nejstarší v roce 1960, prostřední Jana v roce 1962 a nejmladší v roce 1963. V roce 1961 se také projevila psychická nemoc u paní Jany Srokové starší, manželky Bohdana Sroky. Na nelehkou dobu rodiny Srokových vzpomíná dcera Jana:

„Babička s dědou v době, kdy tatínek s maminkou vrátili do Jihlavy, bydleli v pronajatém jedna plus jedna se záchodem na chodbě, který byl společný s dalším bytem. No a tatínek si do tohohle bytečku přivedl maminku a sekali jedno dítě za druhým, jak Baťa cvičky. Maminka přitom už během druhého těhotenství těžce onemocněla, tak si tu situaci představte, a bylo to ještě čím dál tím horší. Pak jsem se narodila já, na chvíli se to srovnalo a maminka přišla do jiného stavu potřetí. Po porodu ji odvezli rovnou do psychiatrické

¹⁰⁹ VAŠKO, Václav. Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II. Praha: Zvon, 1990, s. 53.

léčebny a naše Maruška, chudák, zůstala v kojeňáku snad rok. Chtěli nám ji dokonce vzít, jenže jim to tatínek překazil, bylo taky řízení Boží. Naši, ale i babička s dědou, si takříkajíc hrábli na dno. Tohle všechno se navíc odehrávalo v bytě jedna plus jedna se záchodem na chodbě společným s další partají a s nemocným dědou, který na tom byl dost špatně. Pamatuji si, že mu bývalo hodně zle a že pro něj několikrát přijela sanitka a odvezla ho do špitálu. Vybavuje se mi ten pokoj, ten obývací, to byla samá postel.“

Během let, kdy Bohdan Sroka pracoval u Pozemních staveb Jihlava, začal chodit nejdříve jako zpěvák do chrámového sboru u Kostela svatého Jakuba Většího. Kostel sv. Jakuba Většího původně patřil pod správu premonstrátů. Po Akci K byl převeden pod správu Brněnské diecéze. Zde od roku 1960 působí páter Bohuslav Vitula jako děkan a administrátor farnosti. V roce 1964 zemřel sbormistr pan Filip Koza. Otec Bohdan Sroka převzal jeho místo sbormistra a začal vést chrámový sbor. „*Je to paradoxní, ale nejlepší to bylo ve sboru v době socialismu, protože jsme měli i mužský samostatný sbor. ... chrámový sbor byl nejsilnější v celé své historii, protože lidi, kteří chtěli něco pořádného zpívat, šli k nám“*. V době, kdy byl sbor nejsilnější, čítal okolo dvaceti mužských hlasů a třiceti hlasů ženských. Dcera Jana vzpomínala, že ve sboru zpívaly i děti. Do repertoáru sboru patřil např. Janáčkův Otčenáš, mše od Ebena, Brixih mše, pašije Jana Hanuše aneb Hora tří světél od Bohuslava Martinů.

3.4 Normalizace (70. léta)

Dne 21. 8. 1968 vpadla na území ČSSR vojska Varšavské smlouvy. Po té začíná proces normalizace. Demokratizace společnosti byla ukončena a dochází k návratu k totalitním praktikám. Což mimo jiné znamenalo ustanovení prověřkových komisí, které propouštěly zaměstnance podle jejich postoje ke v pádu sovětských vojsk na území ČSSR, anebo návrat cenzury. Na tuto dob vzpomíná dcera Jana: *Ale co bylo extrémně hnusný, tak to byl začátek sedmdesátých let. To byla fakt doba temna. To si pamatuju i vjemově jako děcko, že tehdy to bylo jako, kdyby na všechny padla temná deka. Naši byli takoví, jak bych to řekla, vážnější, i to z nich bylo cítit, že mají strach z toho, co bude. Bylo cítit, že opravdu hodně přituhlo. A zrovna to je ta doba, kdy se tatínek nechal vysvětit.“*

Jako věřící se Bohdan Sroka rozhodl přihlásit své děti do náboženství. Tím se ale opět střetl s totalitním státem. Režim se totiž velmi snažil snížit religiozitu obyvatelstva. Jako jeden z primárních cílů, aby dosáhl tohoto poslání, si vytyčil snížit počet přihlášených dětí do náboženství. „(Církevní tajemníci) *nabádali ředitele škol a učitele, aby odrazovali rodiče od přihlašování dětí na výuku...Z jejich aktivity, v kombinaci s aktivismem ředitelů škol,*

probíhaly soutěže o dosažení co nejmenšího počtu přihlášených dětí na okrese či v kraji...Schopným katechetům s nadáním oslovit děti, přiblížit se jejich způsobu vnímání a zaujmout je, byly vybírány pro výuku vyšší ročníky (náboženství se smělo vyučovat od 7. třídy). Předpokládalo se, že jejich katechetický zápal postupně vyhasne při kázeňských konfliktech s neukázněnými pubertáky. Mladší ročníky s přirozeným zájmem o věc měli vyučovat rezervovaní duchovní bez pedagogického nadání, aby děti spíše odrazovali a znechucovali....Normalizace let 70. až počátku let 80. minulého století se v této oblasti jen málo lišila od dob tuhého stalinismu.¹¹⁰ Když začaly dcery otce Bohdana chodit do školy, čekaly na něj potíže spojené s přihláškou do náboženství. „...ředitel si vymínil, že přihlášky do náboženství musíme odevzdávat u něj, no tak jsme je odevzdávali u něj. Mně to potom časově nevyšlo, tak jsem je odesílal poštou doporučeně. No soudruzi se snažili a jejich pomocníci taky. Ale to už byla doba. Vzpomínám si na jedno rodičovské sdružení. Na začátku soudružka učitelka řekla tři jména nás rodičů, kdybychom tam zůstali, že s námi musí něco projednat. To ve mně hrklo. Co holka provedla? No tak nakonec rodičovského sdružení ostatní rodiče odešli a soudružka učitelka povídá, že má s tím potíže, protože tři děti nechodí do pionýra a tytéž tři děti chodí do náboženství. No a to samozřejmě s námi nehnulo.“

Na peripetie s přihláškou do náboženství vzpomíná i dcera Jana: „V páté třídě si mě nechal zavolat ředitel školy, to byl takový kovaný soudruh. Tvářil se velice laskavě a ptal se, jestli chci chodit do náboženství. Mně se moc nechtělo, kněz, kterého jsme na náboženství měli, mi byl nepříjemný. Ten ředitel to asi vycítil: ‚Ty nechceš chodit, že ne?‘ Já jsem se snažila odpovědi vyhnout: ‚Mně je to jedno.‘ Nechtěla jsem říct rovnou pravdu, bylo mi divný, že se ke mně najednou hezky chová, když jsme jindy byli ve škole za outsidersy. On řekl: ‚Tak se zeptej doma, jestli si to vaši jako přejí a přijdeš mi říct. A neboj se. Kdybys nechtěla chodit, tak to nějak zařídíme.‘ Doma jsem o řediteli nic neřekla, ale táty jsem se zeptala: ‚Ty táto, co kdybych nechodila do náboženství?‘ ‚A proč?‘ ‚Když víš on je ten páter takový divný.‘ ‚No a já vím, že on není úplně nejlepší.‘ (Ono se totiž vědělo, že udržoval poměr s nějakou babou. Bylo to veřejný tajemství. Tak jsem se to snažila hrát tímhle směrem, jaksi že se tak o něm říká, že není úplně dobrý.) ‚Jaňulko, vydrž to. Vydrž to, ať ty komunisty naštvěš.‘ No tak tohle byl stručný rozhovor, než táta někam prchnul. Druhý den ráno si mě ředitel dokonce vyvolal školním rozhlasem. Mně ta tátova odpověď, to si pamatuju do teď, moc neuspokojila. Proč bych zrovna já měla štvát nějaký komunisty, když mi jsou ukradený. Tátův boj, sice ho chápu,

¹¹⁰ DOLEŽALOVÁ M., *Kde se vzala všechna ta mládež na Velehradě? Pastorage mládeže nejen v době normalizace* In: DOLEŽALOVÁ M. (ed.), *Velehrad vás volá!*. Praha, Ústav pro studium totalitních režimů 2017, s. 347-348.

ale proč mě do toho tahá? Já chci mít pokoj a mně se to v tom náboženství prostě nelíbí. Přišla jsem do ředitelny a ředitel se usmíval a téměř otcovsky povídá: ‚Tak co? Jak jsi dopadla? Budeš chodit do toho náboženství?‘ Dodnes vlastně nevím proč, ale řekla jsem: ‚Jo. Budu tam chodit.‘ A on: ‚Oni to chtějí Vaši, vid‘?‘ A já mu povídám: ‚Ne. Já tam chci.‘ Normálně jsem mu takhle lhala, přestože jsem věděla, že se nelže a já jsem neuměla nikdy lhát. Najednou bylo po laskavosti. ‚Tak si chod‘!!!‘ vyrazil mě z ředitelny. To jsou takový ty momenty, kdy si říkáte: ‚Krucinál fagot, mě snad osvítil Duch svatý.‘ Kdybych tehdy řekla, že mě naši nutí chodit do náboženství, tak z by toho táta měl průser jak vrata, ze školy by letěl. To bylo na vyhazov. Jak by nám tady mohl učit mladou generaci někdo, kdo vlastní děti tady nutí k takovým věcem? No fakt to tehdy bylo drsný. Naším jsem to řekla až ex post, s odstupem mnoha let, žasli, že to takhle bylo.“

V roce 1968, kdy přišlo určité uvolnění společenských poměrů, Bohdan Sroka získal pracovní pozici pedagoga na Střední zdravotnické škole v Jihlavě.

3.5 Skryté studium, tajné svěcení, kněžství a rodina (1968-1976)

V roce 1968 byl opět udělen státní souhlas Josefu Blahníkovi, který ve stejném roce mohl působit ve Vyskytné nad Jihlavou. Felix Davídek znal Josefa Blahníka z vězení, kde se potkali v 50. letech. Dne 28. 9. 1970 vysvětil Josefa Blahníka na tajného biskupa s tím, že by měl svou biskupskou činnost započít, pokud by po vpádu vojsk Varšavské smlouvy začalo kruté pronásledování.¹¹¹ I když byl otec Blahník „uklizen“ do malé vesnice na okraji Královohradecké diecéze ve středu Vysočiny, zdá se, že i tak byl skrze církevního tajemníka během normalizace pod bedlivým dohledem: „Tady (v Jihlavě) byl velice tvrdý církevní tajemník, nějaký pan Zadina, soudruh Zadina... byl dost vyhlášený, řekněme ve srovnání se žďárským okresem, kde byla idyla. V Jihlavě idyla nebyla.“ Domnívám se, že otec Blahník byl pověřen, anebo sám přijal za svůj úkol, aby vyhledával vhodné kandidáty ke kněžské službě a to i z řad ženatých.

Otec Bohdan vzpomíná, jak se potkal s otcem Blahníkem: „...dvě jihlavský fary byly obsazeny problematickými kněžími. Když jsme chtěli, tak jsme raději jezdili na venkov, zejména do Luk (nad Jihlavou). Tam byl páter Fišer, velice šikovný. A potom se objevil páter Blahník, podle toho, co jsme si řekli mezi věřícími, jsem věděl, že tam je dobrý kněz.“

¹¹¹ FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 94.

„(Josef Blahník) ...hledal lidi na vysvěcení. No bylo nás tady víc. A samozřejmě si to nechal prověřit. To byl zas ten jeřábík od pozemních staveb...“. Jeřábíkem od pozemních staveb se myslí Jindřich Vacek, který se znal s Bohdanem Srokou z práce. Jindřich Vacek přijal tajné svěcení také jako ženatý a to ještě před svěcením Bohdana Sroky. Z uvedeného vyplývá, že právě Jindřich Vacek Bohdana Sroku doporučil Josefovi Blahníkovi jako adepta na tajné svěcení. Bohdan Sroka vzpomíná na Jindřicha Vacka: „... on začal studovat kněžství a potom byly padesátý léta, tak ze studií odešel. Ten mě znal ještě dříve než Blahník a k Blahníkovi mě přihrál.“

Bohdan Sroka navštěvoval otce Blahníka pravidelně. „No tak jsme třeba vyprávěli o tom, co bylo aktuální, co mě třeba bolelo u srdce, anebo co bylo zrovna aktuální v církvi.“ Někdy se za otcem Blahníkem vydal i se svou rodinou, na což vzpomíná dcera Jana: „Ta doba byla taková dobrodružná a byla spojená i se strachem. Dělali jsme spoustu věcí, které se dělat nesměly. My jsme o ničem z toho, co naši dělali, nepochybovali, protože jsme v tom vyrůstali a naši rodiče byli naši rodiče, byly to naše modly a zázemí vytvořili tak, abychom je přirozeně ctili, prostě to, co dělali naši, to bylo přece správně. To je asi normální u všech dětí. A hodně jsme toho vnímali. Třeba to, že se náš tatínek stýkal s páterem Blahníkem, že měl spoustu takových známých, o kterých jsme nesměly mluvit, že se s nimi stýkáme. Nevím, jestli pro mě byla důležitá informace, že je otec Blahník tajně vysvěcený biskup. Myslím si, že to táta, jak ho znám, asi před námi netajil, ale ta informace pro mě nebyla důležitá, takže si to nevybavuji. Ale vybavuji si, že my jsme jezdili do Vyskytný za ním. ... minimálně jednou jsem tam byla, protože si pamatuji, jak páter Blahník s tátou něco řešil, ale spíše odhaduju, že jsem tam byla vícekrát. A taky si pamatuji, že páter Blahník byl i u nás. Bylo u nás i pár dalších lidí z tohoto okruhu, ale pro dítě tohle není důležité.“

V roce 1973 na faře ve Vyskytné Josef Blahník nabídl Bohdanovi Srokovi tajné svěcení. „...Josef Blahník, o kterém jsem teda daleko později zjistil, že je to tajný biskup, tak toho jsem jednou navštívil a on mně říká: ‚Co si myslíte o svěcení ženatých mužů?‘ No a já říkám, že si myslím, že by to nebyla špatná věc, protože poznají manželský život a nevidí to jen z té teorie. No a on mě povídá: ‚Tak chcete být vysvěcený?‘ A tam to začalo.“

V roce 1973 Bohdan Sroka nastoupil na utajené studium teologie, které ho mělo připravit na kněžské svěcení. Na studium v podzemní univerzitě vzpomíná takto: „Bylo to organizovaný vždycky přes pátera Blahníka. Tehdy a tehdy půjdeš tam a tam, ohlášíš se, budeš ze sebe dělat laika, ale oni o tobě budou vědět, co jsi zač.... Budeš dělat zkoušku z toho a z toho. Bylo to na takový dvě fáze. Nejdřív byla konzultace s tím dotyčným a potom byla zkouška. A tak jsem poznal řadu velkých kapacit, doktora Zvěřinu, doktora Mádra, jednoho

bibliistu, jehož jméno jsem zapomněl, ale to už je vedlejší....Jezdil jsem na všechny strany, na Moravu i do Čech.....Oni právě tyhle kapacity byly v zapadlých zastrkaných dědinách, takže to celkem ušlo pozornosti a nebylo to nijak riskantní.“ Například Josef Zvěřina v roce 1973 působil v duchovní správě v Praskolesích u Zdic. „To vzdělávání bylo redukováno, protože jiný ani být nemohlo a proběhlo to takovým stylem, že nejdříve jsme se s dotyčným seznámili a konzultovali jsme problematiku, ke které mě on měl vést. Doporučil mi literaturu a za nějaký ten měsíc jsme se opět setkali a zkoušející pak posoudil, jestli jsem to zvládl... Spíše než zkouška to byl rozhovor. Ale musel to být rozhovor na úrovni.“

I když odborná literatura model vzdělávání hodnotí jako dostatečný,¹¹² sám Bohdan Sroka vzdělávání hodnotí jako „redukováno,“ anebo na jiném místě jako „velice zúžené.“ Domnívám se, že toto hodnocení nevypovídá ani tak o kvalitě studia jako spíše o mimořádných studijních kapacitách Bohdana Sroky, který vystudoval tři vysoké školy. Sám Bohdan Sroka vzpomíná, že jeden „rozhovor“ musel opakovat: „Nevím, u koho to bylo, ale jednou jsem nedal Nový zákon a nějak jsem nezvládl ty apoštolské listy, no tak to jsem tehdy opakoval.“ což dokazuje, že i studium v podzemních strukturách mělo jisté nároky na své studenty.

Další aspekt podzemního studia, který Bohdan Sroka vyzdvihoval, byla vysoká míra utajení: „*Ta organizace byla bezvadná. ... znali jsme minimum lidí.... Díky téhle organizaci, na mě estébáci nepřišli,... to utajení bylo celkem tak dokonalý, že jsem neměl důvod k obavám.*“

Během šedesátých a sedmdesátých let Bohdan Sroka stavěl dům v Horním Kosově, dříve samostatná malá obec asi hodinu pěšky od Jihlavy, dnes součást Jihlavy. Právě v tomto rozestavěném domě přijal v roce 1974 kněžské svěcení, při kterém byl účasten Jindřich Vacek jako svědek. Se svěcením souhlasila i paní Sroková, která o všem věděla. „...*musel (tam) být její souhlas. Ale ona to přijala. To byla zlatá ženská. Ona byla moc hodná, ale ta nemoc, ta byla těžká. Ale jinak jsem měl v tomto směru její plnou podporu,...*“ Svěcení domluvil Josef Blahník. Světicím biskupem byl Bedřich Provazník, kterého shodou náhod Bohdan Sroka poznal již dříve, aniž by měl tušení, že je to tajný biskup.

„*My jsme se potkali v Brně na nějakém setkání varhaníků. On dělal varhaníka na Petrově... No a ono to bylo takový utáplý...takový neslaný nemastný, zkrátka scházíme se protože, abychom se sešli a abychom si něco pověděli, a celkem nevíme ani pořádně o čem.*

¹¹² KONZAL, Jan. Duch a nevěsta: z dějin církevního podzemí ve 2. polovině 20. století. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010, s. 95.

Čili ne úplně takový jasný program. ...a on tam vystupoval tak velice rozhodně, že je potřeba něco jasného dělat, mít jasný směr a tak dále... tak mně byl tím vystupováním sympatický.... Byl tak výrazný, že jsem si ho zapamatoval....“

Na samotné svěcení Bohdan Sroka vzpomíná takto: *„To byl hod Boží velikonoční.¹¹³ My jsme měli za Jihlavou v Horním Kosově rozestavěný domeček. Já jsem byl u pozemních staveb, a protože se tam tenkrát hodně bouralo, tak jsem jako zaměstnanec měl možnost získat levně stavební materiál. Já sám bych na to peníze neměl, ale díky těmhle stykům jsem ten stavební materiál dostával za babku. Stavěl jsem to vlastníma rukama. A tak v tom domečku jsme se ráno sešli. Já jsem jen valil oči, protože jsem Provazníka znal, a to přes církevní muziku. Poznal jsem ho jako člověka vzdělaného a kterému jde o věc. A tak jsme se tam potkali. A to bylo celý. Potom v tichosti odjel ještě někam jinam světit a já jsem se vrátil domů. No a pak jsem šel na desátou k minoritům.“*

O svěcení nejdříve věděla jen paní Sroková. Rozhodnutí světit záležitost se svěcením i dětem padlo až později. *„No tak děti byly ještě tenkrát poměrně mladičké, protože já jsem byl vysvěcen v sedmdesátém čtvrtém roce, manželka o tom věděla, protože byl nutný její souhlas, tak jsme teda spolu sloužili mši svatou, když děcka nebyly doma, no a potom postupně podle stáří jsme to děckám říkali...“* Protože se paní Sroková počítala k německé menšině, mluvila plyně německy a němčině rozuměl i Bohdan Sroka zřejmě proto, že Jihlava měla před odsunem velmi početnou německou menšinu. Němčinu manželé Sroкови používali pro utajení před dětmi: *„...No tak ony (dcery) to nechápaly, protože my jsme se s manželkou domlouvali německy. No a jim vrtalo hlavou, co si to říkáme.“*

Na tuto skutečnost vzpomíná dcera Jana: *„Tak naši se právě před námi bavili německy, když nechtěli, abychom my něco věděly. V době, kdy mi bylo asi něco mezi devíti a jedenácti, si pamatuju, jak jsem před našimi vypálila: ‘A co to je Hast du schon gefeirn heilige messe?’ [Smích] Našim spadla brada. [Předvádí úlek] ‚To nesmíš nikde říkat!’ A začali se na sebe spiklenecky culit... Tahle vzpomínka musela být nějak spojena s tím tátovým vysvěcením a samozřejmě to páchali tajně. Přemýšlela jsem nad tím, že to mamince nejspíš pomohlo, moc je to s tátou stmelilo. Měli spolu takové svoje tajné spřezectví. To, že spolu měli takový veliký tajemství, je víc semklo. A možná že i ta moje otázka tehdy naše rozhýbala v tom, že usoudili, že by bylo dobrý nás do toho zasvětit.“*

Někdy po této příhodě se manželé Sroкови rozhodli o tajném vysvěcení říct i svým dcerám. Jak říká dcera Jana, každá z nich to brala jinak: *„Já jsem se na to ptala mladší sestry, právě*

¹¹³ Boží hod velikonoční byl v roce 1974 čtrnáctého dubna.

tento týden jsme si o tom povídali po telefonu, a ona si tu dobu moc nevybavuje, takže ji to asi moc nezasáhlo, když si to nevybavuje. Nevím, jak to prožívala moje starší sestra, ale ona zase měla k tomu tátovi, a má to do dneška, obrovskou úctu. Takže si myslím, že u ní žádný problém nebyl.“ Jak se se skutečností, že její tatínek je tajně vysvěcený kněz, vypořádala sama, popisuje následovně: „Když nám tehdy naši řekli, že je táta tajně vysvěcený kněz, braly jsme to s ohledem na svůj věk a povahu každá úplně jinak. U mě se to strefilo trochu blbě, protože jsem byla takový vzpurný lotr. [smích] ...pro mě to byl šok. To si pamatuju, že mě to tehdy hodně rozhodilo, protože jsem to nedokázala pochopit. Velebnej pán, to má přece být člověk téměř bez chyb. No ale náš tatínek byl normální člověk, normální tvor se všemi přednostmi, se všemi chybami, takže se mi s tím těžko smiřovalo a nedokázala jsem si to srovnat v hlavě. Moje osobní vzpomínka na to je, že jsem se s tím neuměla smířit. Ne, že by mi to vadilo. Kdybych vyrůstala v rodině, kde je ten tatínek kněz od malička tak v pohodě, ale teď najednou změna na prahu mé puberty.... Měla jsem s tátou x nejasností, nestejných pohledů kolem víry. A teď tohle. Neumím to pojmenovat. Mně to prostě nesesdlo a těžko jsem se s tím srovnávala.... Puberťáci většinou svoje otazníky řeší s vrstevníky, s kamarády, ale to v tomto případě nebylo možné, věděly jsme, že o tom nesmíme nikde mluvit. To tehdy bylo normální. Realita doby byla taková. ...bylo úplně normální, když byla jedna pravda na doma a jedna na ven.“

Bohdan Sroka mši svatou slavil doma se svou ženou, když děti nebyly doma. Po té co se situací seznámily i své děti, slavili mši doma i jako celá rodina. Podle výpovědi Jany ale nevyplývá, že by to byla nějak častá událost: „*Myslím, že jsme absolvovali doma i jednu takovou mši, společně doma.*“ Bohdan Sroka mši svatou nesloužil mezi jinými lidmi, než s těmi z té nejužší rodiny. Držel se při tom pokynů, které mu dal otec Blahník: „*Bylo mi přímo řečeno, nesmíš veřejně sloužit, protože ke svátostem mají lidi dost příležitostí, ale pracuj jako laik.*“ Tento postup byl tedy zřejmě spojen s myšlenkou svěcení ženatých římskokatolických mužů do řeckokatolické církve, jak kvůli pastoračnímu útlaku mezi řeckokatolíky, tak jako příprava pro možné tvrdé pronásledování církve kvůli snazšímu utajení. Vzhledem k tomu, že Bohdan Sroka svou kněžskou činnost nerozvíjel ani mezi řeckokatolíky ani mezi nikým jiným, domnívám se, že byl vysvěcen spíše pro tento druhý případ.

3.6 V registru StB (1976-1989)

Otec Bohdan se ujal pastorační práce jako laik: „*Měl jsem společenství. Měl jsem kontakt s děckama přes lidovou stranu.*“ Společenství se scházelo méně než jednou za měsíc, zkrátka

„...*jak to bylo možný, ale ono toho moc možnýho nebylo.*“ Šlo asi o dvě nebo tři rodiny dohromady kolem dvaceti lidí, kdy hlavně zpívali a modlili se. Společenství jezdilo po okolí do přírody, zejména do hájovny u Hojkova. „*To bylo organizováno jako brigády. Domluvili jsme brigádu v lesích. Tam jsme začali lesními brigádami. No a domluvili jsme to tak, že my budeme pracovat a oni nás tam nechají přespat. Lesáci nás měli rádi, protože my jsme opravdu pracovali. A co jsme dělali večír, to už byla naše věc. Ta poctivá práce, ta nás zachránila, protože při poslední brigádě, kterou jsme dělali, už jsme byli podezřelí. Šel jsem s vedoucím družstva JZD a děcka měly sbírat kamení na poli. Já jsem vykládal s vedoucím a děcka mezitím přešly kopec. No a ten vedoucí JZD, si myslel, že přešly kopec, tam zalehly a nic nedělají. Skončili jsme povídání, šli jsme za nimi, přešli jsme kopec a děcka pořád dělaly. A tak řekl: ‘Tak takovou brigádu jsme tady ještě nikdy neměli.’*“

Tato laická aktivita ale byla odhalena. „*Přes lidovou stranu, jsme se nějakým způsobem snažili organizovat mládež. Byly v tom taky průšvihy. Byl to tenkrát takový frmol. On to práskl jeden kněz, který byl spolupracovník StB. No a od té doby jsem byl v registru StB.*“ Svazek na otce Bohdana byl založen 17. 7. 1976.

V Jihlavě byly dvě farnosti. V bývalém klášteře minoritů U Matky Boží a farnost při Kostele sv. Jakuba Většího, bývalém klášteře premonstrátů. Jak vzpomíná Bohdan Sroka, obě tyto farnosti byly obsazeny: „*problematickými kněžími, ve které nebyla důvěra...jeden, který sloužil tady u Matky Boží, ten přišel z Batelova a měl špatnou pověst už tam. Takže už jsme věděli, kdo tady je. No a ten u Svatýho Jakuba. Na něm se to poznalo taky.*“ Ten od svatého Jakuba je již zmíněný Bohuslav Vitula, od roku 1960 do roku 1979 jihlavský děkan a administrátor farnosti. On je knězem, o kterém se Bohdan Sroka domnívá, že ho „*práskl.*“ Bohuslav Vitula je mezi agenty StB veden od 21. 10. 1970 pod krycím jménem Ignác. Svazek na otce Bohdana je veden od 17. 7. 1976. To znamená, že vznik svazku Bohdana Sroky jako sbormistra a organizátora pastorace mládeže, a působení Bohuslava Vituly jako děkana se v kostele sv. Jakuba staršího i jako agenta StB se kryje. Samozřejmě se jedná pouze o nepřímý důkaz. Na otce Vitulu a na jeho možné členství v StB vzpomíná i jihlavský rodák Josef Sedlák, který od roku 1960 pracoval v kostele sv. Jakuba Většího a v kostele svatého Ignáce z Loyoly, který také spadal pod správu farnosti sv. Jakuba, jako kostelník, než měl v roce 1965 s panem děkanem konflikt, po kterém na této pracovní pozici skončil: „... v roce

1960 mě tehdejší děkan v kostele svatého Jakuba přesvědčil, abych tam šel dělat kostelníka. Osobně si myslím, že děkan Vitula tehdy podlehl tlaku StB a podepsal jim spolupráci.“¹¹⁴

Skutečnost tajného kněžského svěcení podléhala vysokému stupni utajení a Bohdan Sroka o něm nikomu neřekl, ani Bohuslavovi Vitulovi. StB se ale na Bohdana Sroka zaměřila právě přes již zmíněnou pastoraci mládeže. Bohdan Sroka na Bohuslava Vituly vzpomíná takto: „*To byl nešťastný člověk. Svým způsobem jako sbormistr jsem u něj měl svobodu, že jsem mohl dělat muziku, jakou jsem chtěl, i když on se mnou zacházel všelijak, ale tu svobodu jsem měl. Byl to kněz. Kněz má vždycky charisma, i když je všelijaký. Já vím, že mi tady jednou pomohl radou, za kterou jsem mu byl vděčný. Takže asi tak. To byl ten náš vztah.*“

Jak poznamenává Vojtěch Vlček: „...*následná léta normalizace (znamenala), zvláště v 70. letech a v první polovině 80., opět návrat kontroly komunistického režimu nad církví, omezování jejího veřejného působení a snahu minimalizovat její aktivity. Represivní tlak směřoval proti aktivním kněžím, řádovým společenstvím, ale hlavně se soustředil na ateizaci společenského života a běžných věřících. Už nenastoupil teror proti církvi jako v 50. letech se stovkami odsouzených a centralizačními tábory, ale systematická kontrola, omezování činnosti a zastrasování.*“¹¹⁵ StB už méně používala fyzické násilí. „*Používaly se spíše metody psychologické, jako zastrasování, výhrůžky, vnášení nejednoty a nedůvěry mezi sledované osoby, předstírání spolupráce, vsřícného postoje, některého z vyšetřovaných, čímž se dosáhlo jeho izolování od ostatních.*“¹¹⁶ StB tyto metody použila jak na Bohdana Sroka, tak na jeho rodinu, konkrétně na dceru Janu. „...*a když po mě šla StB, tak komplikovali život té druhé dcerce dost, ale taky byla velice statečná.*“ Nejdříve dceři Janě od agenta StB přišla nabídka, že pokud udá svého otce, tak by mohla vystudovat vysoko školu. „...*byly nějaký kamarádšofty, že jí slibovali, že se dostane na vysokou školu, jestliže mě udá. Ale ona mě nezradila.*“ Dcera Jana vzpomíná, že tuto nabídku dostala při návštěvě hospody: „*Chlapík, který mi nabízel tu vysokou školu, si ke mně normálně přisedl v hospodě. Tvářil se jako host.*“

Dcera Jana se na gymnázium dostala v roce 1977 díky dobře napsaným přijímacím zkouškám, které jí zajistily přijetí i přes nepříznivý kádrový profil. Možná, že se kvůli studiu na gymnáziu zdála StB dostatečně ambiciózní, aby na obchod s vysokou školou přistoupila.

¹¹⁴ JULIE HRICKOVÁ, NATÁLIE JELÍNKOVÁ, NIKOLA RACKOVÁ, VIKTORIE ŠOLTÉSOVÁ, *Josef Sedlák Přepis nahrávky* [online]. [cit. 6. 3. 2023] Dostupné na <https://www.pribehynasichsousedu.cz/jihlava/jihlava-2018-2019/sedlak-josef>.

¹¹⁵ VLČEK V., *Politické procesy a perzekuce kněží a řeholníků v 70. a 80. letech 20. Století v českých zemích* In: DOLEŽALOVÁ M. (ed.), *Velehrad vás volá!*. Praha, Ústav pro studium totalitních režimů, 2017, s. 112.

¹¹⁶ PAVLÍK, Jan. *Budou vás vydávat sousedům: dějiny české provincie T.J. v době komunistického útlaku v letech 1950-1990*. Praha: Societas, s. 191-192.

Atmosféru doby přibližuje vzpomínka dcery Jany: „*Vám to asi dneska přijde úplně absurdní, ale ve čtvrtáku přišla naše třídní za mnou a mojí spolužačkou s obdobně pošramocným kádrovým profilem. Vytáhla nás za dveře a povídá: ‘Holky, máme před maturitou a já od vás potřebuju závazně vědět, jestli se budete hlásit na vejšku anebo ne, protože – co si budeme vykládat, když ne, tak vás necháme odmaturovat bez potíží.’ Bylo jasné, že kdybychom řekly, že to chceme zkusit, tak dostaneme u maturity pokouřit. Tak jsme řekly, že ne, že se nikam hlásit nebudeme, a vnímaly jsme dokonce jako fér, že nám nalili čistého vína s předstihem a nakonec dodrželi slovo a u maturity nám nedělali problémy.*“

Dcera Jana nabídku studia na vysoké škole výměnou za udání svého otce nepřijala. Neptal jsem se proč. Odpověď se mi zdála samozřejmá. Ani ona nezmínila, co přesně jí běželo hlavou, když nabídku dostala. Domnívám se, že důvod odmítnutí nabídky zazněl v jiné části rozhovoru: „*Tátova výchova nás určitě všechny dovedla k přemýšlení o tom, co je na tom komunismu špatně, když on v zásadě hlásal něco, co se významově strašně vlastně podobalo desateru Božích přikázání. A proto jsem nedokázala pochopit, proč jsou komunisti proti té církvi, když se v tom kostele vlastně říká to samý, ne? Tenhle rozpor jsme vnímali a také jsme vnímali, že náš táta je hrozně perzekuovaný a že ho chtějí vyšoupnout ze školy, že má málo peněz, maminka má z toho nervy, a teď jsme si říkali: ‚A proč? Vždyť ten náš táta je tak hodný, tak proč jim vadí? Vždyť on přece nedělá nic špatného.‘ V něčem vyrůstáte. Rodiče Vám jsou vzorem, ukazují vám nějakou cestu, mluví o hodnotách a ty hodnoty v podstatě korespondují s tím, co vám valí do hlavy ve škole, ale při tom to nedokáže spolu jít ruku v ruce. Tak když člověk není úplně blbý, tak musí o tomhle rozporu začít přemýšlet, kde je jako problém?*“

Po neúspěšném pokusu, jak přimět dceru Janu ke spolupráci, StB zvýšila tlak a přistoupila k dalšímu kroku. Tento útok se mi zdá, jako mnohem propracovanější a rafinovanější: „*...tady ta záležitost s tím, že budu moci studovat vysokou, tak to ještě byl slabý odvar toho, co se dělo potom. Kdybych řekla, že mi to zkazilo život, tak to bych lhala. Teda tehdy bych si za tímhle tvrzením stála, dneska už ne, protože si myslím, že někdo potřebuje dostat po tlamě a já jsem to potřebovala minimálně dvakrát [smích]. Dneska se na to dívám úplně jinak. Ale kdyby tohle někdo udělal mému dítěti, tak si opatřím kvér. Tak to bylo hrozný. Opravdu to bylo strašný.*“

O co konkrétně šlo, naznačil otec Bohdan Sroka: „*Ono je to těžko pochopitelný. Nakonec ten největší průšvih byl, že byla podezřelá z pohlavní nemoci, což ovšem nebyla pravda. ...To šlo zřejmě přes nějakého doktora, který byl ve spojení s StB, který ji jako vyšetřoval. Ale nebyla to pravda.*“

Bližší informace o tomto útoku StB na rodinu Srokových jsem se už nedozvěděl. Z chování narátorů i z řečeného bylo zřejmé, že je velmi těžké se k této události vracet a mluvit o nich: „...o tom bych fakt nechtěla mluvit, o tom, co se nás v těch osmdesátých letech ještě před revolucí dotklo. Šli na to fikaně a šli na to i přes děti a to bylo ošklivé, ale v tomhle konkrétní být nechci, protože nechci, aby se to kdekoliv objevilo. Nemám na to doklady, žádný důkaz. Tatínkův spis spálili hned v prosinci 1989...Tušíme, že se útokem na dcery pokoušeli mstít tátovi. Nikdy jim to vlastně nevyšlo, ale poznamenalo nás to všechny. Je to takový hodně bolavý. Na nic z toho nemám důkazy, nemám to doložený. Snažila jsem se zajistit alespoň střípek o těch aktivitách, ale všechny stopy byly zahlazeny, případní svědci nežijí. Víceméně jsme třeba věděli, že je kolem nás přímo v sousedství spousta StBáků, lidí, kteří tátu sledovali a donášeli na něj. K tomu se ale nikdo dobrovolně nepřizná. Naši vždycky říkali: 'Hlavně před nikým nemluvte.'“

Dcera Jana pak přidala ještě jednu konkrétní vzpomínku spojenou s agentem StB, která je ale spíše vtipná: „Vybavuji si taky, jak táta vzpomínal na jednoho z našich sousedů v ulici, co na něj byl nasazen jako informátor. Asi se dostal StB do hledáčku a podepsal jim spolupráci, protože se bál. Ale asi se v něm pak probudil charakter a přišel to tátovi říct: ‚A tak mi povídá: já teď, pane Sroka, nevím, co jim mám do toho hlášení napsat.‘ Tak jsem mu to hlášení na sebe na kus papíru napsal sám,“ smál se táta. Tyhle absurdity u nás nebyly ojedinělé. Táta sloh po vzoru cenzurovaných zpráv ovládal dokonale. Z umění napsat toho spoustu a neříct tím nic si dělal legraci. Tím to bylo vyřízeno, nejspíš i pro toho souseda. Jak se říká, vlk se nažral a koza zůstala celá.“

Nezbývá než v negativním slova smyslu žasnout nad propracovaností útoku StB. Obvinít člena rodiny z nárady pohlavní nemoci, je samo o sobě hodně kompromitující, natožpak dceru, která pochází z katolické rodiny, která obvykle dbá v oblasti sexu na předmanželskou pohlavní zdrženlivost a panenství je nezřídka vnímáno jako ctnost, při čemž pro rodiče to může být ten hlavní ukazatel přijetí katolické víry a důkaz jejich správné výchovy. O rafinovanosti útoku svědčí i sám fakt, že zúčastnění o této skutečnosti i přes propast desítek let mluvili jen s obtížemi, pokud vůbec, což svědčí o tom, že se zúčastnění s prožitou akcí, kterou na ně připravila StB, vyrovnávali velmi těžce a možná, že se s ní stále vyrovnávají: „Mně rozhodilo tohleto vzpomínání, které se vztahovalo k těm raným osmdesátým letům. Protože to je fakt jako hnusný a to jsou rány, které se hodně těžko hojí.“ Během analýzy rozhovoru mi neušlo, že se paní Jana v pozici dcery hodnotí negativně, zvláště ve srovnání se svými sestrami: „Já třeba nevím, jak to měly doma naše holky, ony byly strašně hodný, to já jsem si myslela, že nejsem našich [smích]. No fakt, protože ty naše holky to byly takový

panenušky jako poslušný hodný, uctivý. Já jsem byla strašně vzpurná. ...Protože ty naše holky jsou strašně hodný v tomhle ohledu. U mě se to strefilo trochu blbě, protože jsem byla takový vzpurný lotr [smích].“ Na jiném místě přiznává, že s tátou často o věcech víry diskutovali: „Měla jsem s tátou x nejasností, nestejných pohledů kolem víry.“ Nabízí se hypotéza, že útok na dceru Janu nemusel být náhodný, ale že šlo o dobře připravenou psychologicky propracovanou nátlakovou metodu, která směřovala z pohledu StB na „nejslabší článek“ rodiny. To by samozřejmě předpokládalo vypracovaný psychologický profil dcer Srokových. Tato skutečnost s sebou přináší do jisté míry znepokojivou otázku: Je možné, že StB měla k ruce tyto profily a vybírala si cíl útoku na člena rodiny na základě nich? Útok by pak mohl být proveden s předpokladem, že by do rodiny mohl přinést rozdělení, nejednotu a izolaci dcery Jany od zbytku rodiny. S takto izolovanou by šlo lépe manipulovat, vyjednávat anebo ji zastrašovat.

Na obvinění Bohdana Sroky nikdy nedošlo, dá se předpokládat, že pro nedostatek důkazů. Bohdan Sroka na to zareagoval tak, že zanechal funkce sbormistra v Kosteletce sv. Jakuba Většího: *“...tak jsem byl postaven do ústraní, ale ten sbor vedl můj žák Pavel Jiráků, a tak to pokračoval vesele dál.“*

V roce 1980 odešel z pozice jihlavského děkana Bohuslav Vitula a na jeho místo přišel Alois Bumbálek. Na výměnu jihlavských děkanů vzpomíná Bohdan Sroka: *„Ono to přišlo tak nějak z nenadání. Myslím, že v tom měl prsty páter Blahník trošku. Jednalo se o farní slečnu u pátera Vituly. Zkrátka on se nějak dopálil a potom utekl z Jihlavy. No a po něm nikdo nebyl na jeho místo. No a otec Bumbálek byl děkanem ve Stonařově. No a tak ho církevní tajemník vyzval, jestli chce vzít to děkanství jako druhý. Záměr byl jasný, protože páter Bumbálek byl nemocný člověk, tak si soudruh Zadina myslel, že ho uštve. Bylo to dáno tím, že zkrátka nebyl nikdo jiný, kdo by mohl to děkanství vzít. A tak se páter Bumbálek do toho pustil. Já si vzpomínám na tu první mši u svatého Ignáce, kdy zasvětil farnost Matce Boží. To jsme si říkali, tak tohle je ono. No a potom se pustil do práce. A to už jsem Vám říkal. Opravil tři kostely. Teda ne přímo on, ale dal důvěru lidem, kteří něco uměli. Bylo to ve stylu: tady máte peníze a dělejte. Honza Sedláků, nebožtík architekt, tak ten byl jeho blízký spolupracovník a jeho bratr Josef, ten ještě žije, ten se také hodně zapojil. No a tak jsme se v tom všichni vezli a dělali se brigády. Tehdy se udělal velký kus práce. Otec Bumbálek dal lidem z farnosti plný možnosti a sám zůstal ve zповědnici.“*

Alois Bumbálek byl od 1. 6. 1977, kdy působil ještě ve Stonařově, veden jako agent StB pod krycím jménem Leoš, nicméně jeho spis byl skartován a o míře jeho spolupráce či nespoupráce nelze nic zjistit. Na skutečnost členství Aloise Bumbálka zareagoval Bohdan

Sroka takto: „*On žádný agent StB nebyl. On byl v Pacem in terris. Nevím, jak se tam dostal, to je mi zastřeno rouškou tajemství, ale rozhodně tam nebyl nijak aktivní. Hádám, že to vzal, aby mohl být děkanem, aby děkana mohl dělat někdo slušný.*“

3.7 Působení na střední zdravotnické škole (1968-1989)

Totalitní režim se pokusil podrobit tlaku Bohdana Sroka přes jeho zaměstnání. Od roku 1968 otec Bohdan působil jako pedagog na Střední zdravotnické škole v Jihlavě: „*Tam jsem přežil dvacet let, díky ředitelům, kteří se za mého působení vystřídali čtyři, kteří byli kvůli mně voláni na koberec, protože moje děcka chodily do náboženství, a já jsem chodil do kostela. Ale nevyhodili mě. Čili buď jim to připsáno nahore, to jim určitě připsali, že mě nevyhodili.*“ Během normalizace Bohdan Sroka nesměl být třídním učitelem a také aspoň z počátku nesměl učit hudební výchovu, přestože ji vystudoval: „*Vlastně jsem nejdříve mohl učit jen matematiku a fyziku a nesměl jsem učit hudební výchovu, abych nekazil mládež, ale přece jen nakonec jsem tu hudební výchovu učil a estetickou výchovu také.*“ Poté, co se StB dozvěděla o laických aktivitách Bohdana Sroky, totalitní režim se mu pokusil dvakrát významně přitížit na jeho pracovní pozici. Z vyprávění Bohdana Sroky, vyplývá, že nepříjemnosti, které v zaměstnání zažíval, neměly původce na pracovišti ve škole, ale v nadřízeném orgánu OV KSČ. Zde je první komplikace, která mohla mít za cíl zbavit jej pracovního místa: „*Vzpomínám si na jednu takovou situaci, která vyšla z OV, že na mě poslali z Brna inspektora. Ráno jsem zrovna ten den šel s nejstarší dcerou k lékaři, ale naštěstí jsem přišel ještě včas. Když jsem přišel do školy, ze záchodu se vynořil ředitel a povídá: ‘Přijde na tebe inspekce, ale já jsem ti nic neříkal.’ A zapadl zase zpátky na záchod. No a mně to stačilo. Připravil jsem si tu první hodinu jako takovou muštrstundu se vším všudy. Ten inspektor, nějaký fyzikář, u mě seděl celý Boží den, jednu hodinu za druhou, ale byl férový. Místo toho, aby o mně vydal špatný posudek, tak o mně vydal posudek v superlativech. Tak takhle dopadla ta akce z OV.*“ Druhá komplikace pak přišla začátkem 80. let: „*A potom takový druhý náraz byl, když ředitel odešel do důchodu a místo něj nastoupila nová ředitelka a bylo potřeba zástupce ředitele. Sháněli zástupce ředitele, který by měl kombinaci matematika-fyzika. Tím bych byl nadbytečný a dostali by mě pryč. No jenže právní důvod k vyhazovu nebyl. A tak mi ředitelka nakonec dala psaní strojem. Já jsem řekl dětem: ‘Já to neumím, já se to budu učit s vámi.’ A prošlo mi to. A skutečně jsem se naučil psát na stroji všemi deseti, i když jsem to do té doby neuměl. Nakonec se mi to zalíbilo. My jsme totiž měli na tom stroji opisovat texty a to bylo takový blbý socialistický cancání. Já jsem jim ale dával jiné texty, které je vedly*

k zamyšlení. Například Moodyho Život po životě a tak podobně. Kdyby mě byla tehdy bývala nějaká ze studentek práskla... zkrátka já jsem byl pořád namočený jednou nohou v průseru. Ale nikdo mě nepráskl. Ony mě měly rády a doted' na to některé z nich vzpomínají.“ Jak je z posledních vět vidět, Bohdan Sroka nezanechal činnosti, které by ho mohly vést ke ztrátě pracovní pozice. Navíc se věnoval činnostem, které byly vyloženě protistátní a které by mohly mít i horší důsledky. Například na školní kopírce množil noty pro chrámový sbor a texty, které mohly sloužit pro pastorační: „Protože tam byla kopírka, ještě tehdy na ty modrý blány, no tak jsem si ji vzal, jakože dělám příklady pro studenty a při tom jsem kopíroval. Mám takovou krásnou vzpomínku. Tenkrát se mi dostala do rukou ta modlitba Matky Boží z Medžugorje. Tak jsem si říkal, tohle by stálo za to, to rozmnožit. Normálně na tom ormigu¹¹⁷ jsme dělali osmdesát slušných tisků z jedné blány. Tenkrát jsem se do toho pustil a ono vyšlo těch tisků dvě stě čtyřicet čili tři krát tolik. Já jsem žasl. Všechno se to rozprchlo mezi lidi, ale to bylo teda vyloženě řízení Boží.“ S pověřením učit fyziku, se pojila i starost o fotokomoru. A právě s fotokomorou je spojena tato příhoda: „To jsem byl ještě ve škole. To bylo někdy počátkem osmdesátých let. My jsme sloužili tajně doma, samozřejmě jsem neměl liturgický knihy, aby se na to při nějaký prohlídce nepřišlo, tak jsem měl kánony přepsané do takového zápisníku, tak jsem sloužil mši svatou. No a byl začátek jednoho školního roku, prvního září, já jsem stále ještě byl na zdravotní škole, a tak jsem si říkal: Co budu dělat? Třídni jsem nesměl být, abych nekazil mládež a tak jsem si říkal: já si zalezu do fotokomory a budu tam sloužit mši svatou za děčka. Tak jsem zalezl do fotokomory. Sloužil jsem mši svatou za děčka. Dosloužil jsem. Skládám všecko a rozletěly se dveře. A vešel tam ředitel s delegací OV KSČ si prohlídnout školu. No tak já jsem v té fotokomoře mohl být, tak na tom nebylo nic zvláštního, tak zase Boží ochrana. Ta fungovala teda perfektně.“ Bohdan Sroka ve svém zaměstnání na Střední zdravotnické škole v Jihlavě vydržel až do roku 1991.

3.8 Po roce 1989

Faktory, které ovlivňovaly diskuzi o začlenění tajné církve do struktur oficiální církve, jsem už zmínil. Vzájemnou nedůvěru, kterou zmiňuje Liška,¹¹⁸ ve své výpovědi potvrzuje i Bohdan Sroka: „*Ono tam bylo napětí mezi veřejnou církví a skrytou církví, vzájemnou*

¹¹⁷ Ormig je starší typ tiskárny, kdy se používaly rozmnožovací přístroje k obtahování lihových matric. Text se přenášel z papíru vrstvou dehtových barev na křídový papír, který pak tvoří onu tiskovou formu, matici. Vodným roztokem lihu se dehtové barvivo uvolňovalo a přenášelo na papír. Takto bylo možné pořídit přibližně sto kopií. Viz HOLEČKOVÁ, Edith Marta. Cesty českého katolického samizdatu 80. let. Praha: Vyšehrad, 2009, s. 98.

¹¹⁸ LIŠKA, Ondřej. Církev v podzemí a společenství Koinótés. Tišnov: Sursum, 1999, s. 158.

nedůvěrou. Oni nedůvěřovali nám kvůli herezi otce Davídka. A my jsme nedůvěřovali jim, protože najednou byli všichni věrní synové církve a to i ti, kteří prokazatelně spolupracovali s StB. To bylo takový divný.“

Na atmosféru, v níž probíhal proces zařazení skryté církve do struktur oficiální církve, pak přibližuje ještě podrobněji: *„No a přišel devětaosmdesátý rok a bylo to takový...takový divný. Já jsem se už rok před tím setkal s Bedřichem Provazníkem a ten mi řekl: ‚Oni nás nebudou mezi sebe chtít. [Pomlka] ‚Proč?‘ No oni ty důvody byly celkem jasné. My jsme byli svěceni na východní obřad jako ženatí lidi. A pro začátek mi řekli: ‚Vy budete biritualisti. Vy budete moc sloužit v obou ritech, v západním i východním. Takže se budete moct uplatnit kdekoliv.‘ Ovšem byly bolesti ze dvou stran. Byla bolest ze strany organizace té skryté církve, protože Davídek, Felix Davídek, vysvětil tu ženskou, čili to byla velká nedůvěra vůči nám, ale my jsme o tom vůbec nic nevěděli. Dokonce biskup Blahník mně říkal, že to je falešná zpráva, kterou šíří StB, aby zdiskreditovali celou skrytou církev. Nebylo tomu tak. Páter Blahník zemřel ještě dřív, asi o měsíc, než to prasklo. Dobře bylo tak.... on by to byl těžko prožíval, kdyby se toho dožil.... Ale myslím, že ten špatný pohled na nás měl i další příčiny. Nevím. Nemůžu nikoho soudit. Ty zjevné kněží v tom litali, protože museli být pokorní vůči církevním tajemníkům a tak dále, někteří spolupracovali s StB a to byly všechny ty bolestivé stránky, ale po převratu to bylo všechno odpuštěno, všichni, i ti spolupracovníci StB, byli jako věrní služebníci církve, kdežto my jsme byli podezřelí z hereze...“*

Zde bych rád poznamenal, že je možné, že k otci Blahníkovi spolehlivá informace o vysvěcení ženy na kněze možná nikdy nedorazila. Na tuto událost vzpomíná Ludmila Javorová: *„...Jožka Blahník a další – to jsou světci! Na oltář patří tito lidé! Blahník byl biskup-to byl krásný člověk a kněz! Byla jsem svědkem rozhovorů po koncilu¹¹⁹ a věděla jsem, že se ho rozkol strašně dotkl. Poslal ke mně posla a chtěl, abych za ním poslala Ivana Klementa do Vyskytné, aby se dozvěděl, co je na tom pravdy, že Felix vysvětil ženu. Tehdy o mém svěcení nikdo nevěděl. Řekla jsem: ‚Ivane, musíš jet a vyřídit Blahníkovi, ať si toho vůbec nevšímá, protože než se pravda rozplete, bude to trvat.‘“¹²⁰*

Za povšimnutí také stojí hodnocení vzájemného vztahu oficiální církve a skryté církve. Srokovo hodnocení odpovídá tomu, co poznamenává Nedorostek: *„Při integraci byla nakonec legitimita celé skupiny spojena s postavou biskupa Felixe Davídka, zesnulého v roce 1988. Při rozhodování, jak se zdá, nehrála výraznou roli aktivita jednotlivých aktérů ‘moravské‘ větve,*

¹¹⁹ Myšlen Koberčický synod.

¹²⁰ JANČAŘÍK, Zdeněk. TY JSI KNĚZ NAVĚKY Rozhovor s Ludmilou Javorovou. Praha: Portál, 2020, s. 123.

kteří by z většiny pravděpodobně nezpůsobily výrazné problémy, snad kromě svěcení biskupů bez požehnání Vatikánu, nicméně i to by nemuselo bránit přijetí této praxe Vatikánem, jak to potvrdil na setkání se zástupci ‚moravské‘ větve v roce 2001 vatikánský diplomat Tarsicio Bertone. Oproti individuálnímu přístupu byl zvolen přístup kolektivní viny, který byl podložen legistickým přístupem.“¹²¹

3.9 Založení církevních škol v Jihlavě (od roku 1991)

V roce 1991 se přihodily dvě významné události, které ovlivnily život Bohdana Sroky. Tou první je, že ovdověl, protože jeho manželka Jana zemřela při dopravní autonehodě. Tou druhou je, že se stal ředitelem dvou nově vzniklých církevních škol, které sám vybudoval.

Tato kapitola je již velmi dobře zpracovaná na stránkách Střední odborné školy sociální u Matky Boží Jihlava. Uvědomuji si, že kopírování většího textu do jakékoliv vědecké práce je problematické, ale bez této kapitoly se mi zdál příběh Bohdana Sroky neúplný. Následující text je celý převzat jen s velmi drobnými úpravami z webových stránek SOŠ sociální u Matky Boží Jihlava: „První impuls k úvahám o tom, co by se mělo dělat, ‚až to praskne‘, dala Charta 77. Uplynulo dalších dvanáct let. Od jara r. 1990 už jsme hledali informace a navazovali kontakty. První úkol byl hledání zřizovatele. Když nás odmítly dvě řeholní kongregace, jel jsem vlakem s malou dušičkou do Brna, jak to otci biskupovi vysvětlím a jak on se k tomu postaví. Co když nás odmítne? Připravoval jsem se na delší jednání, ale dopadlo to jinak: ‚Dobře, školy potřebujeme. A jakou tam chcete?‘ ‚Dvě. Základní a rodinnou‘ ‚Prima. Tady máš deset tisíc, budou vám dobré. A přijď mi říci, jak to jde!‘

Dva dobří lidé na městském úřadě (Dr. Kvasnička a p. Josef Sedlák) nám pomáhali. Pro první třídu ZŠ nám našli volnou učebnu ve škole na Fibichově ulici, pro RŠ malou budovu ve vzdáleném Bedřichově, ta nám stačila pro schvalovací řízení. Božím řízením se stalo, že Průmyslové stavby v Jihlavě vrátily v tom čase minoritům budovu jejich kláštera, i když nebyla v restitucích. Důvod byl prostý: budova byla už 12 let opuštěná, ve špatném stavu a potřebovali se jí zbavit. Minorité nám ji rádi bezplatně propůjčili, když ji dáme do pořádku a budeme se o ni starat. Byl v tom háček: rozpadávající se komíny, poškozená střecha, špatné stropní trámy, zatopená kotelna. A naše kapsa prázdná. Ekonomika se studuje řadu let a učí nás, že když chceme něco podnikat, musíme to mít dokonale finančně zajištěno. O Boží

¹²¹ NEDOROSTEK M., „Moravská“ skrytá církev. [netištěná disertační práce] Praha, Fakulta humanitních studií, Integrované studium člověka-obecná antropologie, 2016, s. 229.

ekonomice mě poučil pan děkan Bumbálek: ‚Tak vy chcete dělat školu, hihhi?‘ ‚Ano, pane děkane.‘ ‚A vy nemáte peníze, hihhi?‘ ‚Nemáme, pane děkane.‘ ‚Tak si pamatujte: někdy nebudete kvůli tomu spát. Ale ty peníze vám pak vždycky přijdou, hihhi!‘ Nebudete tomu věřit, ale ten starý kněz měl pravdu. Začali jsme s 38 tisíci ze sbírek na školu v jihlavských kostelích, postavěli jsme miliony. Peníze byly vždycky, když bylo potřeba, někdy i pět minut po dvanácté, ale byly. Vím jediné, že já na tom žádnou zásluhu nemám. Svědčí o tom i tento můj nezdařený pokus. Při jedné ze situací bídy jsem si řekl, že je na mně samém, získat pomoc. Vydal jsem se proto na cestu obejít a uprosit bohaté podniky. Na jejím začátku byl ale jeden malý podnikatel: sám šéf a sám svůj zaměstnanec. Dal nám deset tisíc s poznámkou: ‚Víc vám dát nemůžu, ale když vám všude dají deset tisíc, tak si jistě pomůžete z největší bídy‘. Odcházel jsem od něho s velkými nadějemi: další podniky, které jsem chtěl obejít, měly obraty řádu desítek milionů až po miliardy. Když jsem pak svoji pouť dokončil, měl jsem v kapse právě jen těch deset tisíc. Kde že se vzaly ty miliony? Ovšem, že jsme je nemohli získat jen z kapes chudáků a důchodců, i když jejich pomoc byla v celkové sumě citelná. Biskupství nám pomáhalo z darů ze zahraničí od organizací, které nám chtěly pomoci při rozjezdu z komunistické bídy. Jedna z nich stojí za zvláštní zmínku. Byla to Ackermann-Gemeinde. Byla to organizace Němců, kteří byli v pětáctyřicátém ‚odsunuti‘, po pravdě řečeno vyhnáni bez prostředků za svých domovů. Ti dobří lidé si vzali za úkol pomoci lidem v zemi, kterou museli opustit. Je to příklad pravé křesťanské lásky. ...Peníze z darů ale nestačily zdaleka na včasnou opravu nejnutejnější části kláštera. Jak už jsem napsal na začátku, po slavném svátku Neposkvrněného Početí nastalo období dřiny: pravidelné sobotní brigády, příležitostné pomoci. Pracovali rodiče, zájemci o školu i další přátelé. Nikdy se nestalo, že by pomocníků bylo málo. Řidiči nákladáků se svolením svých zaměstnavatelů pro nás jezdili zdarma. Na nějakou stavební firmu nebylo, a tak profesionální práce jsme zadali učňovskému středisku jihlavské ISS – práce učňů byla velmi levná a oni měli šikovného a naší škole přejícího mistra (byl to pan Jiří Kocman). Během prací se objevily další vážné stavební nedostatky budovy, málokdo věřil, že stačíme školu připravit včas. Pracovalo se tedy přes celé prázdniny. Podařilo se: práce jsme dokončili 1. září 1991 ve tři čtvrtě na osm.... Státní školy nám darovaly bezplatně vyřazený nábytek, vynášeli ho skauti z jihlavské sedmičky a dopravovali opět naši osvědčení přátelé. A tak studentky seděly na odřených židlích u starých lavic, před sebou starodávné tabule na stojanech. Bohatě to stačilo, není přece nutno mít vždy všechno nové. Výběrové řízení na ředitele dnes obnáší několik týdnů jednání a několik kg rozličných papírů. V našem případě proběhlo následovně. Otec biskup Vojtěch: ‚... a ty máš plnou

kvalifikaci a předepsanou praxi? ‘ ,Mám ‘ ,Tak budeš dělat ředitele ‘. ‘ Skončeno. Nikdy jsem o nějaké ředitelování nestál, ale jiný nebyl. ‘¹²²

3.10 Uvedení do duchovní správy (1991-1996)

Mimo toho, že Bohdan Sroka v roce 1991 ovdověl a stal se ředitelem nově založených škol, podstoupil i přezkoušení z teologie: „...ale přesto se k nám zachovali dobře, protože nám dovolili po dvou letech přezkoušení. Minimální. Rozsah toho tajného studia byl velice zúžený, to nebylo jinak možný, dostali jsme potvrzení od teologické fakulty, že nám to všechno uznávají.“

I když se Bohdan Sroka stal vdovcem, přesto musel čekat na uvedení do duchovní správy až do roku 1996. Toto čekání si vysvětluje takto: „Mně zemřela manželka a já jsem byl volný. To už mě bylo přes šedesát let. Myslel jsem si, že po její smrti, budu mít otevřenou cestu, leč nestalo se tak, a já jsem na to čekal ještě dalších pět let. Dnes se domnívám, že on (Vojtěch Cikrle) se bál, že jako ženatý člověk bych to nevydržel... On věděl, že jsem tajně svěcen. O tom věděl velice dobře, ale zkrátka nepouštěl mě dál. Nechal mě přezkoušet, studium mi bylo uznáno, ale dál nic. Dál na mě byl opatrnější a já jsem z toho byl celkem dost nešťastný, protože když jsme se setkali, tak jsem cítil ten odstup... Ale takhle: já jsem měl jeho plnou důvěru, protože jsme tady organizovali církevní školy. Tak to mi dal naprosto zelenou. Ale tehdy jsem se tam bál. A pak jsem musel čekat dalších pět let“.

Ondřej Liška uvádí, že v roce 1996, byli v brněnské diecézi dva tajně vysvěcení ovdovělí kněží.¹²³ Jeden z nich byl právě Bohdan Sroka. Co za váháním biskupa Vojtěcha Cikrleho k uvedení Bohdana Sroky do duchovní služby opravdu stálo, se lze jen dohadovat. Podle Lišky byla s obsahem norem ČBK seznámena už v roce 1992.¹²⁴ Vojtěch Cikrle s uvedením Bohdana Sroky do duchovní služby čekal čtyři roky. Za váháním by neměl být ani obsah Norem, protože Normy přijetí kněžství sub conditione dovolovaly ovdovělým po doplnění vzdělání. Rozhodnutí o přijetí do duchovní služby bylo výhradně v rukou biskupa. Čtyřletá časová prodleva k uvedení do duchovní služby vynikne zvláště ve srovnání s tajně

¹²² BOHDAN SROKA, *Historie školy* [on line]. [Cit. 6. 3. 2023]. Dostupné na <https://web.sosmb.cz/o-skole/historie-skoly>.

¹²³ LIŠKA, Ondřej. *Církev v podzemí a společenství Koinótés*. Tišnov: Sursum, 1999, s. 168.

¹²⁴ Tamtéž, s. 158.

vysvěcenými kněžími v Davídkově větvi, kteří žili v celibátu např. František Fráňa, přijal svěcení sub conditione už v květnu v roce 1992.¹²⁵

Stojí také za povšimnutí, že rozhodnutí o uvedení do duchovní služby Bohdana Sroky přišlo v roce 1996, kdy Apoštolský stolec svolil ČBK zřízení Apoštolského exarchátu řeckokatolické církve v ČR.

Na samotné uvedení do služby Bohdan Sroka vzpomíná takto: *„Když měl přijít otec biskup do Jihlavy ke svatému Jakubovi, tak jsem si říkal, že já tam nepůjdu. Je tam sice otec biskup, ale já tam nepůjdu, protože jsem... [dlouhá odmlka]... Protože já jsem si prostě myslel, že o mě nestojí. No potom mně ale pan farář¹²⁶ řekl, že tam musím přijít, no tak jsem tam přišel. No a tam veřejně před kněžími otci Vojtěchovi řekl: ‘No tak my tady máme vysvěceného kněze a on by nám mohl pomáhat a nic.’... A šli jsme stranou a dohodli jsme se takhle, že mě vysvětlí, protože bylo nařízeno přesvěcení, takže já jsem dvakrát vysvěcen [smích]. Tím ty moje peripetie skončily. A sloužím teďka pořád. Díky Bohu.“*

¹²⁵ NEDOROSTEK M., „Moravská“ skrytá církev. [netištěná disertační práce] Praha, Fakulta humanitních studií, Integrální studium člověka-obecná antropologie 2016, s. 280.

¹²⁶ V roce 1996 byl u kostela sv. Jakuba Většího farářem premonstrát Dominik Josef Doubrava.

4 Archivní rešerše

„Pojmem rešerše (angl. research) se označuje proces vyhledávání informací o určité problematice na základě zadaného rešeršního dotazu, případně výsledný soupis vyhledaných informací. Jednoduše řečeno jde o vyhledávání informací.“¹²⁷ „Archivní rešerše obsahují přehled či soupis materiálu ke zcela konkrétnímu tématu, většinou na objednávku.“¹²⁸

Cílem bakalářské mé práce je zachytit příběh tajně vysvěceného kněze otce Bohdana. Cílem archivních rešerší bylo doplnit popřípadě potvrdit informace získané metodou orální historie. Po mailové korespondenci s Archivem bezpečnostních složek se ukázalo, že svazek reg. č. 26273 Jihlava byl evidován oddělením StB v Jihlavě dne 17. 7. 1976 v kategorii PO (prověřovaná osoba) s krycím názvem „Hudebník“. V řádku registračního protokolu je odkaz na reg. č. 15092 Brno, což byl objektový svazek vedený k tématu Bývalých lidovců s krycím názvem „Fanatik“; tento svazek však nebyl převzat Archivem bezpečnostních složek a pravděpodobně byl zničen. V řádku registračního protokolu svazku reg. č. 26273 Jihlava se dále nachází odkaz na prostředí, v rámci kterého byl Bohdan Sroka sledován. Jde o zkratku „ř.k.c.“, kterou si StB označovala římskokatolickou církev. Dále se v tomto řádku nachází příjmení příslušníka StB, který svazek nechal zaevidovat. Jedná se o příjmení Novák. Svazek reg. č. 26273 Jihlava nebyl převzat Archivem bezpečnostních složek a pravděpodobně byl zničen. Dcera Jana nebyla uvedena v žádné dochované evidenci bývalé Státní bezpečnosti, ani ve zpracovaných evidencích k archivním fondům Archivu bezpečnostních složek.

Po těchto zjištěních jsem se zaměřil na osoby v okruhu otce Bohdana především na jihlavské děkany v kostele sv. Jakuba Většího, ve kterém působil Bohdan Sroka jako sbornistr a jako organizátor „ilegální“ pastorační mládeže, jmenovitě Bohuslava Vitulu a Aloise Bumbálka. Hlavním cílem bylo především najít nějakou informaci v souvislosti s Bohdanem Srokou, která by pomohla dokreslit jeho příběh. Dalším cílem bylo ověřit hypotézu, zda Bohuslav Vitula opravdu vyzradil laickou činnost Bohdana Sroky.

¹²⁷ ABC REDAKCE.CZ, *Výzkum v archivu nebo knihovně* [online]. [cit. 8. 3. 2023]. Dostupné na <https://www.abcredakce.cz/archiv-research-archivalie-knihovna-bibliograficka-reserse>.

¹²⁸ BARTOŠ, Josef; CHOBOT, Karel. Úvod do archivnictví pro historiky. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000, s. 46

Z odpovědi Archivu bezpečnostních složek vyplynulo, že svazek vedený k osobě Bohuslava Vituly reg. č. 15029 Jihlava (svazek kategorie AG, agent, krycí název „Ignác“) byl skartován v roce 1989 bez přesného uvedení data. Stejně tak svazky vedený k osobě Aloise Bumbálka konkrétně svazek reg. č. 29416 Jihlava (svazek kategorie A, agent, krycí název „Leoš“) byl skartován v roce 1989 bez přesného uvedení data, evidovaná osoba ke svazku reg. č. 14613 Jihlava (objektový svazek vedený k tématu římskokatolické církve, krycí název „Vatikán“); tento svazek nebyl převzat Archivem bezpečnostních složek, pravděpodobně byl zničen.

Z Archivu bezpečnostních složek přišlo také vyrozumění, že o vyhledávaných osobách jsou zmínky i v archiváliích vedených k jiným osobám. Abych prověřil, zda v těchto svazcích nejsou podstatné informace důležité pro mou bakalářskou práci, rozhodl jsem se za tímto účelem osobně vydat do Badatelny Archivu bezpečnostních složek Brno - Kanice.

K osobě Bohuslava Vituly jsem nezjistil nic podstatného k příběhu otce Bohdana Sroky. Ve svazku V-484 BN jsem našel informace, že byl od roku 1949 do roku 1952 vězněn ze spáchání zločinu sdružování proti státu, kdy měl za pomoci mládeže šířit po Moravském Krumlově protistátní letáky, a ze zločinu neoznámení trestního činu, kdy údajně věděl o připravovaném útěku místního holiče do zahraničí a celou věc neoznámil. V roce 1969 se mu pak rozsudkem krajského soudu v Brně povedlo dosáhnout rehabilitace, kdy soud oba předchozí rozsudky zrušil pro nedostatek důkazů. K osobě Aloise Bumbálka se mi povedlo ze svazku KR-17934 VKR vedeném na osobu Oldřicha Koláře, zjistit potvrzení toho, že Alois Bumbálek byl skutečně člen SKD PIT. Nepodařilo se mi zjistit, kdo vyzradil laickou činnost Bohdana Sroky a zda to skutečně byl Bohuslav Vitula. Také se mi nepodařilo najít nějakou informaci v souvislosti s Bohdanem Srokou, která by pomohla dokreslit jeho příběh. Pro nedostatek dochovaných archiválií se mi nepodařilo naplnit žádný z mnou vytyčených cílů archivních rešerší.

5 Závěr

Slabiny bakalářské práce plynou ze zvolené metody orální historie, která se opírá o lidskou paměť, která není vždy přesná. Narátor sám ovlivňuje rozhovor a může se rozhodnout, které události v příběhu jsou podstatné a které nikoliv, čímž může dojít k vynechání historicky zajímavých informací. Nedostatky metody orální historie by mohly vyvážit archivní rešerše, nicméně se ukázalo, že spis StB k prověřované osobě otce Bohdana Sroky byl pravděpodobně skartován a skartaci podlely i další spisy osob z jeho okruhu. I přes zmíněné nedostatky se domnívám, že práce ve vztahu ke zvolenému tématu přináší maximum možného a že za daných podmínek proces sběru dat už o moc lépe nastavit nešel. Zkrátka, i přes své slabiny byl výběr metody orální historie v tomto případě tou nejlepší možnou variantou.

Jako velký přínos v příběhu otce Bohdana Sroky spatřuji v jeho upřímném hodnocení integrace skryté církve do struktur oficiální církve po roce 1989. Není bez zajímavosti, že zatímco z neverbálního projevu, který je problematicky zachytitelný při přepisu rozhovoru, bylo poznat, že zatímco na události před Sametovou revolucí plného totalitního nátlaku a šikany ze strany státního aparátu vzpomínal otec Bohdan s lehkostí a s úsměvem, při čemž zdůrazňoval prokazatelnou Boží pomoc a Boží řízení v těžkých časech, při hodnocení procesu integrace skryté církve po roce 1989 se lehkost a úsměv z jeho tváře vytratily a nahradil je o poznání vážnější výraz, který bych popsal jako určitou „zadumčivost.“ Jako kdyby vzpomínání na období po roce 1989 bylo v určitém aspektu snad horší či bolestnější než na totalitní časy.

Další přínos bakalářské práce vidím ve zmapování šikany totalitního státu vůči věřícím osobám. Těchto příběhů je zmapováno větší množství, ale domnívám se, že dokud bude hrozit nebezpečí výhry jakékoliv totalitní strany v demokratických volbách, těchto příběhů nikdy dost nebude. Čím je bakalářská práce, nechci říct unikátní, originální ani výjimečná, ale snad by se dalo říci vzácná nebo zajímavá, je zmapování příběhu tajně vysvěceného ženatého kněze, který se stal v roce 1991 vdovcem. Jedná se o poměrně malou skupinu osob ve skryté církvi, která se mohla takto vyprofilovaná integrovat do struktur oficiální církve po roce 1989.

Seznam použitých pramenů a literatury

Literatura:

BALÍK, Stanislav, HANUŠ, Jiří. Katolická církev v Československu 1945-1989, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013.

BARTOŠ, Josef, CHOBOT, Karel. Úvod do archivnictví pro historiky. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000.

DOLEŽALOVÁ M., *Kde se vzala všechna ta mládež na Velehradě? Pastorace mládeže nejen v době normalizace* In: DOLEŽALOVÁ M. (ed.), *Velehrad vás volá!*. Praha, Ústav pro studium totalitních režimů, 2017.

HOLEČKOVÁ, Edith Marta. Cesty českého katolického samizdatu 80. let. Praha: Vyšehrad, 2009.

FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. KOINÓTES Felix M. Davídek a skrytá církev. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1994.

FIALA, Petr, HANUŠ, Jiří. Skrytá církev: Felix M. Davídek a společenství Koinótés. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999.

JANČAŘÍK, Zdeněk. TY JSI KNĚZ NAVĚKY Rozhovor s Ludmilou Javorovou. Praha: Portál, 2020.

KONZAL, Jan. Duch a nevěsta: z dějin církevního podzemí ve 2. polovině 20. století. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010.

LIŠKA, Ondřej. Církev v podzemí a společenství Koinótés. Tišnov: Sursum, 1999.

MÜCKE Pavel, PELIKÁNOVÁ Hana, VANĚK Miroslav. NASLOUCHAT HLASŮM PAMĚTI Teoretické a praktické aspekty orální historie. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007.

NEDOROSTEK M., „Moravská“ skrytá církev. [netištěná disertační práce] Praha, Fakulta humanitních studií, Integrované studium člověka-obecná antropologie, 2016.

PAVLÍK, Jan. Budou vás vydávat sousedům: dějiny české provincie T.J. v době komunistického útlaku v letech 1950-1990. Praha: Societas, 1995.

VANĚK, Miroslav. Orální historie ve výzkumu soudobých dějin. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2004.

VAŠKO, Václav. Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II. Praha: Zvon, 1990.

VLČEK V., *Politické procesy a perzekuce kněží a řeholníků v 70. a 80. letech 20. Století v českých zemích* In: DOLEŽALOVÁ M. (ed.), *Velehrad vás volá!*. Praha, Ústav pro studium totalitních režimů, 2017.

VYBÍRALOVÁ EVA, *Mimořádné fakulty v Československu v letech 1948-1989*. Revue církevního práva, 2019, č. 1, s. 69-80.

VYBÍRALOVÁ EVA, *Pokroky v bádání o papežských mimořádných fakultách. K dějinám církve ve střední a jihovýchodní Evropě*. Revue církevního práva, 2021, č. 84, s. 29-45.

Online zdroje:

ABC REDAKCE.CZ, *Výzkum v archivu nebo knihovně* [online]. [cit. 8. 3. 2023]. Dostupné na <https://www.abcredakce.cz/archiv-research-archivalie-knihovna-bibliograficka-reserse>.

ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK, [online]. [cit. 26. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.abscr.cz/jmenne-evidence>.

BOHDAN SROKA, *Historie školy* [online]. [cit. 6. 3. 2023]. Dostupné na <https://web.sosmb.cz/o-skole/historie-skoly>.

ENCYKLOPEDIIE BRNA, *P. Bohuslav Vitula*. [online]. [cit. 26. 2. 2023]. Dostupné na https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=15173.

FARNOST TELČ, *Bumbálek Alois* [online]. [cit. 24. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.farnost-telc.cz/content/bumbalek-alois>.

JULIE HRICKOVÁ, NATÁLIE JELÍNKOVÁ, NIKOLA RACKOVÁ, VIKTORIE ŠOLTÉSOVÁ, *Josef Sedlák Přepis nahrávky* [online]. [cit. 6. 3. 2023] Dostupné na <https://www.pribehynasichsousedu.cz/jihlava/jihlava-2018-2019/sedlak-josef>.

KRISTÝNA HIMMEROVÁ, *Hrdinou se nerodiš, ale stáváš. Kardinál Tomášek se proměnil v morální autoritu* [online]. 5. 8. 2022 [cit. 23. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/pribehy/hrdinou-se-nerodis-ale-stavas-kardinal-tomasek-se-promenil-v-moralni-autoritu>.

PAMĚŤ NÁRODA, *Milan Beran (* 1950)* [online]. [cit. 26. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.pametnaroda.cz/cs/beran-milan-20181015-0>.

USTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ, *FRIDOLÍN ZAHRADNÍK (1935)* [online]. [cit. 24. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/predstavitele-a-aktivni-clenove-cirkvi/fridolin-zahradnik>.

USTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ, *FRIDOLÍN ZAHRADNÍK (1935)* [online]. [cit. 24. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/predstavitele-a-aktivni-clenove-cirkvi/fridolin-zahradnik>.

USTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ, *MÁDR, Oto (15. 2. 1917 Praha – 27. 2. 2011 Praha)* [online]. [cit. 25. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.ustrcr.cz/uvod/skupina-vyzkumu/madr-oto-15-2-1917>.

USTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ, *PŘEMYSL COUFAL (1932-1981)* [online]. [cit. 25. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.ustrcr.cz/uvod/odboj-a-perzekuce-krestanu-v-dobe-nacismu-a-komunismu/rimskokatolicka-cirkev/premysl-coufal-1932-1981>.

USTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ, *S. M. Vojtěcha Antonie Hasmandová (*25. 3. 1914 – † 21. 1. 1988)* [online]. [cit. 25. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.ustrcr.cz/uvod/odboj-a-perzekuce-krestanu-v-dobe-nacismu-a-komunismu/rimskokatolicka-cirkev/vojtecha-antonie-hasmandova>.

USTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ, *ZVĚŘINA, Josef (3. 5. 1913 Stráž u Třebíče – 18. 8. 1990 Nettuno, Itálie)* [online]. [cit. 25. 2. 2023]. Dostupné na <https://www.ustrcr.cz/uvod/skupina-vyzkumu/zveina-josef-3-5-1913>.

6 Přílohy

6.1 Příloha č. 1: záznam rozhovoru s otcem Bohdanem Srokou ze dne 18. 8. 2022

Výzkumník: Možná se na úvod zeptám. Odkud pocházíte? Jestli mi něco povíte o svém dětství?

Respondent: Dětství a tak dál [smích]. Já jsem rozený Jihlavák. Rodiče jsem měl věřící, tak je to všechno jasné. Na škole jsme měli výborného katechetu pátera Jaroslava Veselého, ten nás kluky dovedl strhnout. Že jsme lovili křížový cesty. A to byl ten základ. Potom na gymnáziu jsem zažil ještě aspoň jeden rok u pana....no tak.. [vzpomíná na jméno]...Já to doplním pak...

Výzkumník: Určitě.

Respondent: To byl úžasný teolog. No my kluci jsme mu moc nerozuměli, protože on byl moc moudrý na nás. Pan doktor Kacr. To ale byla bouře ten člověk. Potom jsem chtěl jít teda dělat kněze.

Výzkumník: Já se ještě zeptám, jestli můžu, kdy jste se narodil?

Respondent: 1932

Výzkumník: A do školy jste chodil tady v Jihlavě?

Respondent: Tady v Jihlavě.

Výzkumník: A tam jste chodil asi na nějaké náboženství?

Respondent: No tak náboženství bylo za mých dob povinný od první třídy do oktávy gymnázia.

Výzkumník: A do gymnázia jste chodil tady v Jihlavě?

Respondent: Ano. Tady v Jihlavě.

Výzkumník: A roky mi řeknete, který to zhruba byly? To bylo ještě před válkou?

Respondent: Ne to už bylo za války. To už bylo za války. Druhou světovou válku jsem prožil jako kluk. Za Němců bylo jihlavské gymnázium, zrušené. Po skončení války jsem mohl jít na gymnázium a dělal jsem zkoušky do tercie. Když jsem byl v sextě, tak byl vítězný únor. A tak jsme to prožívali tak nějak divně. No a při maturitě, a to byl rok jednapadesát, už byly zrušené semináře a byl jen ten státní seminář, před kterým nás kněží varovali. Tak jsem se tak

nějak přeorientoval na svou druhou lásku a to byla kantořina. V roce 1951 už byly takový divný maturity, protože nemohl být ples, žádný tablo, nic takového, z toho byl tehdy strach, protože dělnická třída si to nepřála a maturovali jsme ve svazáckých košilích. A při maturitě, když už jsme měli odevzdány přihlášky na vysoké školy, tak mi soudruh předseda řekl: „Myslíš, že dělnická třída dovolí, aby někdo nevědecky vzdělával mládež?“ No tak tím byl můj osud zdánlivě zpečetěn, ale ono to všechno dopadlo jinak. Já jsem šel do práce, těšil jsem se tenkrát, že budu mít čtyři měsíce prázdnin, neměl jsem tehdy ani čtrnáct dní, ale to je jen taková glosa, no a zkrátka, že se na všechno vykašlu, že to stejně brzy všechno praskne. No byl jsem tehdy kluk. Mamince se to nezdálo, a tak se šla zeptat za panem ředitelem gymnázia, jestli bych mohl teda dělat nějakou jinou vysokou školu, no tak on řekl, na technické obory ho pustíme, tak jsem se hlásil na stavárnu. No tam jsem vydržel měsíc a zkrátka...nebyl jsem z toho šťastný. Potkal jsem kamaráda, který dělal pedagogickou fakultu a ten mi řekl: „No tak přestup. O nic nejde.“ Tak jsem šel plný naděje na děkanství pedagogické fakulty. No a tam mě pokropili studenou vodou, že teda mají plno, a že když tak až po prvním semestru a tak dále, abych se když tak zeptal. Tak jsem byl nešťastný a vycházím ven a najednou za sebou slyším hlas: „Sroko, co ty tady děláš?“ On to byl můj bývalý profesor z gymnázia, výtvarný výchovy, který se stal odborným asistentem na té fakultě, tak jsem mu to všechno vyklopil a on mi povídá: „Pojď se mnou!“ Tak jsme šli nahoru a to co před tím nebylo možný, tak najednou bylo možný, ovšem s jedinou výhradou, máme jediný volný obor, matematika, fyzika. Já jsem ty předměty neměl rád, ale ne že bych byl špatný z toho, že nemám na výběr, ale zkrátka jsem to bral s takovou radostí, že můžu být na pedagogické fakultě. A tak jsem tam vydržel.... ale já už moc mluvím zeširoka.

Výzkumník: Ne to nevaří. Mluvte!

Respondent: No. Já to zkrátím. Zkrátka, ve čtyřiapadesátém jsme končili studium, já jsem se potom dostal na umístěnkou do Slezka, tam na Opavsko a tam jsem prožil jako kantor na třech místech čtyři roky. Ale protože se tam zjistilo, že Sroka chodí do kostela a dokonce se žehná před obědem, tak mě po těch čtyřech letech v osmapadesátém vyhodili úplně a šel jsem do fabriky. Moment ještě...to je vedlejší celkem. Já jsem tam poznal svoji manželku a tu jsem si přivedl potom ze Slezka domů. Byl jsem v té fabrice rok, ale já jsem mezitím dodělal dálkově přírodovědou fakultu. To byla tehdy taková klika.

Výzkumník: A ve kterém městě?

Respondent: V Olomouci.

Výzkumník: V Olomouci. A ten pajdák to jste studoval také v Olomouci?

Respondent: Pedagogickou fakultu v Brně. Ovšem to byla kvalifikace jen na základní školy. No tam byla taky taková zajímavá peripetie. Nejdřív mi nechtěli dát doporučení. Ovšem, co bylo za rok? Padesát sedm...v padesátém šestém roce bylo uvolnění, tak najednou jsem to dostal, teda to povolení, že můžu jít na tu přírodovědou fakultu, ale když mě vyhodili, tak pan soudruh inspektor dal příkaz, aby oznámili na přírodovědecko fakultu, že teda se mnou skončili, no na fakultě z toho byli zděšení, ale byl tam skvělý vedoucí katedry profesor Havelka, optik, a ten řekl: „No tak ať si donese potvrzení od nového zaměstnavatele, že může studovat. No tak ve fabrice mi to potvrzení dali. Tak tím pádem já jsem dokončil studium v devět a padesátém roce, nastoupil jsem tady v Jihlavě u Stavoprojektu a v tom roce jsem se dostal k pozemním stavbám, tam jsem prožil deset let, krásných a ta stavárna, ta se mi vyplatila. No a potom v osm a šedesátém roce, jak bylo to uvolnění, Pražský jaro, tak jsem se dostal na zdravotnickou školu tady v Jihlavě. Tam jsem přežil dvacet let, díky ředitelům, kteří se za mého působení vystřídali čtyři, kteří byli kvůli mně voláni na koberec, protože moje děcka chodily do náboženství, a já jsem chodil do kostela. Ale nevyhodili mě. Čili buď jim to připsáno nahoře, to jim určitě připsali, že mě nevyhodili. Ovšem v těch letech v Jihlavě jako ve velkém městě, byly obsazeny obě farnosti, problematickými kněžími, ale nedaleko Jihlavy ve Vyskytné, se objevil kněz Josef Blahník, o kterém jsem teda daleko později zjistil, že je to tajný biskup a toho jsem jednou navštívil a on mně říká: „Co si myslíte o svěcení ženatých mužů?“ No a já říkám, že si myslím, že by to nebyla špatná věc, protože poznají manželský život a tak dále, nevidí to jen z té teorie. No a on mě povídá? „Tak chcete být vysvěcený?“ A tam to začalo. No ta organizace byla bezvadná. Já jsem znal čtyři lidi. Pátera Blahníka, potom jednoho jeřábníka u pozemních staveb. Já jsem byl také u pozemních staveb, tady tam jsme se seznámili. No a potom toho biskupa ještě, který mě světil. Bylo to organizováno takovým způsobem, že jsme znali minimum lidí, a bylo nám řečeno: ke svátostem se lidi můžou dostat bez problémů. Když tak si zajedou do sousední farnosti. Vy pracujte jako laici. Díky téhle organizaci, na mě estébáci nepřišli, ačkoliv se velice živě zajímali o mou činnost, teda laickou. Já jsem vedl chrámový sbor...

Výzkumník: Tehdy u těch pozemních staveb ještě?

Respondent: Měl jsem společenství. Měl jsem kontakt s děčkama přes lidovou stranu. A tam byla řada peripetií, ale cítil jsem teda ve všem, velkou Boží ochranu. To bylo jasné...No my jsme teda byli nejdřív vysvěceni pro jistotu. Teda po roce toho základního...

Výzkumník: Který rok?

Respondent: No to bylo ve tři a sedmdesátém. To byla ta návštěva u pátera Blahníka. A ve čtyři a sedmdesátém jsem byl vysvěcen. Byl jsem vysvěcen v rozestavěném domku na konci

Jihlavy, zase utajený velení, a přijel tam tajný biskup a to byl inženýr Provazník z Brna. Já jsem ho poznal už před tím jako velmi energického člověka, na jednom setkání, a tam jsem si ho začal vážit a potom se objevil jako biskup, no tak ten mě vysvětil a potom jsem jezdil teprve dělat zkoušky. Bylo to organizovaný tak, že vždycky přes pátera Blahníka, tehdy a tehdy půjdeš tam a tam, ohlásíš se, budeš ze sebe dělat laika, ale oni o tobě budou vědět, co jsi zač. A tak jsem poznal řadu velkých kapacit, doktora Zvěřinu, doktora Mádra. Jednoho biblistu, jehož jméno jsem zapomněl, ale to už je vedlejší. No a přišel devětaosmdesátý rok a bylo to takový...takový divný. Já jsem se už rok před tím setkal s Bedřichem Provazníkem a ten mi řekl. „Oni nás nebudou mezi sebe chtít.“ [Pomlka] „Proč?“ No oni ty důvody byly celkem jasný. My jsme byli svěceni na východní obřad jako ženatí lidí. A pro začátek mi řekli: „Vy budete biritualisti. Vy budete moc sloužit v obou ritech, v západním i východním. Takže se budete moct uplatnit kdekoliv. Ovšem byly bolesti ze dvou stran. Byla bolest ze strany organizace té skryté církve, protože Davídek, Felix Davídek vysvětil tu ženskou, čili to byla velká nedůvěra vůči nám, ale my jsme o tom vůbec nic nevěděli. Dokonce biskup Blahník mně říkal, že to je falešná zpráva, kterou šíří StB, aby zdiskreditovali celou skrytou církev. Nebylo tomu tak. Páter Blahník zemřel ještě dřív, asi o měsíc, než to prasklo. Dobře bylo tak. Ale myslím, že ten špatný pohled na nás měl i další příčiny. Nevím. Nemůžu nikoho soudit. Ty zjevné kněží v tom líтали, protože museli být pokorní vůči církevním tajemníkům a tak dále, někteří spolupracovali s StB a to byly všechny ty bolestivé stránky, ale po převratu to bylo všechno odpuštěno, všichni i ti spolupracovníci StB byli jako věrní služebníci církve, kdežto my jsme byli podezřelí z hereze, ale přesto se k nám zachovali dobře, protože nám dovolili po dvou letech přezkoušení. Minimální. Rozsah toho tajného studia byl velice zúžený, to nebylo jinak možný, dostali jsme potvrzení od teologické fakulty, že nám to všechno uznávají.

Výzkumník: To byl, který rok, kdy Vám to uznali?

Respondent: No tak to bylo dva roky po devět a osmdesátým, to znamená devadesát jedna.

Výzkumník: A do té doby jste musel čekat, jak to dopadne? Anebo jste už mohl fungovat jako kněz?

Respondent: Musel jsem čekat, jak to dopadne. No ještě Vám pak řeknu jednu glosu, ale to mně připomeňte. Jo?

Výzkumník: Jo.

Respondent: Takovou legrační. Tak jsme dostali to potvrzení. A teď co s námi? Mně zemřela manželka a já jsem byl volný. To už mě bylo přes šedesát let. Otec biskup se zřejmě bál. Tak si to hádám, že se budu chtít oženit znovu. Ale takhle: já jsem měl jeho plnou

důvěru, protože jsme tady organizovali církevní školy. Tak to mi dal naprosto zelenou. Ale tehdy jsem se tam bál. A pak jsem musel čekat dalších pět let. Až se mě zastal tady jeden z vysvěcených kněží. „No tak my tady máme vysvěceného kněze a on by nám mohl pomáhat a nic.“ To bylo při jednom setkání s biskupem. A šli jsme stranou a dohodli jsme se takhle, že mě vysvětlí, protože bylo nařízeno převězení, takže já jsem dva krát vysvěcen [smích]. Tím ty moje peripetie skončily. A sloužím teďka pořád. Díky Bohu. No a ta peripetie, kterou jsem chtěl připomenout [smích]. To jsem byl ještě ve škole. To bylo někdy počátkem osmdesátých let. My jsme sloužili tajně doma, samozřejmě jsem neměl liturgické knihy, aby se na to při nějaký prohlídce nepřišlo, tak jsem měl kánony přepsané do takového zápisníku, tak jsem sloužil mši svatou. No a byl začátek jednoho školního roku, prvního září, já jsem stále ještě byl na zdravotní škole a tak jsem si říkal: Co budu dělat? Třídní jsem nesměl být, abych nekazil mládež a tak jsem si říkal: já si zalezu do fotokomory a budu tam sloužit mši svatou za děcka. Tak jsem zalezl do fotokomory. Sloužil jsem mši svatou za zdravku za děcka. Dosloužil jsem. Skládám všechno a rozletěly se dveře. A vešel tam ředitel s delegací OV KSČ si prohlídnout školu. No tak já jsem v té fotokomoře mohl být, tak na tom nebylo nic zvláštního, tak zase Boží ochrana. Ta fungovala teda perfektně. Ta fungovala perfektně. Ještě lovím ve vzpomínkách. Když jsem byl vysvěcen, tak měli jsme tři děvčata. Nejstarší bylo třináct, druhé dvanáct a třetí deset. Ty děvčata o tom věděly. Musely o tom vědět. Ale díky Bohu, nežblebtly o tom, takhle mladý, a když po mě šla StB, tak komplikovali život té druhé dcerce dost, ale taky byla velice statečná. Tak za to díky. A do třetice. Manželka byla nemocná. A dost těžce nemocná. Byla několikrát hospitalizována na psychiatrii. Nežblebtla slovo. Ačkoliv ten primář měl spojení s StB. Tak to říkám kvůli tomu z vděčnosti. S velkou vděčností za Boží ochranu. Ono to nebylo nic jednoduchého mít malý děcka a ženu nemocnou a být v riziku, že mě sbalej, ale díky Bohu. Nezlobte se. Vy jste chtěl asi slyšet něco jinýho.

Výzkumník: Ne. Ne. Ne. To jsem chtěl slyšet. Já se ještě doptám. Jak jste říkal, že jste pracoval v té fabrice, tak to byla jaká fabrika?

Respondent: To byla kovodělná fabrika. Byla to pobočka ROMO Fulnek v Jakubčovicích nad Odrou. No tam jsem byl jen něco přes rok.

Výzkumník: A jak jste říkal, že Vám dali povolení tak...

Respondent: Ano. Ti mně dali to povolení, takže jsem mohl dostudovat.

Výzkumník: A oni věděli, že jste nějak založený nábožensky, anebo jim to bylo jedno, anebo...

Respondent: No oni věděli, proč jsem vyletěl jako pedagog. Ale ve fabrice na mě byli hodní. I u pozemních staveb na mě byli hodní.

Výzkumník: No a ještě se zeptám na otce Blahníka. Jak jste se potkali? A jak to vzniklo?

Respondent: No tak právě proto, že tady v Jihlavě byly obsazené obě farnosti problematickými kněžími, tak jsme si zvykli jezdit na venkov a jezdili jsme buď do Luk. Já teď zapomínám ty jména. No a potom až se objevil otec Blahník, tak za ním, protože podle toho, co jsme si řekli mezi věřícími, jsem věděl, že tam je dobrý kněz.

Výzkumník: A on to ve Vás jako nějak rozpoznal, že byste chtěl být kněz?

Respondent: Zkrátka, hledal lidi na vysvěcení. No bylo nás tady víc. A samozřejmě si to nechal prověřit. To byl zas ten jeřábník od pozemních staveb. Pan Vacek.

Výzkumník: Jindřich.

Respondent: No tak ten, když si mě prověřil, tak potom mě oslovil.

Výzkumník: Takže Jindřich Vacek dal doporučení.

Respondent: No tak nejen přes Vacka, on měl další známý. Tak si to ošetřil i jinak.

Výzkumník: Vy už jste potom gymnáziu uvažoval, že byste šel do kněžského semináře?

Respondent: Já jsem o tom uvažoval do septimy, ale potom když jsem byl v sextě, tak byl osmačtyřicátý rok. Maturovali jsme v jednapadesátým a jak jsem Vám říkal, kněží nás zrazovali od toho, abychom šli do státního semináře.

Výzkumník: No Vy jste byl vysvěcen na kněze a teprve potom jste dělal zkoušky?

Respondent: Ano. Takhle to bylo organizovaný.

Výzkumník: A to Vám vždycky řekl, otec Blahník kam půjdete?

Respondent: No bylo to dost romantický [smích]. Bylo to bezvadně organizovaný, takže estébáci na to nepřišli.

Výzkumník: No a oni teda něco tušili? Proč se kolem Vás tak jako...motali?

Respondent: No tak jak jsem Vám říkal, já jsem vedl chrámový sbor. No a samozřejmě, že jsme jen nezpívali. Přes lidovou stranu, jsme se nějakým způsobem snažili organizovat mládež. Byly v tom taky průšvihy. Byl to tenkrát takový frmol. On to práskl jeden kněz, který byl spolupracovník StB. No a od té doby jsem byl v registru StB.

Výzkumník: A on teda prásknul, že jste i tajně vysvěcený?

Respondent: To nevěděl. Práskl jenom to, že pracuju s mládeží

Výzkumník: No a ještě, jak jste říkal, že se zaměřili na tu dceru, tak co jí dělali za těžkosti?

Respondent: No...[delší pomlka]. Ono je to těžko pochopitelný. Nakonec ten největší průšvih byl, že... byla podezřelá z pohlavní nemoci, což ovšem nebyla pravda. Ještě před tímhle obviněním byly nějaký kamarádšofty, že jí slibovali, že se dostane na vysokou školu, jestliže mě udá. Ale ona mě nezradila.

Výzkumník: A to byl někdo ze školy? Anebo kdo jí to nabízel?

Respondent: Nějaký agent.

Výzkumník: A to s tou pohlavní nemocí bylo jak?

Respondent: To šlo zřejmě přes nějakého doktora, který byl ve spojení s StB, který ji jako vyšetřoval. Ale nebyla to pravda.

Výzkumník: A jak to všechno braly Vaše děti?

Respondent: Vzpomínám si na jedno rodičovské sdružení. Na začátku toho jednoho rodičovského sdružení, řekla soudružka učitelka tři jména nás rodičů, kdybychom tam zůstali, že s námi musí něco projednat. To ve mně hrklo, co holka provedla? No tak nakonec rodičovského sdružení ostatní rodiče odešli a soudružka učitelka povídá, že má s tím potíže, protože tři děti nechodí do pionýra a tytéž tři děti chodí do náboženství. No a to samozřejmě s námi nehnulo. No ovšem ředitel si vymínil, že přihlášky do náboženství musíme odevzdávat u něj, no tak jsme je odevzdávali u něj. Mně to potom časově nevyšlo, tak jsem je odesílal poštou doporučeně. No soudruzi se snažili a jejich pomocníci taky. Ale to už byla doba.

Výzkumník: No ještě se zeptám na ty dva kněze v Jihlavě. Jak jste třeba věděl, že spolupracují s StB? Anebo měli třeba jenom špatnou pověst?

Respondent: Jak se to poznalo? Protože ten jeden, který sloužil tady u Matky Boží, ten přišel z Batelova a měl špatnou pověst už tam. Takže už jsme věděli, kdo tady je. No a ten u Svatýho Jakuba. Na něm se to poznalo taky. Kupodivu mě nechal vést chrámový sbor a nemluvil mi do toho například do repertoáru. Bylo to paradoxní, ale v té době, byl ten chrámový sbor nejsilnější v celé své historii, protože lidi, kteří chtěli něco pořádného zpívat, šli k nám.

Výzkumník: A ta činnost s mládeží?

Respondent: To bylo organizováno jako brigády. Domluvili jsme brigádu v lesích. Tam jsme začali, lesními brigádami. No a domluvili jsme to tak, že my budeme pracovat a oni nás tam nechají přespat. Lesáci nás měli rádi, protože my jsme opravdu pracovali. A co jsme dělali večír, to už byla naše věc. Ta poctivá práce, ta nás zachránila, protože při poslední brigádě, kterou jsme dělali, už jsme byli podezřelí. Šel jsem s vedoucím družstva JZD a děcka měly sbírat kamení na poli. Já jsem vykládal s vedoucím a děcka mezitím přešly kopec no a ten vedoucí JZD, myslel si, že přešly kopec, tam zalehly a nic nedělají. Skončili jsme povídání, šli jsme za nimi, přešli jsme kopec a děcka pořád dělaly. A tak řekl: „Tak takovou brigádu jsme tady ještě nikdy neměli.“

Výzkumník: A tu brigádu jste domlouval Vy?

Respondent: No tu brigádu jsem domlouval já. Se souhlasem nadřízených, v tý partaji.

Výzkumník: Když jste sloužil mše, tak jste je vždycky sloužil sám?

Respondent: Vždycky sám. Pokud možno sám. Někdy se mnou byla manželka, děti ne.

Výzkumník: A udělil jste někdy nějakou jinou svátost, třeba křest?

Respondent: Ne. Ne. Ne. No tak to bylo podle těch direktiv. Svátosti lidi můžou získat snadno.

Výzkumník: Teď se možná zeptám zvláště. A Vám to tak dávalo smysl? Být kněz a nemoci nijak veřejně působit?

Respondent: No tak to působení bylo. I když laickou formou. No a ta duchovní forma, ty mše svatý byly za lidi. To mi smysl dávalo.

Výzkumník: No a ještě se zeptám. Když jste se rozhodl, že přijmete kněžské svěcení, tak jste se zeptal Vaší paní? Bavili jste se o tom?

Respondent: No samozřejmě. Tam musel být její souhlas. Ale ona to přijala. To byla zlatá ženská. Ona byla moc hodná, ale ta nemoc, ta byla těžká. Ale jinak jsem měl v tomto směru její plnou podporu, i když byly období, kvůli té nemoci, že ke mně měla nedůvěru, ale nikdy na mě nic neřekla. To bylo samozřejmě Boží působení.

Výzkumník: A Vaše paní zemřela ve kterém roce?

Respondent: Moje paní zemřela v roce devadesát jedna.

Výzkumník: Proč jste řekl, je dobře že se otec Blahnik nedožil revoluce?

Respondent: No jak jsem říkal. Ono tam bylo napětí mezi veřejnou církví a skrytou církví, vzájemnou nedůvěrou. Oni nedůvěřovali nám kvůli herezi otce Davídka. A my jsme nedůvěřovali jim, protože najednou byli všichni věrní synové církve a to i ti, kteří prokazatelně spolupracovali s StB. To bylo takový divný. A on by to byl těžko prožíval, kdyby se toho dožil.

Výzkumník: A vy jste se potkal někdy s Davídkem? Protože jestli jsem to pochopil správně, tak to tajné studium patřilo pod něj.

Respondent: Jméno Davídek jsem znal od otce Blahníka. Věděl jsem, že on je hlavou té organizace. Podívejte se, když Vás bude ještě něco napadat, tak se klidně můžeme ještě sejít. Zapište si eventuálně nějaký dotazy a když by jste potřeboval, tak se můžeme setkat buď ve Zhoři anebo kdekoliv. Zavoláte mi.

Výzkumník: Klidně zase tady

6.2 Příloha č. 2: záznam rozhovoru s otcem Bohdanem Srokou ze dne 15. 9. 2022

Výzkumník: Já jsem se minule zapomněl zeptat. Jaký je Váš datum narození?

Respondent: Dobře. Sedmého března 1932.

Výzkumník: A Vaše rodiče. Jakou měli profesi?

Respondent: Tak tatínek byl krátký čas učitelem, za první světové války narukoval na vojnu, a potom už se k tomu učitelství nevracel. Pak byl úředníkem a to i za komunistů, i když jen krátký čas, protože to už měl souchotiny a odešel. A maminka [úsměv] ta těch zaměstnání vystřídala víc, byla v zahradnictví, byla vedoucí mzdové účtárny, byla v kuchyni, zkrátka, kde chytila práci.

Výzkumník: Vy jste byl jedináček?

Respondent: Já jsem byl jedináček. To je strašný.

Výzkumník: [smích] Já jsem taky jedináček. Tak Vám rozumím. A jak Vás Vaši rodiče vedli k víře?

Respondent: [smích] No vzpomínám si na jeden okamžik, když mi maminka říkala, že zlobím, že Pán Bůh to vidí. A já jsem si myslel, že se dívá z okna. Tak jsem se postavil do kouta a povídal jsem. „No tak on to vidět nemůže.“ A maminka na to povídala: „On vidí všechno.“ No tak asi tak. Taková řekněme běžná katolická rodina.

Výzkumník: Co si pod tím mám představit? Chodili jste do kostela každý den?

Respondent: Ne. Chodil jsem s tatínkem. V neděli maminka chodila vždycky na ranní a my jsme s tatínkem chodili na velkou. Tak to tehdy bejvávalo zvykem.

Výzkumník: Ještě jsem se chtěl zeptat na Vaši manželku. Jak jste se potkali?

Respondent: Já jsem nastoupil, bylo to ve tři a padesátým roce ve Vítkově ve Slezsku, kde jsem po roce vyletěl, protože jsem chodil do kostela a dali mě na tu nejhorší štaci v okrese a to byla nějaká Březová, taková vesnička úplně na vršcích, no a tam jsem se manželkou seznámil, protože jsme chodili do kostela. Takže ten vyhozov pro mě měl nakonec šťastný důsledek.

Výzkumník: Vaše děti se potom narodili ve kterých letech?

Respondent: My jsme se brali v devětapadesátým, čili Anička se narodila v šedesátým, Janina ve dvašedesátým a Maruška ve tři a šedesátým.

Výzkumník: A jak jste je vedl k víře?

Respondent: No asi tak, jak by si to představoval každý normálně vedený křesťan. Samozřejmě jsme se společně modlili. To bylo všechno v pořádku. Hodně jsme spolu chodili

ven. S tatínkem jsem chodil do lesa už jako mladý kluk a to mi zůstalo a s děčkama jsem taky chodil ven. Tenkrát už jsem pracoval v Jihlavě, ve Stavoprojektu. Dostal jsem se tam díky tomu, že jsem neměl žádné mzdové nároky, tak jsem měl jedenáct set platu. Když se mi potom narodily děti, tak jsem měl třináct set, no takže jsme chodili pro podmáslí za osmdesát halířů a brambory k večeři. Ale to je zajímavý, že moje druhá dcera Jana po letech povídala, že nejkrásnější doba jejího dětství byla tenkrát, když jsme byli hodně chudí. Tak to jsou postřehy dětí. Zajímavý.

Výzkumník: Když jste se rozhodl, že budete tajně vysvěcený kněz, tak jak to doma vzali? A teď myslím i Vaši paní a Vaše děti.

Respondent: No tak děti byly ještě tenkrát poměrně mladičké, protože já jsem byl vysvěcen sedmdesátým čtvrtým roce, manželka o tom věděla, protože byl nutný její souhlas, tak jsme teda spolu sloužili mši svatou, když děcka nebyly doma no a potom postupně podle stáří jsme to děčkám říkali a ty díky Bohu, i když byly mladý pubertáči, tak nic nepodřekly a to bylo strašně cenný, protože to bylo o kriminál, takže svým dětem děkuju.

Výzkumník: A v kolika letech jste jim to teda říkali?

Respondent: No tak kolem patnácti let.

Výzkumník: Takže teda bylo jedno období, kdy to ta nejstarší věděla a ty mladší to ještě nevěděly.

Respondent: No tak to bylo celkem krátké období, protože když se to potom dozvěděla nejstarší dcera, tak už to potom muselo následovat dál, to už se nedalo tajit.

Výzkumník: No a nezlobila se ta nejmladší, že máte takový tajemství a ona o něm nic neví?

Respondent: No tak ony to nechápaly, protože my jsme se s manželkou domlouvali německy. No a jim vrtalo hlavou, co si to říkáme. Ale to bylo jen krátký čas.

Výzkumník: A pak bych se chtěl zeptat na tu organizaci toho Vašeho vzdělávání. Jak to přesně probíhalo.

Respondent: Otec Blahník byl tajný biskup a on byl výborný kněz na výši a v kriminále navázal mnohá přátelství, čili on to domlouval a to s takovými kapacitami jako byly Zvěřina, Mádr a tak dále.

Výzkumník: Ti všichni byli věznění.

Respondent: Takže mi řekl, tehdy a tehdy půjdeš tam a tam a setkáš se s tím a tím.

Výzkumník: A to jste pokaždé jezdil na stejné místo?

Respondent: Kdepak. Oni právě tyhleto kapacity byly v zapadlých zastrkaných dědinách, takže to celkem ušlo pozornosti a nebylo to nijak riskantní.

Výzkumník: Takže vy jste jezdil k nim domů?

Respondent: Na Moravu i do Čech, na všechny strany.

Výzkumník: No tak zase na tu dobu jste měl kvalitní vzdělávání a kvalitní učitele.

Respondent: Hlavně kvalitní učitele. To vzdělávání bylo redukováno, protože jiný ani být nemohlo, a proběhlo to takovým stylem, že nejdříve jsme se s dotyčným seznámili a konzultovali jsme problematiku, ke které mě on měl vést. Doporučil mi literaturu a za nějaký ten měsíc jsme se opět setkali a zkoušející pak posoudil, jestli jsem to zvládl.

Výzkumník: Vyzkoušel Vás. A to byla klasická zkouška, tak jako jste absolvoval na vysoké škole?

Respondent: Rozhovor. Ale musel to být rozhovor na úrovni.

Výzkumník: A stalo se Vám někdy, že jste to nedal, že Vám řekl, tak přijďte ještě jednou?

Respondent: Vlastně ano. Nevím, u koho to bylo, ale jednou jsem nedal Nový zákon a nějak jsem nezvládl ty apoštolské listy, no tak to jsem tehdy opakoval.

Výzkumník: A koho jste ještě znal v tajné církvi?

Respondent: Teda biskupa Blahníka. Potom pana Jindřicha Vacka, to byl jeřábník u pozemních staveb, ale on začal studovat kněžství a potom byly padesátý léta, tak ze studií odešel z toho, ten mě znal ještě dříve než Blahník a k Blahníkovi mě přihrál. No jinak Bedřich Provazník, biskup. A pak asi ještě o dvou lidech tady v Jihlavě jsem věděl, že jsou vysvěcení. A to bylo všechno.

Výzkumník: Vzpomenete si na jména?

Respondent: Pan Blažek pracoval v Horáckém divadle jako dirigent. Ten potom sloužil v Čechách v Kulíně. No a potom ještě pan Smola a to byla teda taková tragická postava. Ten začal tak nějak sektařit, no a potom ho teda otec biskup zbavil možnosti celebrovat.

Výzkumník: Otec Provazník anebo otec Blahník ho zbavil možnosti celebrovat?

Respondent: To už bylo za Vojtěcha, když se mohlo veřejně sloužit.

Výzkumník: A třeba toho Jindřicha Vacka. Kdo ho světil?

Respondent: Myslím, že Provazník.

Výzkumník: A tady ty dva, které jste jmenoval, také otec Provazník, anebo někdo jiný?

Respondent: To nevím. Zkrátka všechno to bylo utajené.

Výzkumník: Když se zeptám na otce Blahníka, tak jaký byl? Jak si ho pamatujete?

Respondent: No asi takhle. Církevní tajemník tady v Jihlavě ten byl dost vyhlášený, řekněme ve srovnání se žďárským okresem, kde byla idyla. V Jihlavě idyla nebyla. Na dvou farách, které tu jsou, byli takoví nešťastní kněží, ke kterým nebyla důvěra. Já ty kněze nebudu

jmenovat a pak byly dvě jiné štace v okolí, kde byli výborní kněží a to byly Luka nad Jihlavou a Vyskytná.

Výzkumník: Otec Blahník byl Váš zpovědník? Chodil jste k němu někdy ke zpovědi?

Respondent: Možná někdy jo.

Výzkumník: A jak probíhalo Vaše svěcení?

Respondent: To byl Hod Boží velikonoční. My jsme měli za Jihlavou v Horním Kosově rozestavěný domeček. Já jsem byl u pozemních staveb, a protože tam se tenkrát hodně bouralo, tak jsem jako zaměstnanec měl možnost získat levně stavební materiál. Já sám bych na to peníze neměl, ale díky těmhle stykům, jsem ten stavební materiál dostával za babku. Stavěl jsem to vlastníma rukama, a tak v tom domečku jsme se ráno sešli. Já jsem jen valil oči, protože jsem Provazníka znal, a to přes církevní muziku. Poznal jsem ho jako člověka vzdělaného a kterému jde o věc. A tak jsme se tam potkali. A to bylo celý. Potom v tichosti odjel ještě někam jinam svítit a já jsem se vrátil domů. No a šel jsem na desátou k minoritům.

Výzkumník: A kdo ještě byl u toho?

Respondent: Akorát pan Jindřich Vacek. Byli jsme tři, nikdo víc.

Výzkumník: A Vy jste věděl, že tam přijede otec Provazník?

Respondent: Já jsem věděl, že tam přijede biskup, jak se jmenuje anebo tak, tak to jsem nevěděl.

Výzkumník: A otce Provazníka domluvil kdo?

Respondent: Otec Blahník. S ním jsme se domlouvali. S Vackem jsem se znal, ale ten mi neříkal nic.

Výzkumník: A když jste říkal, že jste znal otce Provazníka, přes církevní hudbu...

Respondent: On dělal varhaníka na Petrově a my jsme se znali přes tu muziku, ale to jsme se jen krátce poznali. Byl tak výrazný, že jsem si ho zapamatoval.

Výzkumník: Jasně...A když jste byl tajný kněz, tak bál jste se?

Respondent: [odmlka] No já myslím, že ani moc ne. [smích] Ne no. [přemýšlí] Celkem to utajení bylo tak dokonalý, že jsem neměl důvod k obavám. Bylo mi přímo řečeno, nesmíš veřejně sloužit, protože ke svátostem mají lidi dost příležitostí, ale pracuj jako laik.

Výzkumník: A to Vám řekl asi otec Blahník.

Respondent: No jistě.

Výzkumník: Ještě se zeptám: Vy jste říkal, že jste organizoval tady církevní školy, tak jaký školy jste organizoval?

Respondent: No tak dvě školy jsme vybudovali. Křesťanskou základní školu a sociální školu, původně to byla rodinná škola a potom, když se rodinné školy rušily, tak jsme zůstali jako sociální škola, čili základní škola a střední odborná škola.

Výzkumník: A jaký funkce jste tam zastával?

Respondent: No tak nejdříve jsem byl ředitelem současně obou škol. My jsme začínali od první třídy, protože to by bylo bývalo nesmyslné udělat nějaký veliký kolos, čili první třída základky a první ročník střední školy, no a tak to trvalo osm let a potom se základní škola osamostatnila. Měli jsme potom na to samostatnou ředitelku. A já jsem potom ještě pět let řediteloval na té sociální škole a potom jsem to předal paní ředitelce Hornové.

Výzkumník: A potom jste šel do důchodu?

Respondent: Ne. Já jsem učil do předloňska.

Výzkumník: A od koho jste dostal pověření k založení školy?

Respondent: No od otce biskupa Vojtěcha. Já jsem jel za ním s malou dušičkou, protože já jsem jednal nejdříve s řeholníky a ti neměli k tomu vztah. A potom když už jsem si nevěděl rady, tak jsem si říkal, no tak já to zkusím u otce biskupa. Přišel jsem za ním na otevřený jednání a byl jsem přijat velice dobře. No a tím to začalo. Brněnské biskupství se stalo naším zřizovatelem.

Výzkumník: No vlastně my jsme si říkali, že jste byl do duchovní služby uveden v roce devadesát šest.

Respondent: Do duchovní služby...to bylo zajímavé. Otec biskup Vojtěch mě bral přes ty školy s otevřenou náručí, ale jako vůči knězi byl na mě opatrnější, mě brzy po založení školy zemřela manželka a já jsem si myslel, že po její smrti, budu mít otevřenou cestu, leč nestalo se tak a já jsem na to čekal ještě dalších pět let. Dnes se domnívám, že on se bál, že jako ženatý člověk bych to nevydržel, což se díky Bohu nestalo.

Výzkumník: A zkusel se zeptat na to uvedení do duchovní služby? Podával jste nějakou žádost?

Respondent: To bylo všechno per huba. Per huba. Byli jsme přezkoušeni. Dokonce v novinách katolickéjch tenkrát psali, že ti kněží z Moravy byli na úrovni. Tak to bylo dobré. No a fakulta v Olomouci nám vystavila takový certifikát, že nám uznávají všechny zkoušky.

Výzkumník: Takže, když jste to zkusel, jak jste to říkal per huba, tak otec Vojtěch Vás vlastně odmítl.

Respondent: Ne. My si nerozumíme. On věděl, že jsem tajně svěcen. O tom věděl velice dobře, ale zkrátka nepouštěl mě dál. Nechal mě přezkoušet, studium mi bylo uznáno ale dál nic, dál na mě byl opatrnější, a já jsem z toho byl celkem dost nešťastný, protože když jsme se

setkali, tak jsem cítil ten odstup. Když měl přijít otec biskup do Jihlavy ke svatému Jakubovi, tak jsem si říkal, že já tam nepůjdu. Je tam sice otec biskup, ale já tam nepůjdu, protože jsem... [dlouhá odmlka]

Výzkumník: Byl jste zklamaný.

Respondent: Chápete? Chápete tu situaci?

Výzkumník: Chápu.

Respondent: Protože já jsem si prostě myslel, že o mě nestojí. No potom mně ale pan farář řekl, že tam musím přijít, no tak jsem tam přišel. No a tam veřejně před kněžími otcí Vojtěchovi řekl: „No tak my tady máme nedostatek kněží, tajně vysvěceného kněze a nic.“

Výzkumník: A Vy jste teda čekal potom devadesátým prvním, že Vám otec Vojtěch přidělí nějakou farnost?

Respondent: No farnost ne, protože já jsem měl plnou hlavu škol. To nebylo jednoduchý, protože my jsme tadyhle v téhle budově začínali.¹²⁹ Já myslím, že už jsem Vám to říkal. Ta budova byla zpustlá. Patnáct let tady nikdo nebyl kromě farního úřadu, ale tohle všechno bylo prázdný, teklo do toho. My jsme museli nejdříve opravit střechu, ubourat komíny... Bylo tady sice ústřední topení, ale když jsem přišel po prvý do kotelny, tak mrzlo a na zemi bylo tak půl metru zmrzlý vody. Bylo to hotový kluziště. V takové situaci jsem tu celou budovu a organizaci školy musel dávat dohromady. Díky úžasnému nadšení lidí, kteří tady pracovali za zaplat' pan Bůh a že pracovali pořádně a díky některým organizacím, které nám pomáhaly, tak jsme to dali dohromady. Během půl roku jsme jakž takž opravili druhý patro, takže děcka prvního září mohly nastoupit, ale nikdo tomu nevěřil, že to doděláme. No ta pomoc Boží byla výrazná. Pomoc Boží a pomoc lidí.

Výzkumník: Co jste čekal v tom devadesátým prvním, že otec biskup Vojtěch udělá?

Respondent: Já Vám říkám, já jsem měl dost starostí svezích a neměl jsem čas o ničem moc uvažovat. Tak jsem to bral, jak to bylo. Ono to bylo taky dobrý, protože já jsem měl tolik starostí s tou školou. A kdybych k tomu ještě dostal nějakou funkci v církvi, tak bych se možná usloužil, takže on pán Bůh všechno moc dobře řídí.

Výzkumník: V čem byl podle Vás přínos tajný církve. Co dala světu, anebo třeba Český republice.

Respondent: No...Přínos byl vůbec v tom, že byla. V tom, že existovala, že existovala, až na ten nešťastný úlet otce Davídka. Byl celkem dobře připravený kádr dost kněží, relativně,

¹²⁹ Budovy Konventu minoritů na Minoritském náměstí v Jihlavě (poznámka výzkumníka).

kteří mohli nastoupit, ovšem ty začátky byly potom ve vzájemné nedůvěře, ale to už nechme stranou, o tom už jsme se bavili.

Výzkumník: A jak Vy hodnotíte svou účast v podzemní církvi?

Respondent: No tak jako poděkování. Poděkování Pánu Bohu, že mě k tomu povolal.

Výzkumník: Takže jste byl rád?

Respondent: Ano.

Výzkumník: Tak už mám všechno. Chcete ještě něco dodat?

Respondent: Nemám, co říct.

Výzkumník: Dobře. Tak já vypnu záznam zvuku. Moc děkuju.

6.3 Příloha č. 3: záznam rozhovoru s otcem Bohdanem Srokou ze dne 21. 2. 2023

Výzkumník: Já jsem se chtěl zeptat na Váš sbor. Vy jste tady v Jihlavě sbor. Jak jste se k tomu dostal?

Respondent: No tak vlastně to už bylo od mládí. Tatínek byl nadšený sborový zpěvák, tak to byl příklad a ta práce mě těšila. Chodil jsem do chrámového sboru tady v Jihlavě, který řídil pan ředitel Koza. A on umřel. Tak já jsem to začal dělat po něm. No a to je celý.

Výzkumník: A to bylo ve kterém roce?

Respondent: 1963

Výzkumník: A kde jste měli zkušebnu?

Respondent: Zkoušeli jsme u minoritů v sakristii.

Výzkumník: A kolik jste tak ve sboru měl lidí.

Respondent: Je to paradoxní, ale nejlepší to bylo ve sboru v době socialismu, protože jsme měli i mužský sbor samostatný. Jak potom začala svoboda, tak se začalo podnikat a od té doby držíme jen smíšený sbor.

Výzkumník: A za toho socialismu kolik Vás odhadem tak bylo.

Respondent: Dvacet chlapů a takových třicet žen,

Výzkumník: Takže padesát. To je docela hodně.

Respondent: No to je slušný. Ono nebylo tenkrát kde a my jsme měli plnou svobodu zpívat, protože jsme zpívali při mši. Nedalo se tomu nic vytknout.

Výzkumník: A co jste třeba hráli, jestli si vzpomenete.

Respondent: No tak dělali jsme dost věcí. Třeba takový nejzávažnější věci, který jsme dělali: Janáčkův Otčenáš nebo Brixihovo mši. Velký mše jsme dělali. Janovy pašije, od Hanuše a tak dále. Bylo toho spousta.

Výzkumník: A kdy sbor musel přerušit činnost?

Respondent: No to bylo někdy v sedmdesátých letech. My jsme se ještě pokoušeli dělat něco s mládeží. Oni nám na to přišli, a tak jsem byl postaven do ústraní, ale vedl ten sbor můj vlastně žák Pavel Jiráků a tak to pokračoval vesele dál.

Výzkumník: Potom jsem se právě chtěl zeptat na ty katecheze, ve kterém roce to bylo?

Respondent: No tak to bylo v sedmdesátých letech. Jak to bylo možný, ale ono toho moc možného nebylo. Jinak jsme se scházeli po rodinách.

Výzkumník: A kolik jste tam tehdy měl třeba lidí?

Respondent: Dvě, tři rodiny.

Výzkumník: A když jste jeli třeba na ty brigády do lesa, kolik Vás bylo?

Respondent: No kolem dvaceti.

Výzkumník: A co jste tam třeba probírali? Co jste pro ně měl připraveného?

Respondent: Nic extra. Zpívali jsme a modlili jsme se. To úplně stačilo.

Výzkumník: A kam jste jezdili?

Respondent: Tadyhle do okolí zejména do hájovny tam u Vojkova.

Výzkumník: Dobře. A jak často jste se scházeli?

Respondent: Poslyšte. Ono toho nemohlo moc být.

Výzkumník: Já vím.

Respondent: To bylo příležitostný. Sezvali jsme se a jeli jsme na brigádu.

Výzkumník: Tak jednou za měsíc jste se sešli? Anebo víc?

Respondent: Ještě míň. Zkrátka když byla příležitost.

Výzkumník: Dcera Jana říkala, že jste i něco tisknul ve škole. Tak jsem se chtěl zeptat, co jste tam tisknul?

Respondent: No tak to byly jen takový maličkosti. Ono se toho moc nedalo. Nějaký modlitby a nějaký rozjímaní.

Výzkumník: A to jste tisknul pro ten kroužek?

Respondent: Pro lidi.

Výzkumník: A kdy jste to dělal?

Respondent: No normálně v práci. Protože tam byla kopírka, ještě tehdy na ty modré blány, no tak jsem si ji vzal, jakože dělám příklady pro studenty a při tom jsem kopíroval. Mám takovou krásnou vzpomínku. Tenkrát se mi dostala do rukou ta modlitba Matky Boží

z Medžugorje. Tak jsem si říkal, tohle by stálo za to, to rozmnožit. Normálně na tom ormigu jsme dělali osmdesát slušných tisků z jedné blány. Tenkrát jsem se do toho pustil a ono vyšlo těch tisků dvě stě čtyřicet, čili tři krát tolik. Já jsem žasl. Všechno se to rozprchlo mezi lidi, ale to bylo teda vyloženě řízení Boží.

Výzkumník: Pak jsem se chtěl zeptat na otce Provazníka. Vy jste říkal, že jste se potkali ještě před tím, než Vás svěřil.

Respondent: My jsme se potkali v Brně na nějakém setkání varhaníků. No a ono to bylo takový uťáplý a on tam vystupoval tak velice rozhodně, tak mně byl tím vystupováním sympatický. A potom jsem jen na něj valil oči, když mě přišel svěřit.

Výzkumník: A proč to bylo uťáplý?

Respondent: No uťáplý. No takový neslaný nemastný, zkrátka scházíme se protože, abychom se sešli a abychom si něco pověděli, a celkem nevíme ani pořádně o čem. Čili ne úplně takový jasný program.

Výzkumník: No a on Vás tehdy oslovil čím?

Respondent: No já nevím. Takovým svým rozhodným vystupováním, že je potřeba něco jasně dělat, mít jasný směr a tak dále.

Výzkumník: Vy jste ještě jezdil za otcem Blahníkem?

Respondent: No samozřejmě.

Výzkumník: A tak proč jste tam jezdil třeba tak často?

Respondent: No tak to bylo jasný. Tady byl velice tvrdej církevní tajemník, nějaký pan Zadina, soudruh Zadina, a ty dvě jihlavský fary byly obsazeny problematickými kněžími. No tak když jsme chtěli, tak jsme raději jezdili na venkov, zejména do Luk. Tam byl páter Fišer, velice šikovnej. A potom se objevil páter Blahník, no a tak jsem tam začal tak nějak chodit. No a ten mě vlastně tenkrát oslovil, jestli chci být, no ale to už jsme si říkali.

Výzkumník: No a Vy jste s ním dál udržoval kontakt...

Respondent: Ten vztah byl...no on mě zkrátka vyjednal nějaký ty konzultace. Pojedeš tehdy tam a tam. Budeš dělat zkoušku z toho a z toho. Ono to bylo takový na dvě fáze. Nejdřív byla konzultace s tím dotyčným a potom byla zkouška.

Výzkumník: A dělal Vám třeba duchovního vůdce? Řešili jste i nějaký jiný věci, než třeba studium?

Respondent: No tak jsme třeba vyprávěli o tom, co bylo aktuální, co mě třeba bolelo u srdce, anebo co bylo zrovna aktuální v církvi. To nemělo žádný pevný program.

Výzkumník: Já jsem teda zjistil, že u Jakuba byly dva děkanové. Jeden z nich byl otec Vitula, což byla pravděpodobně asi ten, co Vás udal, protože ten Váš spis vznikl za doby, kdy

jste tam působil. A ten druhý byl Alois Bumbálek a i ten je teda veden... [respondent skočí do řeči].

Respondent: To byl svatý člověk.

Výzkumník: Ten byl dobrý?

Respondent: Jo. Ono to přišlo tak nějak z nenadání. Myslím, že v tom měl prsty páter Blahník trošku. Jednalo se o farní slečnu u pátera Vituly. Zkrátka on se nějak dopálil a potom utekl z Jihlavy. No a po něm nikdo nebyl na jeho místo. No a otec Bumbálek byl děkanem ve Stonařově. No a tak ho církevní tajemník vyzval, jestli chce vzít to děkanství jako druhý. Záměr byl jasný, protože páter Bumbálek byl nemocný člověk, tak si soudruh Zadina myslel, že ho uštve. Bylo to dáno tím, že zkrátka nebyl nikdo jiný, kdo by mohl to děkanství vzít. A tak se páter Bumbálek do toho pustil. Já si vzpomínám na tu první mši u svatého Ignáce, kdy zasvětil farnost Matce Boží. To jsme si říkali, tak tohle je ono. No a potom se pustil do práce. A to už jsem Vám říkal. Opravil tři kostely. Teda ne přímo on, ale dal důvěru lidem, kteří něco uměli. Bylo to ve stylu: tady máte peníze a dělejte. Honza Sedláků, nebožtík architekt, tak ten byl jeho blízký spolupracovník a jeho bratr Josef, ten ještě žije, ten se také hodně zapojil. No a tak jsme se v tom všichni vezli a dělali se brigády. Tehdy se udělal velký kus práce. Otec bumbálek dal lidem z farnosti plný možnosti a sám zůstal ve zповědnicí.

Výzkumník: Takže na otce Bumbálka vzpomínáte v dobrém.

Respondent: S velkou vděčností.

Výzkumník: Já jsem pátral v archivech a on je teda taky veden mezi agenty StB, ale jeho spis je skartován, takže nejde zjistit, co bylo anebo nebylo.

Respondent: On žádný agent StB nebyl. On byl v Pacem in terris. Nevím, jak se tam dostal, to je mi zastřeno rouškou tajemství, ale rozhodně tam nebyl nijak aktivní. Hádám, že to vzal, aby mohl být děkanem. Aby mohl děkana dělat někdo slušný.

Výzkumník: No a tak jak ještě vzpomínáte na otce Vitulu?

Respondent: To byl nešťastný člověk. To byl nešťastný člověk. Svým způsobem jako sbormistr jsem u něj měl svobodu, že jsem mohl dělat muziku, jakou jsem chtěl, i když on se mnou zacházel všelijak, ale tu svobodu jsem měl. Byl to kněz. Kněz má vždycky charisma, i když je všelijaký. Já vím, že mi tady jednou pomohl radou, za kterou jsem mu byl vděčný. Takže asi tak. To byl ten náš vztah.

Výzkumník: No a pak se chci ještě zeptat na otce Smolu. Víte o něm něco?

Respondent: Víím. To byl taky nešťastný člověk. My jsme se poznali na gymnáziu a on byl o dva roky starší. Vedl tenkrát ten náš studentský katolický kroužek. Počínal si velice dobře. My jsme se setkali potom po letech. To už tady byl páter Blahník a já jsem ho doporučil ke

svěcení. Ale po nějakém čase se začal chovat tak nějak divně, že i páter Blahník nad tím kroutil hlavou. Nevím, jestli to byla choroba anebo něco jiného. On byl sám. Když je chlap sám, tak je to vždycky takový problematický. A potom nakonec ujel. Když už byla svoboda, biskup Vojtěch ho s nadšením přijal do duchovní správy. Nechal ho sloužit, protože on byl svobodný, ale dostal se do sporu s biskupem, a ten ho nakonec exkomunikoval. Jak říkám byl to nešťastný člověk.

Výzkumník: A byl jste mu jako svědek u svěcení? Když jste ho doporučil?

Respondent: Ne. Tak široce se to dělat nemohlo.

Výzkumník: A svěcení mu zprostředkoval také otec Blahník?

Respondent: No samozřejmě.

Výzkumník: No a když měl teda nějaké neshody s otcem Blahníkem tak věděl byste...

Respondent: No neshody. On se začal tak nějak divně chovat. Shromáždil kolem sebe mladý lidi. Měl na ně velký vliv. Zasílali balíčky do misií, celkem velkoryse řekl bych. Na tom nebylo nic špatného. Ovšem on ty mladý lidi vedl takovým divným způsobem, tak trochu stranou a vyvolával nedůvěru k ostatním kněžím.

Výzkumník: A potom bych se chtěl zeptat na otce Blažka?

Respondent: Bedřich Blažek. On byl v divadle jako kapelník a taky se dostal do okruhu kolem pátera Blahníka. Byl tajně vysvěcen. No a potom působil v Kolíně jako farář.

Výzkumník: A Dcera Jana říkala, že Vám dělali na škole docela těžkosti. Že se Vás tak jako nepřímo snažili odtud vyštípat?

Respondent: Asi takhle. Ten tlak vycházel z OVKSČ. A ti ředitelé, které jsem měl, se vůči mně chovali férově, i když na ně tlačili, aby mně všelijak znemožňovali práci. Myslím, že si vážili mé práce a taky myslím, že jsem tu práci ve škole odváděl docela slušně.

Výzkumník: No a co jste tam třeba nesměl. Dcera Jana říkala, že jste nesměl učit maturanty a pak i nějaké maturitní předměty.

Respondent: Ono je to trochu takový popletený. Vlastně jsem nejdříve mohl učit jen matematiku a fyziku a nesměl jsem učit hudební výchovu, abych nekazil mládež, ale přece jen nakonec jsem tu hudební výchovu učil a estetickou výchovu také. Vzpomínám si na jednu takovou situaci, která vyšla z OV, že na mě poslali z Brna inspektora. Ráno jsem zrovna ten den šel s nejstarší dcerou k lékaři, ale naštěstí jsem přišel ještě včas. Když jsem přišel do školy, ze záchoda se vynořil ředitel, a povídá: „Přijde na tebe inspekce, ale já jsem ti nic neříkal.“ A zapadl zase zpátky na záchod. No a mně to stačilo. Připravil jsem tu první hodinu jako takovou muštrstundu se vším všudy. Ten inspektor, nějaký fyzikář, u mě seděl celý Boží den, jednu hodinu za druhou, ale byl férový. Místo toho, aby o mně vydal špatný posudek tak

o mně vydal posudek v superlativech. Tak takhle dopadla ta akce z OV. A potom takový druhý náraz byl, když ředitel odešel do důchodu a místo něj nastoupila nová ředitelka a bylo potřeba zástupce ředitele. Sháněli zástupce ředitele, který by měl kombinaci matematika-fyzika. Tím bych byl nadbytečný a dostali by mě pryč. No jenže právní důvod k vyhazovu nebyl. A tak mi ředitelka nakonec dala psaní strojem. Já jsem řekl dětem: „Já to neumím, já se to budu učit s vámi.“ A prošlo mi to. A skutečně jsem se naučil psát na stroji všemi deseti, i když jsem to do té doby neuměl. Nakonec se mi to zalíbilo. My jsme totiž měli na tom stroji opisovat texty a to bylo takový blbý socialistický cancání. Já jsem jim ale dával jiný texty, které je vedly k zamyšlení. Například Moodyho zamyšlení Život po životě a tak podobně. Kdyby mě byla tehdy bejvala nějaká ze studentek práskla zkrátka já jsem byl pořád namočený jednou nohou v průseru. Ale nikdo mě nepráskl. Ony mě měly rády a do teď na to některé z nich vzpomínají.

Výzkumník: Dobře. Tak to už máme všechno.

Příloha č. 4: vyjádření Archivu bezpečnostních složek

Oddělení archivních fondů
operativních svazků a vyšetřovacích spisů

Č. j. ABS 8623/2022
Sp. zn. ABS-S 8399/2022

Praha 30. listopadu 2022
Počet listů: 2

Vážený pan
Mgr. Vladimír Učeň
Ucen6@seznam.cz

Studium archivních materiálů dle zákona č. 499/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů

K Vaší žádosti Vám sděluji, že na základě evidencí Archivu bezpečnostních složek byly k níže uvedeným osobám zjištěny následující skutečnosti:

Bohdan Sroka, nar. 7. 3. 1932

- byly dohledány záznamy o nedochované archiválii:
 - svazek reg. č. 26273 Jihlava byl evidován oddělením StB v Jihlavě dne 17. 7. 1976 v kategorii PO (prověřovaná osoba) s krycím názvem „Hudebník“. V řádku registračního protokolu je odkaz na reg. č. 15092 Brno, což byl objektový svazek vedený k tématu Bývalých lidovců s krycím názvem „Fanatik“; tento svazek však nebyl převzat Archivem bezpečnostních složek a pravděpodobně byl zničen. V řádku registračního protokolu svazku reg. č. 26273 Jihlava se dále nachází odkaz na prostředí, v rámci kterého byl Bohdan Sroka sledován. Jde o zkratku „ř.k.c.“, kterou si StB označovala římskokatolickou církev. Dále se v tomto řádku nachází příjmení příslušníka StB, který svazek nechal zaevidovat. Jedná se o příjmení Novák. Svazek reg. č. 26273 Jihlava nebyl převzat Archivem bezpečnostních složek a pravděpodobně byl zničen. Kopii řádku z registračního protokolu nedochovaného svazku můžete zobrazit na webových stránkách archivu zde: https://www.abscr.cz/data/pdf/knihy//BRN/BRN_25.pdf (sken č. 53),
- nad rámec evidencí byla dohledána **dílič informace** v další archiválii:
 - fond *Hlavní správa vojenské kontrarozvědky SNB – svazky (VKR – svazky)*: arch. č. KR-17934 VKR (svazek vedený k osobě Oldřicha Koláře),

Jana Pechová, roz. Sroková,

- výše uvedená osoba není uvedena v dochovaných evidencích bývalé Státní bezpečnosti, ani ve zpracovaných evidencích k archivním fondům Archivu bezpečnostních složek.